

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frc., $\frac{1}{2}$ an
9 frc., $\frac{1}{4}$ an
4 frc. 50 cm.

Foia apare în fiecare
Sâmbătă

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”

Foie bisericească-politică.

P. IV 1902

Anul XVIII.

Blaș, 4 Ianuarie 1908.

Numarul I.

Invitare de abonament.

Cu unu Ianuar n. 1908 des-
chidem abonament nou la „Unirea”,
cu prețurile de până acum, și
anume:

pe anul întreg 12 cor.
„ o jumătate de an 6 „
„ un pătrar de an 3 „

Rugăm pe Onor. Abonenti să
binevoiască a-și renouă abonamen-
tele de timpuriu, iar restanțierii
a și-le achită pe cele vechi.

ADMINISTRAȚIUNEA.

LEAGĂNUL.

În sfânta zi a Sărbătorii de
astăzi, gândurile noastre se elibe-
rează de cătușele strâmte ale ca-
drelor zilnice, luându-și sboiul în
spre leagănul umilit din Betleemul
Iudeei, unde s'a născut Copilul—
Dumnezeu.

Leagănul e cel mai dulce loc
de odihnă, din toate câte ni-s'au
lăsat în lumea aceasta. E cel mai
cald, cel mai desăvârșit loc de re-
paus, încât nimeni nu-și aduce a-
minte măcar de odihna de care s'a
impărtașit acolo.

După ani de zile, după zeci de
ani chiar, când vedem odihnind în
leagăn alți băieți, când vedem chiar
odraslele noastre, adormind în dulcea
gângurire a încercării de a spune
ceva, ne gândim la vremea când
și noi eram așa de fericiți și nevi-
novați, când și noi zimbiam la orice
manifestare aparentă a vieții.

Cât de puțin știam noi atunci
de mizeriile vieții de toate zilele,
cât de curat era sufletul nostru,
aceea tabulă intactă de ceară moale,
pe care viața de mai târziu avea
să-și imprime multiplele-i urme.

Părinții veghiau atunci la că-
pătâiul nostru, după cum veghiam
noi astăzi la căpătâiul filor nostri,
imaginându-și un viitor strălucit și

ferice pe seama ordorului lor, după
cum ne imaginăm și noi astăzi.

Și viața, ca o măiastră neîn-
durată ce este, vine apoi cu mă-
sura ei de dreptate și spulberă ilu-
ziile unora, ca să desăvârșască,
adese, speranțele abia visate, ale
altora.

În fața leagănului sfânt, în care
s'a odihnit Mântuitorul lumii, ștam
astăzi cugetându-ne asupra minu-
natei taine a Întrupării și asupra
tainei vieții însăși.

Chipul slăvit al Mântuitorului
ni-se înfațesează în cea dintâi fază a
evoluției umane: în scutecele lea-
gănelui. Involuntar, ne gândim la
dragostea, pe care Mântuitorul o
avea față de copii. „De nu veți fi
ca unui dintre acestia” . . . Și iarăș:
„Lăsați copiii, să vină la mine!”

În aceste etern — frumoase cu-
vinte a Evangheliei e sintetizată toată
dragostea, tot entuziazmul Mântui-
torului pentru castitatea și can-
doarea copiilor. Aruncând o scurtă
privire retrospectivă în oglinda con-
științii noastre, înțelegând cât de
buni și de nevinovați eram odată,
nu este greu să înțelegem, pentruce
anume Mântuitorul îndrăgise așa
de mult copiii.

Candoarea aceasta a sufletului,
ori cât ar atinge-o vântul păcătos
al patimilor zilnice, poate să se
păstreze și pe mai târziu, poate să
se conserve până chiar la adânci
bătrânețe. S'au văzut și să vad și
azi încă bătrâni cu sufletul curat,
tocmai după cum se pot vedea ne-
vrâstnici cinici și fără nici un ideal.

Leagănul, în contemplarea că-
ruia ne adâncim însă astăzi, n'a
fost nici de cum un leagăn țesut
din mătăsuri și dantele; a fost o
simplă iesle, în grajdul dobitoacelor
necuvântătoare, spre mai marea
cinste a desprețuitei umilinți.

Acel ce avea pământul așternut
picioarelor sale, acel ce își putea
face intrarea în lume în vison și în
purpur, a preferat să se nască în

cel mai umil loc, spre a ne aduce
aminte nouă, celor îngânfați și fu-
duli: „Nu te înalță, pământ și ce-
nușă!” Lumea întreagă avea să ia
un alt aspect de aci înainte. Oei
săraci și umiliți, cei obidiți și ne-
băgați în seamă, aveau să insemne
și ei ceva de aci înainte, aveau să
înțaleagă, în sfârșit, că și ei sunt
creați după chipul și asemănarea
lui Dumnezeu.

Cum ar fi îndrăznit milioanele
acestor obidiți să se apropie de
leagănul Mântuitorului, când Acesta
s'ar fi născut în purpură, și îngerii
l-ar fi legănat într'un leagăn de
aur, într'un palat al imbelșugării?
Mâna fragedă a acestui copil născut
în ieslea umilinții avea să cutremure
catapiteasma lumii, prăbușind ba-
rierele dintre om și om, dintre fiii
aceluiaș Părinte.

În fața leagănului-iesle, privind
îngășele mișcări ale Pruncului și
adorarea erailor veniți din trei părți
de lume, gândul nostru și-ar imagina,
după judecata lui omenească, o
viață nespūs de fericită și de în-
delungată.

Așa își imaginează, cel puțin
părinții în fața leagănului, în care
se desmeardă odrasla lor.

Copilul născut în Betleemul-
Iudeei nu avea să se împărtașească
de aceste trecătoare mângăieri în
scurta Lui viață pământeană.

Mănile și picioarele Lui gin-
gașe aveau să fie în curund țin-
tuite cu cuie; fața Lui avea să fie
scuipată și palmuită și capul Lui
avea să fie încununat cu spini. . .

Dovadă, că nu avem aici pe
pământ cetate statornică și că fe-
ricirea și viața din lumea această
e numai ca aburul și ca fumul, care
se împrăstie.

La sfârșitul acestei vieți e-
munca și de suferinți, strălucește
însă apoteoza vieții de veci, trecerea
dela viața vremelnică la cea eternă,
ascensiunea la cer, din plaiul su-
ferinții și al morții.

Iată, câte ne glăsuiește, în graiul lui mistic sfântul leagăn din Betleem.

Ne aduce aminte să fim nevinovați ca copiii, umiliți și îndelung răbdători în năcazurile vieții pământene, fără de a sucombă însă, fără de a ne pierde nădejdea în biruința, ce are să încunună orice viață, care s'a nisuit, întru cât omeneste i-a fost cu puțință, a pași pe urmele dumnezeesc lui Povățuitor.

Inscripțiile de pe școlile confesionale.

În timpul din urmă o parte a ziaristicii noastre a fost alarmată, de faptul că I. P. S. Mitropolit Victor ar fi demandat prin circulară, să se șteargă inscripțiile românești de pe edificiile școlare. Știrea aceasta un ziar de dincolo o mărește grozav și o dă cu litere grase, sub titlul senzațional „Agitații contra Mitropolitului român Mihályi,” publicând o telegramă fictivă din Blaj, cică „poporul ar fi foarte indignat de acest ordin.” Spre lămurirea mai ales a fraților de dincolo, ținem să constatăm că aievea cu dno 29 Aug. 1907 s'a dat din partea Ordinariatului mitropolitan următoarea circulară: „În sensul §-lui 17 din art. de lege XXVII—1907 inscripție, carea se exprimă caracterul școlii, la școlile confesionale nu trebuie, să se pună, dar dacă se pune, ea are să fie unguerească. Pentru plinirea dispoziției acesteia a legii este răspunzător senatul școlastic parohial și în rândul cel dintâi președintele lui. Neplinirea ei este transgresiune și se pedepsește cu muleta până la 500 coroane. Fiind vorba despre dispoziția unei legi sancționate, senatele noastre școlastice parohiale au, să se plece și se delature fără amânare inscripția cea românească de pe edificiile școlilor noastre, dară să se mărginească numai la atâta și în locul inscripției delaturate să nu aplice alta.”

Ordinațiunea aceasta credem, că vor fi dat-o toate Ordinariatele confesionale, și noi nu aflăm în ea nimic, ce ar fi păcătos din punct de vedere național, sau ce ar dă dovezi de un hiperzel ciudat. Știrea lausată de „Kel. Értésítő” că Escelenția Sa Mitropolitul ar fi dispus, ca în locul inscripțiilor românești să se pună altele magiare, e o pură născocire.

De altcum Ordinariatul din Blaj a cunoscut foarte bine interpretarea autentică, pe care Ministrul de culte a făcut-o în discursul său, ținut cu prilejul pertractării paragrafului 17 în sensul căreia, pe lângă inscripția magiară, se poate pune pe edificiile școlare și inscripție românească. Cum însă, pe celea mai multe edificii școlare de ale noastre, nu este nici o inscripție, și după ce numai inscripția românească, nu e permisă nici de lege, nici de interpretarea dată acestui paragraf de dl. Ministru, — s'a preferit a se menține statul de acum, fără nici o inscripție.

Mai adaugem, că dispoziția aceasta, nu numai că n'a stârnit agitație contra Mitropolitului Mihályi, ci din contră a pricinuit mulțumirea acelora, cari au cunoscut-o aflându-o de mai mulțumitoare, decât a altor superiorități școlare.

O ordinațiune cuminte. Din prilejul începutului unui an nou la administrație, ministrul de interne, contele Andrássy a dat două ordinațiuni către oficialii comitatensi, dintre cari a doua merită toată lauda. E vorba adică, de aceea, ca funcționarii dela administrație, special solgăbirăii, cari sunt aplicați în ținuturi locuite de naționalități, să cunoască bine limba respectivei naționalități, ca să se poată înțelege bine poporul.

Foarte cuminte ordinațiunea aceasta, pentru că nu poate fi ceva mai ridicul, decât a asista la pertractări unde servitorul oficiului servește de tâlmăciu dlui solgăbirău, care nu pricepe nimic din vorba celui ce vine la el să caute dreptate!

Un lucru ar mai restă, ca dl. ministru să nu se îndestulească cu aceea că a dat ordinațiunea, ci să se îngrijească și de aceea, ca ea să se și execute, dacă e vorba, că dorește să facă ceva.

Fiascul colonisărilor. Acum când ministrul Darányi ia în buget milioane pentru a face colonisări în părțile românești, spre a grăbi astfel opera ideală a magiarizării, se vestește din mai multe părți, că coloniștii magiari, în loc să-i facă pe români magiari, și-au pierdut ei și limba și portul și legea. De aci mare zarvă între patrioții de cinci pițule. Se vor ancheta cazurile spre a se cercă remediarea răului.

Zădarnic! apa trece, pietrele rămân!

Un memento.

Anul 1907 a trecut în vecinicie!

An nefericit și de-a pururea de jalnică pomenire va fi el în cartea istoriei neamului nostru român. Primăvara acestui an ni-a surprins cu răzvrătirea fraților nostri din România, iar mijlocul lui ni-a adus nouă celor de aici pe umeri legea școlară numită apponyană, în urma căreia școlile noastre sunt înghenuchiate iar din trupul nostru s'a rupt și să va rupe nu peste mult cu desăvârșire tagma învățătorimei care a fost o zală puternică în lanțul închiegării noastre de pe vremuri. Așa ni-a fost dat să vedem că loviturile când încep, să țin una de alta. După o înseninare duioasă și mult promițătoare, răsărită din priveliștea expoziției din dealul Filaretului, a urmat întunecarea cerului care ni-a făcut să înțelegem că noi, tot noi suntem cei meniți să suferim, și să ne cunoaștem neputința.

Cine este acum care să ne dea o vorbă bună? Cine este acela de care trebuie să ascultăm? Și oare cel puțin acum ști-vom noi ascultă, ști-vom noi să pricepem glasul nemiluitei sorți?

Simburul mântuirii noastre nu răsare pe pământ străin. El în al nostru dulce pământ, — pământ gras de sudorile și de amarul străbunilor nostri, — trebuie să încolțască, dacă e să mai credem că va încolți vreodată. Sbuiciumul prin care noi acum, atinși de apriga aripă a sorții rele trecem, este ca cenușa din rezervoarul străcurătorii de apă, prin el trebuie să trecem ca să devenim mai curați și mai buni. Și barem de nu ar mai fi multe straturi de acestea în calea noastră! Barem de ar fi el, acesta cel de pe urmă!

Tot ceea ce știm e că chemarea noastră, rostul nostru nici până acum nu l-am prea priceput, și să pare că nici acum deplin nu-l înțelegem. Dibuit-am prin groaznicul întunec până acum, făcând experimente, dibuim și acum și din colo și mai ales din coace de Carpați. Din colo de Carpați frații nostri, cărora le ridicam osanale în toamna anului 1906 admirând expoziția jubilară, parcă nu îndrăznesc să pună punctul pe i, nu îndrăznesc să facă legea dreptății pământului oropsit de acolo care să crede străin în pământul lui. Iar la noi glasuri răzlețe strigă dintr-o parte și alta că-i timpul suprem să punem umărul și glasurile acestea răsună în pustiu. Chestia școlilor noastre să fie ea tocmai pe atâta de inveninată încât să nici nu cutezăm a o atinge? Dar dacă am pierdut școlile cu ce vom reface pierderea aceasta? Și să nu ni-se dea ocazie ca barem să ne spunem într'un mod vrednic de noi, cari până acum mii de școli am susținut din amarul sărăciei noastre, că ce am putea să începem și că oare peste tot, care să ne fie parola viitorului?

Timpul trece, noi ne gândim, iar cel ce să gândește mult, acela isprăvește puțin. Noi încă aparținem acestui soi de oameni. Multă gândire, ispravă puțină. Iată panorama sfârșitului acestui an nefast. Istoria să repetește. Mai fost-au momente grele, critice nenumărate în cari înaintașii nostri până au ajuns să hotărască ceva, s'a trezit că-i târziu, prea târziu. Așa e și acum. Dar nu așa ar trebui să fie. Ar trebui să dăm prilej întregii obștii române să-și spună cuvântul: da ori ba. Prestigiul neamului nostru ar crește atunci, noi am putea frânge pâinea ori de bună ori de rea.

Mai susținem școli ori nu mai susținem?

La întrebarea aceasta trebuie să răspundă nu unul, nici doi, ci după bună chibzuială și după cenzurarea datelor ce trebuie în pripă adunate: obștia neamului nostru, într'o adunare care încă nici nu s'a convocat până acum. La începutul unui an nou, suntem ajunși la răspântia care în consecințe poate fi fatală pentru întreg neamul nostru românesc. Chiar pentru aceea noi suntem cu toții cari pricepem, datori a atinge recordul însuflețirii și al altruizmului, dacă ținem să nu ne judece rău urmașii nostri. Acum ori niciodată!

Bărseanul.

„Pomenile și chestia alcoolismului”.

— altă voce. —

Cetind articolul publicat în Nr. 50, mă simt îndemnat ca să zic și eu câteva cuvinte referitor la aceasta datină, care considerată în sine și considerând scopul ei e bună, dar fiindcă a degenerat făcându-se așa zicând ocaziune de-a bea de sine se înțelege că e de condamnat, și e datorința noastră a preoților, ca aceasta datină degenerată să o scoatem din sinul poporului pe care avem să-l păstorim.

După cum am amintit datina în sine nu e rea luându-se scopul ei, căci a dă pomană pentru sufletul mortului, e un act sfânt și nici decum contrar credinței noastre, fiind împreună cu rugăciuni pentru odihna și fericirea sufletului celui reposat, iar mila și rugăciunea sunt tributul cel mai creștinesc cel putem arăta pentru sufletul mortului.

Din punct de vedere al credinței noastre așa trebuie considerată atât pomana pentru mort ce să dă în ziua înmormântării, cât și pomana care să dă la șase săptămâni, după mort.

Fiind așadar pomenile nu numai acte pur materiale ci împreunate cu act de-al credinței noastre, părerea mea este: că nici decum nu ar fi la loc ca ele să se șteargă cu totul, ci tendința noastră să fie ca aceste datini să se purifice, să se curătească de buruiana veninoasă ce înădușe și întunecă cu totul partea lor sfântă și creștinească.

Mijlocul cel mai puternic pentru de a aduce pomenile la adevăratul lor scop sfânt e predica, e cuvântul lui Dumnezeu, căci predica luminează mintea omului, îi nobilitează și curățește inima de toate patimile și viciile deșositoare, căci preotul îi descoperă omului, că ce faptă bună și creștinească e a te ruga și a da milă, pentru sufletul celui mort, și că din contră cât de tare păcătuiește când voind să se roage pentru fericirea și odihna sufletului celui mort, vatămă pe Dumnezeu, căruia se roagă, făcându-se nevrednic de îndurarea Lui.

Nici când să nu se descurageze preotul dacă la prima sau a doua încercare nu i-ar succede ca se lumineze poporul, ci se continue cu încredere în Dumnezeu care îi va ajuta, și va vede că după muncă grea și îndelungată îi va succede ca se aducă pe popor la convingerea „că drept are preotul“ căci o datină ca aceasta și ca alte multe ce bântuie poporul nostru, cari sunt învechite și înrădăcinate adânc în inima lui, nu se pot ușor și cu mijloace fără tactică ca să se stărpească din sinul poporului.

Fiind aceasta datină degenerată, veche și înrădăcinată la poporul nostru e un lucru greu și fără prudență încercarea ca dintr'una și forțat să o scoatem, și nu află — după a mea convingere — nici de cum de consult mijlocul ca Prea Ven. superioritate prin ordin „să oprească preotimii de a săvârși funcțiunile sacre împreunate cu acestea datini“ căci cine nu se bate de vorbă nici de bătă nu se teme, căci fiind poporul nostru conservativ și în celea bune și în celea rele trebuie totmai să-l combatem despre răutatea de a fi conservativ în celea rele.

E adevărat că poporul nostru e conservativ și e bine că ei așa înțeleg conservându-și însușirile celea bune, dar totodată e și foarte susceptibil, așa încât preotul trebuie să fie cu cea mai mare băgare de seamă și în lucrurile celea mai de nimica, din cari se pot naște turburări și confuzii cari cu greu se mai pot repara.

Poziția preotului în păstorirea turmei e foarte grea, și din zi în zi se tot îngreunează, căci zilnic cresc și se înmulțesc dușmanii bisericii noastre, cari cu vorbe dulci și amăgitoare voesc să conturbe pacea și și dragostea ce-a legat pe preot de popor, zilnic cresc năcazurile și grăutățile pentru train, cari îl ocupă pe om prea mult, făcând să uite de a se mai ocupa și de sufletul lui, prea tare îl apasă și trage cătră pământ, uitându-și de a-se ridica cu sufletul cu gândul cătră cer, cătră Dumnezeu.

Singur numai predica, numai cuvântul lui Dumnezeu, i-a mai rămas preotului, pentru de a încuraja pe om, a vărsa nădejde și putere în sufletul lui, singur numai cuvântul lui Dumnezeu e în stare ca să deștepte în inima omului credința, dorul de a se ridica

cătră Dumnezeu razimul și nădejdea noastră, și nici decum legile cari îl asmută și mai tare îi împetresc inima față de tot ce e sfânt și creștinesc.

Că beția e lătită în popor e adevărat și e adevărat și aceea că ea este cauza tuturor viciilor ce bântuie în popor, primul loc de unde avem să combatem acest viciu e biserica mijlocul cel mai puternic e predica, e graiul lui Dumnezeu, spus cu blândeță cu zel, care să pătrundă inima omului să-și vadă omul slăbiciunea lui, să vadă omul prăpastia și ruina în care îl conduce beția.

Afară de biserică mijloace bune sunt „Societățile de temperanță“, cari sau amintit de atâtea ori și cari au adus rezultate îmbucurătoare, mai departe a adună poporul în dumineci și sărbători la școală unde preotul să-i cetească învățăturii bune și creștinești, a-i da sfaturi morale, a-i aduce înainte cazuri din viață despre răutatea beției, și iată că petrecând preotul câteva ceasuri cu poporul în vorbe bune și folositoare va face ca sămânța aruncată în inima lui să aducă fructe.

Un mijloc bun pentru de-a împedea lățirea acestui morb distrugător este de a ne întrepune la autoritățile civile ca să încuie crișmele în Dumineci și sărbători, prin ce s'ar pune capăt ocaziunii de-a bea, s'ar umplea bisericile de credincioși, fiind cu adevărat Duminicile și sărbătorile zilele Domnului menite spre a lăuda pe Dumnezeu.

Acestea am voit a le spune fără intențiunea ca se ating pe nimenea, ci din contră sum cu recunoștință față de oricine care condus de iubirea față de religinnea noastră sfântă și biserică condus de iubirea față de poporul nostru; voiește ca religinnea și biserica să fie aparate, iar credincioșii ei să fie curățiți de vicii, când și așa poporul nostru are destule sarcini și năcazuri (cari îi apasă umerii) pentru traiul vieții.

Îi sunt recunoscător M. On. D. care a atins cel mai groaznic viciu a poporului nostru, beția, care se lățește tot mai tare, și dacă noi preoții, cari suntem zilnic în mijlocul poporului, cari suntem adevărații prietini și părinți ai lui, și vedem ruinarea lui, nu vom iubi și nu ne vom întrepune ca să scăpăm pe bietul nostru popor bătut de toate viforele vremilor turbare de acest morb ruinător facem păcat strigător la cer și ne atragem asupra noastră blăstămii lui Dumnezeu și a unui neam întreg.

Berzova, la 22 Dec. 1907.

Iuliu Tatar,
preot greco-catolic.

REVISTE.

Din Patrie. Cu prilejul felicitărilor de anul nou premierul *Wekerle* a declarat, că programul guvernului pentru viitorul cel mai apropiat e punerea unui fundament solid la viața economică a statului, de care leagă mari nădejdi. În decursul sesiunii acesteia se va pune pe masa camerei deputaților proiectul despre dreptul electoral universal, așa construit ca „siguranța patriei și caracterul ei național să nu sufere nimic.“ În acest proiect guvernul

nu urmărește prigonirea și asuprirea nimănuui, ci numai politica de bună înțelegere.

Kossuth încă a declarat, că încă în primăvara anului acestuia se va aduce pe tapet în dietă proiectul despre votul universal, și după ce s-a făcut și legea aceasta, guvernul actual și-a împlinit misiunea.

De atâtea ori s-a lansat vestea despre votul universal, că va fi pertractat cât mai iute în cameră, de nu-i vine omului să creadă în sinceritatea acestor știri.

Austria. În vorbirea ce a ținut-o premierul *Beck* la desbaterea bugetului a accentuat lipsa bunei înțelegeri între națiunile din imperiu. „*Reichspost*“ zicea atunci, că *Beck* prevede o țară din povești, un Eldorado. Acum se înțeleg oamenii cu privire la Cehi. Mai mulți fruntași politicieni tractează aceasta cauză. Organul deputatului *Dr. Kramarz* cere, ca Cehii să fie egal îndreptățiți și în acelea părți unde sunt în minoritate, și la toate oficiile statului Cehii să se poată înțelege cu oficialii fără interpret. Aceeaș egalitate să fie și pentru Nemții din Bohemia. — E nădejde de bună înțelegere, *Beck* va apăra interesele neamului său, fiind și el Ceh.

România. După desbatere de 10 zile Camera a primit proiectul de lege prin care se regulează tocmele agricole dintre proprietari și țărani. În acest proiect e vorba de izlazarile comunale, de maximul lucrului ce trebuie să-l presteze țăranul și de minimul plății, ce i-se dă. De asemenea se pedepsește aspru usura nedreaptă.

Legea pentru învoielile agricole probabil va trece Sâmbătă și prin Senat. Peste discuția în general s'a trecut.

În bugetul ministerului de instrucție publică s'au luat sumele de lipsă pentru înființarea alor 1000 posturi de învățători, astfel alătura de progresele economice, vor fi și celea spirituale.

Franța. Se vestește știrea surprinzătoare, ca ministrul de războiu al Franței a dat ordin de mobilizare pentru Maroc. Și asta se face chiar atunci, când din toate părțile se constată slăbirea armatei franceze. Hotărârea aceasta a guvernului francez, pare foarte cutezată, putând da naștere la eventuale conflicte cu unele state europene.

CORESPONDINTE.

Alegerea congregațională
dela Barabanț.

Cu ocaziunea alegerilor congregaționali din comitatul nostru în cercul Barabanț s'au făcut celea mai mari nelegiuiri. Indată la începutul alegerii presidente n'a primit bărbați de încredere n'ei unul dintre Români. Lista alegătorilor din câteva comune președintele n'a aflat-o hună — pe motive trase de păr — și de nu erau sprinteni Români din Galtiu, Sântimbru și Cojlar — să-și vadă de rând — rămâneau cu dreptul lor nevalidat. Notarășii noștri — nu-ți-e mai ciudă ca pe cei de Români — s'au întrecut în vitejia de-a amenința și intimida pe alegători, ba că-și perd unii licența ba că cutărui-a-leagă vaca pentru dare, pe altu nu-l va mai lăsa în antistia comună și câte și mai câte. Pare-că nu-s acei candidați de notarăși huni și blânzi, cari umblau mai eri cu multă smerenie să ceară votul Românului, să apuce la pită. În butul tuturor efortărilor însă lista românească a eșit învingătoare.

În urmă însă ce să vezi. Comisia verificătoare dela comitat a nimicit alegerea pe motivele: a) alegătorii din comunele Sântimbru, Galtiu și Cojlar nu și-au putut valida dreptul de alegere până după amiază, fapt, care ar fi influențat rezultatul alegerii, b) în protocolul luat despre decursul alegerii nu s'a făcut pomenire că bărbații de încredere, aleși au fost aleși sau au fost numiți de președinte? care va să zică nedreptățile, care ni-s'au făcut s'au întors pe dos și s'a făcut din ele motive de nimicire tot în contra noastră. Oare protestată alegerea pe motivele acestea din partea noastră nimicitu s'ar fi? Vorbă-i Stanco!

Dar suntem dedați noi cu de acestea. Vorba acum fi alta. Alegerea ce vine să ne afe mai pregătiți ca cea dintăiu. Din centru dela clubul român comitatens fără indoială s'a vor face toate celea de lipsă pentru organizare. Va merge probabil un esmis al clubului în centrul cercului — în Alba-Iulia — și aici cu cărturarii din cerc vor chibzui asupra celor ce trebuiesc. Rămâne însă ca cei dela sate să-și facă datorița cu toții. Să nu fie spre supărarea nimănu ceeare vom spune, că nu vrem jignirea nimeruia, ci singur binele cauzei. În rândul trecut am învins numai că suntem ne-asămănați mai mulți, dar nu că doar am fi fost toți unu ca unu. Așa de exemplu cei trei preoți din Daia română comună curat românească cu peste 40 alegători și cei trei învățători tot de-acolo au crezut că ei nu sunt datori a-și folosi dreptul și a lumina și pe alegători cum să și-l folosească. Tot așa preoții din Păcliaș, Șeusa, Berghin, Straja și Sântimbru, și învățătorii din Henig, Berghin, Hăpria și Straja.

Să nu creadă învățătorii noștri, că a-ți validă un drept înscris în lege înseamnă a face politică și a călca legea. Chiar de loc.

La alegerea trecută învățătorii din Sântimbru, Cojlar și Chișfalău și-au validat cu bărbăție acest drept, fără ca să li-se fie mișcat măcar un fir de păr din cap. În rândul trecut unii poate din cauze juste nu vor fi putut lua parte la alegere să nu se supere dar pentru li-se aduce aminte datorița ce o au de împlinit, ei se desmintă acestea scrise prin o ținută bărbătească în fața noii alegeri. Atât pentru acum, pe viitor poporul va ști fi recunoscător și pressa să va ști răfui cu cei vinovați.

Frați alegători! Sunt așa de puține drepturile, cari le avem în vremile de azi, cât e păcat în contra noastră și a neamului nostru a nu ne folosi nici de acestea. Nu vă lăsați înfrigați de amenințările notarășilor și a altor slujbași, doar știți din trecut cât sunt acestea amenințări de neputincioase. Să spună cineva că i-s'a luat licența, pentru că n'a ascultat în preajma cutărei alegeri de notarăș și datorițele și le-a împlinit. E sfânt dreptul ce ni-l dă legea și e laș și nemernic acela care nu s'a folosește bine de el.

Pretinsa crisă a clubului
naționalităților.

Foile mai recente din capitală, de un timp încoace, colportează cu predilecție știrea tendențioasă despre disolvarea și incapacitatea de acțiune a partidului naționalist din Budapesta.

După cum suntem informați din isvor demn de credință, aceste știri nu corăspund adevărului, din contră, ele exprimă numai o dorință a cercurilor coaliționiste. Ar dori poate-că unii, ca pertactarea obiectelor, ce stau în programul de muncă a parlamentului, să găsească partidul naționalist în descompunere și în acest scop se silesc a băga zizanie între membrii lui. Acestei tendințe, se pare a-i veni în ajutor ținuta mai rezervată în timpul din urmă a clubului naționalist față de obstrucția croată și față de proiectele referitoare la pactul economic cu Austria. Această impresie însă poate să și o câștige numai acela, cari sunt neorientați în chestie.

E drept că în timpul din urmă deputații naționaliști au ținut mai puține vorbiri în parlament, decât în iarnă și începutul verii. Aceasta e și foarte natural, pentru că, după cum se știe, în primăvară și în vară s'au pertractat acele proiecte de legi, cari dela natura lor au atins de aproape interesele popoarelor nemagiare. Bugetul, proiectul de lege asupra protejării industriei mari, proiectele lui Apponyi, proiectul referitor la relațiunea dintre proprietarii de pământ și muncitori, și cel referitor la pragmatica de serviciu, și altele, erau tot atâtea prilejuri, pentru deputații naționaliști pentru lupta cea mai înverșunată contra detentorilor puterii, și în contra partidelor coaliționiste. Trebuie să recunoaștem, că cu aceea ocazie, deputații naționaliști și-au îndeplinit perfect

datorița. În comparație cu această luptă febrilă, natural, că activitatea lor din timpul din urmă se pare mai lentă, dar din aceasta nu urmează, că și-ar fi pierdut orientarea sau voia de luptă, sau că ar fi încheiat ceva pact cu guvernul — ci, că în programul de muncă a parlamentului n'au fost obiecte de acelea, cari ar fi reclamat, din punctul de vedere al intereselor naționale, o luptă mai intensă. Cu toate acestea la toate obiectele de ceva importantă au luat cuvântul mai mulți din deputații naționaliști. Ne putem aduce aminte, că chiar și la monoparagraf au vorbit 6 deputați din acest partid. Dacă s'ar face o statistică s'ar putea ușor constata, că din partidul de 26 membri ai naționaliștilor și în timpul din urmă au vorbit mai mulți, decât în mense majoritate a coaliției. Suntem convinși, că guvernului i-ar fi venit foarte bine, dacă s'ar fi alăturat și deputații naționaliști la obstrucția croată. I-ar fi venit bine acest lucru pentru aș acoperi și înaintea patrioților și înaintea Curții slăbiciunea proprie cu „malconțința naționaliștilor și pentru aș face pretext pentru revisiunea momentană a regulamentului Camerii. Deputații au văzut bine acest lucru și nu putem, decât să aprobăm ținuta lor, cu care au dovedit prudență, iar nu slăbiciune.

Bucuria ce zierele maghiare o arată față de pretinsa descompunere a partidului naționalist, suntem încredințați, că este prea timpurie. Le va fi amară desamăgirea, care suntem siguri, le va procura-o acțiunea partidului naționalist cu prilejul dezbaterilor, ce deja în 10 crt. se vor începe.

Bugetul și celelalte proiecte, iar la timpul său legea votului universal, vor fi ocazii bine folosite pentru desmintirea știrilor colportate. Și credem, că aceasta va fi și cea mai potrivită desmintire.

Cel mai frumos și mai potrivit

□ Dar de Crăciun. □

Atragem atențiunea părinților, directorilor și directoarelor de școli asupra colecției:

Biblioteca Copiilor
și a Tinerimii

A. O. Maior

din care a apărut acuma volumul al III-lea cu 20 de ilustrațiuni artistice și cu colaborarea prețioasă a dlor: I. Al. Brătescu-Voinești, Mihail Sadoveanu, Oct. Goga, Maria Cuntan, I. A. Bassarabescu și A. O. Maior.

Volumul frumos și solid legat se vinde:

În Austro-Ungaria: 1 cor

În România și străinătate: 1 Leu 30 bani plus porto 15 bani.

Toate trei volumele se pot comanda dela orice librărie românească și dela Administrația revistei „Luceafărul”. Sibiu (Nagyszeben).

A apărut:

Calendarul Unirii pe 1908.

Cuprinde pe lângă partea Calendaristică, Șematism și partea literară și noua lege școlară **Art de lege XXVII din 1907 dimpreună cu Instrucțiunea acestei legi.** — Costă 80 fil. plus 10 fil. porto.

Partea literară.

ODĂ

— Cătră Preasfânta Fecioară. —

Azi, când pământul Te proslăvește
In mii de imnuri și de armonii,
Cu ochi de mamă, de sus privește
Și peste ai Evei, sârmani copii!

Azi îți aducem inimi curate.
Pe cari le punem sub paza Ta,
Cari de iubire vecinic vor bate
Și după Tine lung vor oftă!

Ah, dulce mamă, iubită mamă,
Și'n ceasul morții vino de sus:
Sufletul nostru să-l iai în seamă,
Să-l duci cu Tine — drept la Isus!

Flori Ți-om aduce, mirositoare,
Ce cresc pe-a noastre văi și câmpii,
Roze bătute și arzătoare
Și nepătații crini argintii.

Ți-aducem astăzi viețile noastre
Pline de zbucium și de amar,
Ca Tu, Fecioară, din zări albastre
Să ni-le mângâi cu blându-Ți har!

De Crăciun.

Iarăși a sosit ziua păcii, ziua mântuirii neamului omenesc. Cu cât drag serbăm din an în an această sfântă zi! Însemnătatea ei este înnoirea firei omenești, căci ea ne spune că pământul cufundat în întunerecul idolatriei, fără-delegilor și sclăviei prin arătarea stelei Viflaimului, prin Răsăritul cel de sus se schimbă și înoi de tot. este

Omenimea lipsită fiind prin păcatul strămoșesc de darul și spriginul cerului veacuri de-a rândul aștepta întruparea cuvântului lui Dumnezeu. Și iată cât de nespūsă este taina iubirei lui Dumnezeu: chiar când întreaga lume era pe marginea prăpastiei gata a se perde pe veci în afunzimea întunerecului, ce stăpâna pe atunci lumea, se ivește »Soarele Dreptății« Hristos, prin care răsărit-a lumii »lumina cunoștinței!«

Nașterea lui Hristos schimbă întreagă suprafața pământului. Omenimea începe o viață nouă, plină de idei și speranțe nemuritoare!

Creștinismul propagat de Hristos încălzește inimile pustii și nesimțitoare ale păgânilor. Umilița dumnezeescului prunc din Viflaim restoarnă și nimește total templele uricioase ale lui Jupiter și Venus.

Îngerii cu păstorii din jurul Viflaimului într-o cântare noauă și înălțătoare de inimi vestesc: »Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire!«

Nașterea lui Hristos ne-a adus deci pace și bunăvoire. O adevărată

dragoste și pace se sălășluisă în inimile multor oameni prin nașterea lui Hristos.

Cei dintâi ucenici ai marelui Dascal cu arma puternică a iubirei adevărate în mâni au cutrierat ținuturi necunoscute și au straformat lumea toată, ridicând-o la o morală și cunoștință înaltă. Acești ucenici, pătrunși fiind de învățătura măreață a Mântuitorului lor, au fost cei mai zelosi muncitori în via Domnului. În munca lor grea au fost conduși de râvnă și dragoste adevărată. Ei și-au dat bine seamă de marea însămnătate a misiunii lor înalte.

Dar oare, să ne întrebăm noi propovăduitorii de azi ai păcii și dragostei adevărate, oare tot cu așa zel muncim în via Domnului?

Trăim între împrejurări de grea încercare, când din toate părțile auzim vorbe de batjocură la adresa Bisericii adevărate alui Hristos. Profetii mincinoși cu învățăturile lor veninoase sunt la ordinea zilei. Numai ce ne trezim în comunele noastre cu fel și tel de secte religioase, cari numai bine nu aduc poporului nostru!

În potruva ăstor rele, ce de o vreme încoace bântue cu multă vehemență societatea omenească, trebuie să luptăm cu deosebit zel apostolic. Iar spre aceasta azi, când așa de mult se cere dela noi să fim la înălțimea chemării noastre, îndeosebi avem lipsă de Hristos, fără ajutorul căruia, nimica nu putem face!

Era obiceiul la popoarele din Etiopia, că odată în an să se stingă focul din toată vatra. Și era oprit sub pedeapsa morții, ca nime de altunde să

nu ia foc, fără numai din focul acela, care însuși Impăratul cu mâinile sale l'a aprins.

Focul dragostei adevărate l-a îndemnat pe Hristos să se nască azi în peștera friguroasă din Viflaim. Și condus de acest foc al dragostei a suferit »El« toate, numai să ne răscumpere pe noi!

Ce bine ar fi, dacă și noi pe vatra inimei noastre, am aduce foc numai din focul acela, pe carele însuși Impăratul Hristos l'a aprins azi, când părăsind cerul ia chip de serv și vine să se nască în ieslea din Viflaim! Trebuie deci să ne întoarcem la Hristos și înoiți cu focul dragostei lui, să lucrăm cu multă stăruință în via Domnului! Numai pătrunși fiind de acest foc al dragostei vom putea duce la îndeplinire deviza măreață, ce atât de imperios ni-o impune prea sfântul părinte Piu al X. când zice: »înnoirea tuturor și a toate în Hristos«.

Să ne întoarcem deci azi la Hristos, carele pentru noi în Viflaim s'a născut și să-l rugăm, să binevoiască a veni și în inimile noastre, pe cari cu focul dragostei adevărate să le povățuiască și sprijinească în bine.

Buteni în Decembrie 1904.

IOAN TURDEAN
preot gr. cat.

VESTIRE*).

Suntem puțini și tot mai mult
Dușmanii cred, să ne zugrume.
Avem dureri, cât nu încap
În pieptul altui neam din lume.
De-atâtea lacrimi, ce-am vărsat
Pe sfânta țărână nstrăinată,
Privirea noastră din pământ
Nu se ridică nici odată.

Răbdăm și nu ne jeluim
Ce răni avem și cât de multe,
Căci glasul nostru n'a găsit
Ureche încă să-l asculte.
În minte însă ne-a rămas
Dela părinți o învățătură:
Din ea format am noi un crez
Mai sus, mai sfânt de ori ce scriptură.

Ne-au spus părinții 'n graiul lor
Izbăvitor de neam și lege,
Că Dumnezeu de câte ori
Un neam mai vrednic își alege
Să isprăvească fapte mari:
Întăiu puterile îi cearcă;
Cu suferinți și cu nevoi
Greu umerii umili încarcă.

*. Reproducem această jalmică și duiosă poezie din «Basarabia», foaia fraților noștri din țara răpită de Ruși.

*Și cu încredere păstrăm
Noi rasa 'nvățăturii sfinte;
Prin ea vor străluci din nou
Oțele vechi din vechi morminte,
Căci ea eroii ni-i va da
Ce-or sparge norii de sub soare,
Ca să ne-aducă sfânta și
De așteptată sărbătoare.*

G. Rotici.

Costinaș.

Ploaie învălită cu zăpadă mărunță se cerne mereu din văzduhul mohorât, aplecat tare, răzimat parcă pe culmile dealurilor. Pe drum e ciorofleacă bătută, ca un strat întins de zămantă sură. Când trece vr'un călăreț stropii de noroiu improașcă în toate părțile, ca scuipați printre niște dinți lași, rari. De pe sub șoproane, de pe sub streșinile gardurilor plouate, cocoșii trimbiță prelung moină.

Pe-un veac ca acesta bine face Costinaș, că stă în aerul mocnit, în căldura ce miroasă a vinars, din crismă. Cel puțin lui așa i-se pare că face bine, ș'o spune aceasta în gura mare.

— Acum e bine aici. A dracului! Afară îți pătrunde umezeala până la oase. Vezi se'ntâmpl'ășa să stau astăzi în crismă. Ce are a face! Stau și beau și nu-mi pasă de nime!

Zice și privește la sticluta de pe masă, plină cu lichid gălbiniu. Ceva de prune să vede. Că d-lui nu bea fie-te ce. D-lui să i-s'aducă băutură aleasă.

N-am de unde plăti gândești? Să dea Dumnezău să aibă toți numai așa cum am eu! Am cu de unde face bani.

Umpie păhărelul cu grige, îl privește încruntându-și ușor sprâncenele, apoi ducându-l la gură îl dă peste cap c'o smâncitură mănioasă.

În crismă nu-i mai nime, că și pe vremea asta rea oamanii se zolesc după trebi. Târziu, spre sară, se mai abate vr'un fruntaș de-a satului.

Cu ori cine ar intra, Costinaș »are o vorbă.«

Uite, birăule, așa avea o vorbă cu dumneata. Zici că-i urit afară, hm! asta o cred eu. Dar ia să-mi spui când să isprăvesc odată contractele acelea? Le-ar fi vremea socot eu.

— Acelea's ca și gata, nu le purta grija. Ce-am zis, tacem. La noi asta-i slujbă, nu putem glumi.

— Atunci n-am zis nimic! Da să poștești un păhăruț, — așa din trecere de vreme.

— Nu beau vinars bade Costinaș. Noi bem vin.

— Dacă poștești bea vin că-ți plătesc vin. Dar mie să nu-mi zici nimic. Eu beau vinars.

Costinaș privește, plecat peste masă, spre o ușă cu perdele și răgnește după vinars.

Primarul însă n'are gust să bea vin plătit de Costinaș. S'azăză la altă masă și-și aprinde o țigară.

Costinaș își ridică trupul greu, mare, ciolănos, ca o nămilă, și împletindu-se stă să se răstoarne pe masa primarului. Îl privește cu ochii tulburi.

— Adecă zici să n'aducă vin? Vine vorba că nu vrei să beai dela mine? Hm! să vede că mă ții lipit pământului. Am eu bani, am din ce face bani. Să dea Dumnezău să aibă toți numai așa cum am eu. Cât aur am aflat eu în luna lui Cuptor? Cu fonții, ce crezi dta. De acea ziceam eu să-mi faceți odată contractele acelea. Că am făcut târg cu oamenii, le cumpăr averea. Și n'as vrea să ții banii mult la mine. De ce să-i țin? Că banii din pungă se duc dracului.

În crijmă se abate și juratul mare. Badea Dumitru e om cu stare, e mai cu cheag ca primarul. Atâta numai că nu știe carte. Să știe, el ar fi primar.

Costinaș, așezat iarăși la masa lui, îi dă bună sara și-l îmbie cu un păhărel. Juratul ia, închină și-l deșartă pe gât. Apoi să pune lângă Costinaș.

— Bun vinars, vere Costinaș.

— Bun și să mai aducă un trideț.

— Să mai aducă dacă vrei.

— De ce să nu vreau? Cred că Dta mă cunoști pe mine.

— Ei, iac-ășa! Cum să nu te cunosc.

— Acum dacă mă cunoști să-ți spun un lucru. Mergem noi odată să-ți arăt băi-agul de care ți-am vorbit?

— Mergem, cum să nu

— Dacă nu mergem să știi că nu te-a iertă Dumnezeu. Acolo sunt niște mănători din bătrâni. Ce mănători? Gândești că-i gura iadului. Acum acolo e moșia Dtale. Și suflet de om afară de mine nu știe de vâna aceea de aur. Mie mi-a arătat-o moșul. Și dacă nu ți-o arăt Dtale să știi că mor cu taina, și nu mai spun la nime. Să mă bată Dumnezău de-oi spune cuiva. Iacă m'am jurat și nu mai spun.

— Și cam în ce loc să fie? Costinaș să trase îndărăpt, frecându-se de părete:

— Acum cu mine nu-i de glumit. Eu până în fața locului nu spun o vorbă, da să mă tai tot bucățele! Adecă vorba vine să mă tai. Numai dracul că nu mă poți. Și răsă ciătânându-se.

Juratul îi știa năravul și rase și el.

— Cum să te tai eu când patru panduri n'au putut să te taie?

— Ie, bată-i Dumnezău să-i bată, — zisă Costinaș zimbând cu mulțumire.

— Mai spune-o odată istoria aceea, frate Costinaș cum s'a întâmplat numai?

Costinaș își bău păhărelul.

— Că întâi nu s'a întâmplat nimic. Întâi au venit domnii cei mari dela oraș pentru păduri. Erau judecători acolo, și era și pădurarul cel mai mare. Acum pădurile noastre cine le-a mai măsurat până'acum? la poate iepurii și căprioarele și vre-o bătaie de pușcă. Acum însă cică dracu! cică trebuie să deschilnească cu mete nouă pădurea erariului de-a noastră. Mulți dintre oameni n'au știut nimic. Alții au știut și au plecat cu ei să vază cum să va face dreptatea cea nouă. Dar ticăloși măi, de să le dai cu piciorul.

Zice un domn:

— Bade Dta băgat în pădurea erarului. Cu cinci metri mai afund!

Și românul nostru pleacă capul, într'atâția domni și zice.

— Nu știu Măriata, până aici am folosit-o tot de-una. Dar se poate!

Ce măria ta? Ce se poate? fierbeam eu în mine. Dacă ai avut atâta pădure ține-o și n'o lăsa, să fie chiar să crape domni aceia toți.

Dar oameni plouați, la care cum îi da pădurea în samă furându-i jumătate din ce-a avut, plecau capul și mergeau acasă să se sfădească cu muierile. De acea ziceam eu că-s ticăloși.

Acum eu mergeam tot după domni. Săcurea-mi era pe umăr, și pășam în urma lor c'o ciurdă mare.

De câteva ori m'am amestecat în vorbă. »Frate Niculae, ori bade Petre, da nu-ți lăsa dreptul dtale, doar nu ești muere!

Dar vr'un nădrăgar se'ntorcea la mine:

»Moi bade, dta tace, dumnila n-are drept la vorbă.« Avere-i tu drept la iad! mă gândiam eu și-mi venia să-i ieu de piept pe oamenii aceștia slăbănogi cari jucase cum le cântau străinii aceia.

M'am fost cătrănit rău. Simțeam, că de vor încerca să iee și din pădurea mea, n'are să fie bine. Srângeam toporăștea săcurii și îmi lipeam grumazii de ferul rece, Mă luau nădușeli. Și afară eră toamnă târzie. Un vânt subțire tragea pe coaste și invăluia sub picioarele noastre frunzele fagilor.

Am ajuns și la pădurea mea. Am dat de meta veche. Un fag bătrân, scorburos. Se uită ei pe mapă, se uită la fag, schimbă priviri între sine, se nțeleg pe ungurește, ș'apoi unul mai țanțos se sparge la mine.

— Vezi moi, tu a dracului. Ziceai la alții să nu lase. Da și tu furat dela erar, și tu trebui să lași.

Eu mi-am ridicat capu 'n vânt.

— Ba eu nu las.

— Trebui să lași să vii mai la vale cu meta. Că-i musai.

— Musai o murit Die de mult. Din resmiriță. Meta mea rămâne acolo, ba de mă mâniați o mut mai în sus.

Când au auzit domnii așa au început ca cioarele la mine. Eu stam cu mâna pe săcure și nu ziceam nimic.

De odată unul merge cu un gornic la fagul cel bătrân și măsură zece metri la vale. Pun să cioplească un stâlp, scriu un număr pe el și îl bat aci în pământ.

— Aici e marginea Dtale. De treci iar mai în sus vine gloabă.

Eu merg la pociump îi dau în laturi două muchi, îl zmulg și-l zvârl la mama dracului.

— Ce dta bolând zic ei plini de mănie.

— Ba sunteți nebuni Dvoastră, că umblați să vă găsiți primejdie.

Atunci judecătorul din comisie porunci să se cioplească alt stâlp și merse să-l bată el în pământ. Atâta i-a trebuit. Nici nu știu cum am ajuns lângă el. M'am trezit bine numai după ce i-am ras două palmi de i-am mutat făcile.

Au avut noroc, că s'au împrăștiat toți ca puii de potârnică prin pădure. Am așteptat eu până sara. Dar nu s'au mai abătut pe la locul meu. Așa mă duc eu acasă și mă culc. Nu-i spun la muierile nimic.

Dar încă nu eră ziuă, când cineva bate la ușe. — Mă scol eu, mă uit pe fe-reastă. Erau patru jendarmi. Bun, îmi zic eu. Stați numai acolo până se face ziuă. Și nu le deschid.

Când au dat zorile mă scol, mă spăl, îmi aprind pipa, îmi pun toporul pe umăr și-i poftesc în casă. Vin ei toți patru, cu puștile pe umăr, inciuși de mama dracului, că i-am făcut s'aștepte atâta.

— Dta dat dracului. Di ce nu deschis?

— Cum se deschid Dle, dacă durmiam. Acum sunteți aci. Pofțiți și căutați dac'am furat ceva.

— Că nu furat nimic. Da pune jos săcurea cea.

— N'o pun Dle. că eu după aceea trăsesc.

— N'o pune?

— N'o pun.

Și unul cu sulita pe pușcă se repede la mine. Atunci mi-a scăpat o înjurătură strajnică. Nu știu să fi suduit în viața mea astfel.

Am ridicat săcurea. Ori viu ori mort, acum îmi eră tot una.

Da cea se trase grabnic îndărăpt, vorbi cu ceialalți nu știu ce. Apoi au plecat toți patru.

Mă gândeam eu că asta nu-i a bună. Că au venit să mă ducă, și nu m'au dus. Acum și aceea-i drept, că viu nu mă duceau.

Acum iş țitat pe săptămâna viitoare la judecată. Voiu vedea eu atunci ce-oî face.

Juratul îl întrebă.

— «Și nu ți-e teamă, că te-or pedepeși acum?»

— Ce teamă, dacă eu aveam dreptul meu? Cum, adecă să te lași să te calce în picioare toți trași-împinși? Mai bine să nu mai văd soarele și pe copiii mei.

Juratul aduse el acum beutură bețivă, și începură să vorbească despre aur, despre băile cari dau mai bine. Badea Dumitru asculta cu băgare de samă. Costinaș eră mare meșter în aflarea vinelor cu rod. Și puțin beat cum eră, vorbele lui erau și mai calde, și mai aducătoare de nădejdi. Ce spunea întărea cu jurăminte, și s'aducea de pildă pe el, care, știu toți, că-i un om cu noroc în ale băilor.

Nu eră bețiv din fire. Așa vre-odată când se opăcea mai mult în crișmă. Dar nici atunci nu împăștia banii ca alții. El nu purtă nici când mai mult de cinci zloți cu el.

Sara târziu mai veniră și alții în crișmă, împinși de umezeala de-afară. Căci ploaia învrăstată cu zăpadă nu mai contenea.

Costinaș închină la toți cu păhărelul, și spunea frânturi din pățania lui, răsând de vorba stricată a străinilor.

«Că știu ei și românește mai bine de cum se arată, dar nu vorbesc, de-i dă dracului».

Câte-odată-l întrebă careva:

— «Dar cu judecata cum stai bade Costinaș?»

— «Ce, cu judecată? Eu i-am judecat odată. Ce va mai fi, vom vedea noi. Da ce are să fie? Eu îți spun că nimica! Numai mi-e ciudă mie pe oamenii slăbănogi. Vezi eu din pădurea ce nu le-am lăsat'o am lemne da foc pe câte zile voiu aveă. Ar aveă și alții. Da vezi, că unii de-a noști, dacă văd vr'un domn îndată le pierc curajul. Da mă, trebuie să știi, că și ei sunt oameni. Ți-e frică ție, și lui i-e frică; se mânia el, și tu te mânia. . . . Eu? Să vie toți domni de pe lume și nu las din dreptul meu. Mai bine să nu mai văd lumina soarelui».

I. Agârbicean.

Meseria e brățară de aur.

M-am bucurat tare mult dragul tatii, că o duci cu învățătura mai ușor acuma, ca la început. Așa e orice lucru; la început e greu, greu de tot; d'apoi când te dedai cu el, par'că l-ai ști de când lumea, să-l faci cu drag și cu tragere de inimă, fiindcă e în binele tău. Vezi, ți-am spus eu: că au să fie și băeți răi, ficioari de oameni bogăți, cari or să răză straietele tale și o să-ți zică că ești dela țară și multe copilării de ale lor; dar tu fi mai cuminte, ascultă povețele mele pe cari ți-le-am spus și în cartea ailaltă, nu le zi nimic, nimic, c'o să fie mai bine așa: Și ști... nu le mai dai prilej de vorbă și de sfadă. Tu, când pleci dela școală, apoi tătucule nu te prinde cu cei răi și ștengari ca să hoinărești pe strade, în loc să te duci acatâ să-ți înveți lecțiile. Așa sunt ei, pentru lucruri rele, ar vrea să te amestece cu ei. însă în clasă pentru lucruri bune, știu eu, nu-i dă seamă lui Bucur al lui Mitu Vechenti. . . . Uite, eu m-am sfătuit cu Părintele Tudor și cu dascălul Lică, dascălul tău din sat despre multe lucruri, între altele a fos vorba și despre tine. Ne-am înțales noi, asupra rostului tău, la școala cea mare, cum ti zici tu „licen“ și dacă n'ar fi mai bine ca dela toamnă să nu mai mergi acolo ci în altă parte.

„Apoi, de Mitule, mi-a fost zis Părintele, ce-o să faci cu multă carte? Se face burduf de învățatură, fi mai crește în cap gărgăuni de răutate de prin oraș, și la urma urmii tot cu nimic se alege. Și de... mai știi, e băiat tânăr, fără taică-său lângă el care să-i dea ghes mereu cu povețele de bine, și cine știe ce poate mai face, orașul e o ciumă,

omule, eu știu bine lucrurile estea, și-i mere primejdie să trăiești acolo.

Dă, dacă vrei, apoi numai în școala de meserii e bine. Acolo sunt mulți copii dela școală de felul lui Bucur. Școala, cum îngrijește pe toți așa l-o îngriji și pe dânsul și o eși acolo om muncitor și cinstit“

Iacă, așa mi-a grăit părintele și așa mă gândesc și eu tătutul, să intri în școala cea de meserii. Numai că trebuie să înveți bine, ca la sfârșitul anului să fi cu note mari, ca să intri fără plată acolo.

Meseria tată, meseria, e brățară de aur, zice o vorbă bătrânescă și tare bine zice. Cu meseria, dacă ești om cum se cade apoi vine și norocul, și apoi dacă ai noroc și sănătate ești mulțumit și lucrezi cu dragoste.

Bucuraș, mai trimite-ne din când în când câte o carte și ne mai spune despre sănătate ta și cum o duci pe acolo, că noauă de pe acilea ni-i tare dor de tine și tare dorim ca pe acolo să nu faci decât lucruri de bine și să nu superi pe nimenia tată, pe nimenia.

Acum satul nostru e mai frumos decum l-ai lăsat tu. Primăria și școala s'au sfârșit de curând și-s tare frumoase; ți-e mai mare dragul să privești la ele.

Eu când îți scriu carte asta sunt la primărie; că să știi, că am rămas iar consilier; și că am dorit să mă las de slujbă, să alegă oamenii pe un altul, dar de unde să fac ceva; i-au venit toți cu toții și m-au rugat doar că nu plânceam ca să rămân, să stau mereu, că eu le sunt ca un tată, care-i povățuese de bine, și... multe de-ale lor.

Ei, ce să fac?.. am rămas. M-am gândit că dacă e gândul lor așa, apoi de ce să nu-i ascult și pe ei săracii?

Prin sat au pornit șezetorii cu noaptele lungi, tare lungi ale iernii, pline de basme pentru flăcăi și fete; iar pentru noi, de mai bătrâni, vorbile și sfătuirile domoale.

Tătutul, acuma, nu-ți duce duce gândul numai prin sat și pe la șezătorile noastre. Eu îți spun toate celea, pentrucă e bine să știi; dar cetește și iar cetește, că dacă ești bine din școala cea mare, domnească, apoi atunci ușor vine să intri în școala de meserii că de... eu bani n-oiu putea, sunt multe și multe și multe greutăți.

Maică-ta ți-a gătit năframele, le-a pus în ladă și acum abia așteaptă zilele crăciunului ca să ți-le dea.

Noroc, tătucule, și ascultă vorbele-mele și ale maică-ta, învață că e spre binele tău, nu pentru al nostru, că noi ne-am făcut rândul. Cu bin Bucure și cu sănătate!

D. Ionescu Mozel.

VANITATE!

*Vanitate, vanitate, totu'n lume-i vanitate!
Ce folos că omenirea se frământă și se sbate,
Când etern e doar pământul și când generații 'ntregi
Bat acelaș drum al morții, sclav'-eternei, recei legi.*

*Zilnic soarele se'nalță și se lasă din zenit
Doritor mereu de locul, de-unde 'n zori a răsărit.
Fără preget, fără țință, nebunatic fuge vântul
In tuspatru părți a lumii, ocolind întreg pământul.*

*Fluviile curg și marea niciodată, niciodată
Nu se umple, — iar isvorul, de-unde apa e plecată,
Reprimid-o 'n stropi de ploae, murmură și'n sărutări
Iși trimite unda iarăși în spre lacomile mări.*

*Totu-i muncă și neastâmpăr, e mișcare 'n univers.
O, deșartă fire 'n sbucium, nepătruns este-al tău mers!...*

*Și 'n această trudă, goană, luptă aprigă și crudă,
Ochiul cere să tot vadă, și urechea tot s'audă.*

*Tot ce fu, va mai fi iară. Cine poate spune oare:
Asta n'a mai fost pe lume—când nimic nu-i nou sub soare?...
Veacurile ce s'enșiră ca mărgelile pe fir
De-opotrivă-s așteptate de-al uitării cimitir.*

*Iară tu, ce cați cu mintea aste toate să'nțălegi
De-ai ajuns să fii chiar rege peste ai gândirii regi,
Spune, nu te-apasă groznic dureroasa 'nțelepciune?...
A pătrunde rostul lunii, oare nu-i deșertăciune?...*

*La ce bun dar omenirea se frământă și se sbate,
Când e totul vanitate, vanitate, vanitate!*

(Convorbiri)

A. ROATĂ

Conceperea nepătată a Prea Curatei Vergure Maria.

Am văzut, că păcatul original se propagă prin naștere la toți câți își trag originea dela Adam. De sub regula aceasta trebuie scos înainte de toate *D. N. Iis. Hr.*, care n'a moștenit și nici n'a putut moșteni păcatul original. a) Pentru că El nu s'a născut dela Adam pe cale naturală, adică prin sămânță bărbătească, ci trupul Dănsului l-a format Spiritul Sfânt din sânziurile Prea Curatei Vergure Maria. b) Pentru că natura Lui omenească a fost unită în persoana dumnezeiască a Cuvântului, și așa, dacă ar fi avut păcatul original, păcatul acesta n'ar fi întinat numai natura Lui omenească, ci și persoana, pentru că păcatul nu-l are natura, ci persoana, căci *eu, tu, el*, noi avem păcate, iar nu firea noastră. De aceea și osăndește sinodul al V-lea ecumenic (553) în can. 12 învățătura lui *Teodor din Mopsuestia*, în care se zicea, că *DI Iis. Hr.* n'ar fi fost liber de ispitele interne și de lupta pasiunilor¹⁾.

E sigur mai departe, că *s. Ioan Botezătorul* s'a născut fără păcatul original, fiindcă el a fost sfințit prin Spiritul Sfânt în sinul mamei sale, cu prilejul, când *P. C. V. Maria* a vizitat pe *s. Elisaveta*: „Căci iacă cum fu glasul închinării tale întru urechile mele, zice *s. Elisaveta* către *P. C. V.*, *saltă pruncul cu bucurie în pântecele meu*“ (Luca 1, 44.) Prin prezența aceasta a Mântuitorului *s. Ioan* s'a curățit de păcatul original.

Asemenea s'a născut fără păcatul original și profetul *Ieremie*, despre care a zis Dumnezeu (Ier. 1, 5): „Mai înainte de a te plămădi tu în pântece te știu, și mai înainte de ce ai fi ieșit tu din zgău, te-am sfințit“.

Între toți oamenii însă singură numai *P. C. V. Maria* a fost concepută fără păcatul original. Învățătura aceasta de credință o definește papa *Piu IX* în Bulla dogmatică „*Ineffabilis Deus*“ din 8 Decembrie 1854.

Dogma aceasta, ca și alte dogme ale religiunii creștine, nu s'a predicat și nu s'a crezut totdeauna explicit în întreaga biserică. Căci explicit s'au crezut numai acele adevăruri descoperite, a căror cunoaștere și credință este necesară pentru mântuire necesitate medii — cum sunt adevărurile religioase, cari pregătesc pe om la scopul său supranatural — ori *necesitate praecepti*, cum sunt adevărurile, cari constituie baza religiunii creștine²⁾. Învățătura despre conceperea nepetată a *P. C. V. M.* din contră se ține de clasa acelor învățături descoperite, cari servind numai la desfășurarea mai desăvârșită a credinței, au fost crezute numai implicit sau nerespicat și anume: a) ori în o *propoziție generală*, cum s'a crezut de ex. înainte de Semipelagiani necesitatea grației pentru începutul justificării și pentru perseveranța finală, în propoziția generală, că grația este necesară pentru orice faptă bună, și pe cum s'a crezut în cazul nostru conceperea nepetată a *Prea C. V. Maria*, în credința despre sfințenia ei din toate punctele de vedere; b) ori prin *praxa bisericii*, cum s'a ținut de ex. credința despre valoarea botezului conferit de eretici în faptul, că cei ce se întorceau dela erezie nu se rebotezau și pe cum s'a ținut și credința despre conceperea nepetată a *P. C. V. Maria* în praxa veche a bisericii de a sărbători conceperea ei.

Acesta este stadiul prim al dogmelor implicite sau nerespicate: *stadiul credinței pașnice*, când despre un lucru oarecare se cred unele adevăruri, fără să se facă mărturisirea credinței cu privire la singuraticile puncte ale lui. Aceasta s'a adevărit și cu privire la conceperea nepetată a *Prea C. V.* până în veacul XII. Pentru că părinții grecești din timpurile cele mai vechi atribuiă Născătoarei de Dumnezeu tot ce eră mai sfânt și mai bun, așa că prin laudele lor eschideau existența păcatului original în sfânta *Fecioară*. Biserica orientală apoi din aceleași timpuri a pus pe ziua de 9 Decembrie sărbătoarea: „*Conceperea sfintei Ane, când a conceput pe Preasfânta Vergură*“. Aceasta se vede din *tipicul din veacul V al s. Sava*, citat și în conciliul nostru I provincial *Tit. I. cap. II. pag. 11.* — Alții sunt de părere, că sărbătoarea aceasta ar fi din veacul al VII-lea ori dela începutul veacului al VIII-lea.³⁾

Credința aceasta implicită a fost și în biserică Apusului și iese la lumină mai cu samă în veacul IX, când se introduce pe unele locuri sărbătoarea „*Conceperei Fecioarei Maria*“.

Cu *veacul al XII-lea* însă credința aceasta pașnică și implicită, despre conceperea nepetată de păcatul original a *P. C. Vergure*,

¹⁾ „Si quis defendit impium Theodorum Mopsuestenum, qui dixit alium esse Deum Verbum, et alium Christum a passionibus animae et desideris carnis molestias patientem... talis anathema sit.“ *Harduin: Acta conciliorum tom. III. Paris 1714, col. 198—199.*

²⁾ Vezi *Dogmatica fundamentală* vol. II, pag. 107—108.

³⁾ Cfr. *Nicol. Nilles: Kalendarium manuale, Oeniponte 1879, pag. 349.*

trece în stadiul al doilea al dogmelor implicite, în stadiul discuției. Prilej la aceasta a dat o epistolă (a 174-a) a *s-lui Bernard*, adresată (în 1140) canonicilor din Lyon, cari voiau să introducă în biserică lor sărbătoarea conceperei Doamnei noastre. Acest sfânt părinte se miră, cum de unora din canonici li-a trecut prin minte să schimbe fața cea bună a lucrurilor, introducând o *sărbătoare nouă*, pe carea nu o cunoaște rital bisericii și nu o aprobă nici mintea? Și dacă totuși ar fi voit să o introducă, zice el, să fi întrebat scaunul apostolic și să nu fi urmat simplitatea celor nepricepuți. Sfântul Bernard eră mai mult în contra sărbătorii, decât în contra conceperei nepetate. Dar din epistola lui începură, alții să nege însă conceperea nepetată a *Prea Curatei*. Și aceasta s'a întâmplat cu deosebire în veacul XIII după ce și *sfântul Toma de Aquino* a tras la îndoială conceperea scutită de păcatul original a *P. C. V. M.* — De aci încolo începe discuția între teologi.

Scaunul apostolic la început se arată neutral, până ce discutată fiind chestiunea îndeajuns începă a se limpezi și atunci, către capetul veacului XV, la 1472, luă și el *poziție* în favorul scutirii *Prea Curatei* de păcatul original. Mai întâi a dat *indulgențe* celor ce țineau sărbătoarea conceperei nepetate, apoi a *oprit* pe teologi să se mai acuze împrumutat cu erezie pentru părerile opuse, pe cari le țineau cu privire la scutirea de păcatul original a *Maicii Domnului*.

Într'aceea întrevine *Conciliul Tridentin*, care tractând despre universalitatea păcatului original, spune, că *intențiunea lui nu e de a cuprinde în decretul său și pe P. C. V. Maria*¹⁾.

Mai apoi pontificii romani opresc să se mai poată susține în public conceperea în păcatul original a Născătoarei de Dumnezeu. Mai târziu opresc chiar și *discuțiile private* în direcția aceasta și le îngăduie numai călugărilor Dominicani. Ceva mai târziu, papa *Alexandru VII*, la rugarea regelui Filip al IV-lea și a episcopatului spaniol, *recomandă învățătura despre conceperea nepetată*. De aci încolo contrarii conceperei nepetate a *P. C. V.* au fost de tot puțini. — În partea primă a veacului XIX papa *Gregoriu XVI* concede, ca în liturgie să se adaugă: *Tu în concepere nepetată*.

Trecând astfel perioada luptei sau a discuțiunii, dogma a trecut în *stadiul al treilea* adică în *stadiul defnirii*, când papa *Piu al IX-lea* pe cum am zis, în 1854, a definit învățătura despre conceperea nepetată a *Prea Curatei Vergure*, zicând: „*Definim, că învățătura, care ține, că Preafericita Vergură Maria în primul moment al conceperei sale a fost preservată neatinsă de orice întinmăciune a păcatului original, prin o grație și privilegiu special al atotputernicului Dumnezeu, în vederea meritelor lui Iisus Hristos, Mântuitorului neamului omenesc, este de Dumnezeu descoperită și de aceu toți credincioșii trebuie să o creadă tare și statornic*“²⁾.

Ca să se înțeleagă definițiunea aceasta dogmatică e de observat, că papa *Piu IX*, nu definește printr'însa o *învățătură nouă*, ci declară și definește, că *învățătura deja existentă și crezută*, despre conceperea nepetată a *P. C. V. M.*, nu e o *învățătură scornită* de oameni, ci o *învățătură descoperită de Dumnezeu și pentru aceea* — fiindcă e descoperită de Dumnezeu — toți credincioșii trebuie să o creadă tare și neclătit³⁾.

¹⁾ „Declarat tamen haec ipsa sancta Synodus, non esse suae intentionis comprehendere in hoc decreto, ubi de peccato originali agitur, beatam, et immaculatam virginem Mariam, Dei genitricem; sed observandas esse constitutiones fel. rec. Sixti Papae IV. sub poenis in eis constitutionibus contentis, quas innovat.“ *Conc. Trid. sess. V. de peccato originali. Cfr. Canones et Decreta cit. pag. 12.*

²⁾ „Ad honorem sanctae et individuae Trinitatis, ad decus et ornamentum Virginis Deiparae, ad exaltationem fidei catholicae, et christianae religionis augmentum, auctoritate D. N. I. Christi, BB. Apostolorum Petri et Pauli, ac Nostra, declaramus, pronunciamus, et definimus, doctrinam, quae tenet Beatissimam Virginem Mariam in primo instanti suae Conceptionis fuisse singulari omnipotentis Dei gratia et privilegio, intuitu meritorum Christi Iesu Salvatoris humani generis, ab omni originali culpae lae praeservatam immunem, esse a Deo revelatam, atque ideo ab omnibus fidelibus firmiter constanterque credendam.“ *Constit. „Ineffabilis Deus“, VI. Idus Dec. 1854.* — Pe urmele acestei definițiuni dogmatice a mers și *Conciliul nostru I provincial (1892)*, care spune la *Tit. I cap II*, că: „*Toți credincioșii trebuie să creadă tare, că este dela Dumnezeu descoperită, și toți credincioșii trebuie să creadă vărtos și neclătit învățătura, carea ține, că Preafericita Vergură Maria prin darul și privilegiul special al atotputernicului Dumnezeu pentru meritele lui Iisus Hristos, Mântuitorului genului omenesc, în primul moment al concepțiunii sale fu scutită de întinmăciunea păcatului original*“. *Conc. I provinc. pag. 11.*

³⁾ De aceea pe nedreptul zice *Antim*, patriarhul din Constantinopol, în enciclică patriarhală și sinodală din 12 Octombrie 1895 — dată ca răspuns la enciclica papei *Leo XIII*, din 30 Noembrie 1894 „*Orientalium dignitas*“ — că „*biserica romană abia sunt 40 de ani a făcut inovații nouă, consfințind o dogmă nouă despre conceperea nepetată a Maicii lui Dumnezeu și pururea Vergurei Maria*“. La: *Salvatore Brandi, Dell'unione delle chiese, Roma 1896, pag. 29.*

Premiând observarea aceasta, *explic* înțelesul învățături definite:

Într'insa se zice, înainte de toate, că P. C. V. Maria a fost *preservată nepetată de păcatul original din primul moment al concepției sale*. Acest prim moment al concepției este primul moment al concepției pasive. Căci conceperea este dublă: *concepere activă*, când din embrion începe formarea trupului, și *concepere pasivă*, când creându-se sufletul, se împreună cu trupul. — Cuvântul acela „*preservată*” ne arată, că Prea Curata Vergură Maria încă a fost răscumpărată prin Mântuitorul nostru, întru cât ea pentru meritele Lui, a fost susținută să nu se peteze cu păcatul original, cu care ar fi trebuit să se peteze dacă n'ar fi fost preservată. Preservarea aceasta apoi s'a întâmplat prin o *grație și privilegiu special, ba unic*. Așadar, dacă n'ar fi fost privilegiul, prin care P. Fericita V. fu scoasă de sub legea generală de a moșteni păcatul original, ea s'ar fi conceput întinată cu păcatul acesta. În urmă preservarea aceasta este *pozitivă*, adică ea nu consistă în simpla scutire de păcatul original, ci în înzestrarea cu grația sfințitoare, cu care a fost împodobit sufletul Prea Curatei.

Cunoscând istoricul dogmei și înțelesul ei, o *dovedim*.

Argumentele, pe cum se poate prevedea deja de acum, nu sunt argumente *explicite* din s. scriptură și din tradițiunea veche. Pentru că dogma aceasta n'a fost propusă și crezută totdeauna *explicit*, ci conținându-se *implicit* în s. scriptură și în tradițiune, s'a desfășurat în decursul veacurilor sub azistința Spiritului Sfânt. Argumentele deci sunt numai *implicite*, dar dacă se consideră după regulile credinței ne arată destul de limpede conceperea nepetată de păcatul original a P. C. Fecioare.

1. S. Scriptură. a) *Cel dintâi argument* îl scoatem dela Fac. 3, 15: „*Fiindcă ai făcut aceasta, zice Dumnezeu către șarpe, inimiție voi pune între tine și între muiere, între sămânța ta și între sămânța ei*”. Aci agrăește Dl pe Satana îmbrăcat în formă de șarpe și îi zice, că, după ce a făcut, ca muierea să fie necredincioasă, ascultând mai mult de el decât de Dzeu și să calce legea, ba să-l tragă și pe bărbat la păcat, va trezi o muiere, carea prin dușmănia ei perpetuă cu diavolul va strică toată înșelăciunea lui. Muierea, carea se promite aci, e Prea Curata Vergură Maria și despre ea se zice, că va avea dușmănie cu diavolul nu numai pentru un timp oare care, ci o dușmănie esențială și perpetuă. Și fiindcă *amiciția cu diavolul* consistă în a-l imită, în a i-se supune, în a face cauză comună cu el în contra lui Dumnezeu, prin păcat, — de unde se și zice păcătoșii amicii și fiii diavolului; prin urmare *inimiția cu diavolul* însemnă a nu face cauză comună cu el, adică a nu avea nici un fel de păcat, ci a urî păcatul. În consecvență Prea Curata nu are nici păcatul original, pentru că și păcatul acesta e păcat, și așa ea nu s'ar putea numi inimică diavolului.

Tot aci se spune, că dușmănia muierei aceleia cu diavolul e de acelaș fel cu dușmănia, ce o are sămânța ei cu sămânța diavolului: „*Inimiție voi pune... între sămânța ta și între sămânța ei*”. Și fiindcă sămânța muierei aceleia, adică Dl Hristos, a avut o astfel de dușmănie cu sămânța diavolului, încât în Dânsul n'a fost nici un fel de păcat, nici păcatul original; prin urmare nici muierea aceea n'are nici un fel de păcat, căci dacă ar avea păcatul original dușmănia ei n'ar fi egală sau de acelaș fel cu dușmănia sămânței sale.

b) *Al doilea argument* scriptural îl deducem din *cuvintele ingerului* dela Luca I, 28: „*Bucură-te, zice el, către Prea Curata, ceea ce ești plină de dar, Domnul e cu tine: binecuvântată ești tu între muiere*”. Prin *cuvintele* acestea se spune, că Prea Curata Vergură este plină de dar, adică ea a avut *plinirea darului* sau atâta dar, cât se poate da unei făpturi. Și fiindcă în cazul, când Stăpâna noastră ar fi fost concepută în păcatul original, nu i-s'ar fi dat atâta dar, cât se poate da unei fapturi, pentru că făpturii i-se poate da și darul de a fi scutită de păcatul original; prin urmare Prea Curata Vergură n'a fost concepută în păcatul acesta, ci pe cum s'a ridicat ea peste celelalte făpturi prin aceea, că a fost pururea vergură și n'a avut nici măcar păcate veniale, așa s'a ridicat peste ceilalți muritori și în privința de a nu fi concepută în păcatul original.

2. *Tradițiunea*. Părinții mai vechi nu vorbesc *respicat* despre conceperea nepetată a Maicii Domnului. Motivul este, pentru că pe timpul acela nu se tractă chestiunea despre conceperea nepetată a Preacuratei Fecioare. Dar pentru aceea ei spun, că Maica lui Dumnezeu a fost *scutită de orice păcat*, că a fost *cu totul sfântă și înzestrată de Dumnezeu, cu toate darurile*.

Ba în expresiunile lor merg până acolo de *eschid pozitiv* posibilitatea de a fi fost concepută în păcatul original. Așa a fost de mare convingerea părinților despre sfințenia cu totul singulară a Prea Curatei, încât, pe cum ne spune bulla *Ineffabilis Deus* ei au introdus un *mod special de vorbire*.

a) Pe ea o numesc: „*mai sfântă decât Ingerii, mai minunată decât Scaunele, mai înfrumusețată decât Heruvimii, mai mărită decât Serafimii, mai înaltă decât ceriurile și mai curată decât soarele*”¹⁾; „*mai pe sus decât toată făptura cu sfințenia*”²⁾; „*mai sfântă decât toate făpturile*”³⁾.

b) Pe ea o numesc: „*fără prihană*”⁴⁾, „*cea fără prihană, curată și fca lui Dumnezeu Fecioara... ceea ce este una (singulară) fără prihană*”⁵⁾, „*una curată... și cort neîntinat*”⁶⁾, „*singură curată*”⁷⁾, „*singură preacurată și cu totul nepetată*”⁸⁾, „*singură binecuvântată*”⁹⁾.

c) Pe ea o numesc: „*preasfântă*” în ecteniile și antifoanele dela liturgie, pe care atribut nu-l dau și altor oameni; „*pământ sfânt*”¹⁰⁾, „*rod sfânt al pântecelui neroditor*”¹¹⁾, „*scaunul cel sfânt, pe care și-l-a gătit Dumnezeu mai înainte*”¹²⁾.

d) Pe ea o numesc „*pururea binecuvântată și preamărită*”¹³⁾, iar trupul dânsui îl numesc „*neprimut de curgerea păcatului*”¹⁴⁾.

Nașterea Născătoarei de Dumnezeu (când s'a născut dânsa) o numesc „*preamărită*” și o deosebesc de celelalte nașteri¹⁵⁾, o numesc „*preacurată*”¹⁶⁾, „*fără prihană*”¹⁷⁾, „*sfântă*”¹⁸⁾, cari expresiuni nu pot stă împreună cu conceperea Preacuratei Vergure în păcatul original.

Părinții mergând mai departe *fac asemănare între Adam și între Eva și între Hristos și între Maria* și zic, că sfințenia protopărinților a prefigurat sfințenia noului Adam și a noiei mame a oamenilor; fac asemănare între sfințenia Mântuitorului și a Maicii sale și zic, că atunci când se tractează despre păcat, nu poate fi vorbă de Maria. Așa de ex. *preoții din Achaia* spun, că s. apostol Andreiu voind să arete prefectului Egeu, înainte de martiriu, *cuvinița intrupării*, între altele a zis, că după ce omul cel dintâi a fost făcut din pământ nepetată adică neblăstămat, a fost de lipsă ca și Fiul lui Dumnezeu să se nască om din vergură nepetată, ca astfel să recâștige vieța de veci, pe care oamenii o pierduseră¹⁹⁾. Aci e asemănare între Adam și Hristos, și pe cum Adam a fost creat din pământul, care păstră încă binecuvântarea primită la început, așa s'a născut și noul Adam din o Fecioară binecuvântată, deci carea n'a putut fi urgisită înaintea lui Dumnezeu, pentru păcat.

3. *Sărbătoarea concepției Născătoarei de Dumnezeu*. Sărbătoarea aceasta s'a ținut în biserică din vechime. Și fiindcă biserică nu ține sărbători decât de ale sfinților sau de ale lucrurilor sfinte, deci și conceperea Născătoarei de Dumnezeu a trebuit să fie sfântă sau fără păcatul original. — De altcum *conceperea Prea Curatei Vergure și biserică o numește sfântă*. Astfel la *Mărirea și acum de după Sedelna* din 9 Decembrie, se zice: „*Ioachim sfințitul și*

¹⁾ S. Ioan Damascen: Sermo in Annunt. B. M. V. citat și în Conciliu nostru I provincial pag. 11.

²⁾ Canon din 9 Sept. cânt. 1.

³⁾ Ibid. cântarea III.

⁴⁾ Stihovna dela Mănecatul din 22 Ianuarie, Cfr. Mineiul de Buda, foaia 156.

⁵⁾ Sedelna din 9 Decembrie și Canon din 9 Septembrie cântarea III.

⁶⁾ Canon din 9 Decembrie cântarea IV.

⁷⁾ Canon din 8 Sept. Sedelna dela cântarea III.

⁸⁾ Canon de mângâiere cel mic către Născătoarea de Dumnezeu, cânt. III. și Canonul către Dl n. Iisus Hristos cânt. III.

⁹⁾ Sedelna din 9 Sept.

¹⁰⁾ Canon din 9 Dec. cântarea IX. irmos

¹¹⁾ Stihirea IV din 8 Sept.

¹²⁾ Stihirea I dela Vecernia cea mare din 8 Sept.

¹³⁾ Tropariul Născătoarei din 1 Sept.

¹⁴⁾ Mineiul 21 Noembrie la Utrenie, Canon cântarea IX. pripeala III.

¹⁵⁾ „Măcar că și cu voința lui Dumnezeu, luminate muiere sterpe au odrăslit, dar Maria mai pe sus decât toți cei născuți, cu dzeiască cuviniță a preastrălucit. Că din maică neroditoare, cu preamărire născându-se, a născut cu trup pe Dumnezeu tuturor.” Stihira III dela Vecernia cea mare din 8 Sept.

¹⁶⁾ „Nașterea cea preacurată a Născătoarei de Dumnezeu” cu psalmi și cu cântări să o mărim credincioșii. Canon din 8 Sept. cântarea IV. irmos.

¹⁷⁾ „Lăudăm nașterea (γεννησιν) fecioarei cea cu totul fără prihană (παρρηγοριον)”. Mărire și acum dela Stihurile din 8 Sept.

¹⁸⁾ „Lăudăm sfântă nașterea (γεννησιν) ta”. Canon din 8 Sept. cântarea VI irmos; ori irmosul dela cântarea VII: „Prăznuim curată și cu credință ne închinăm sfintei nașterii tale celei din făgăduință.”

¹⁹⁾ Migne, Patr. gr. II, pag. 1226.

Ana, dar aduceau preoților celor de demult, și nu erau primiți, sterpi fiind, rugăciune au adus dătătorului a toate, și rugăciunea lor auzindu-o, li-a dăruit lor pe ceea ce este cu adevărat ușa vieții: *a căreia să cinstim sfânta zămislire*¹⁾.

4. Putem scoate argument chiar și din *discuția* despre conceperea fără păcatul original a P. C. V. Căci părerea contrară conceperei nepetate o susțineau: s. *Bernard*, a cărui autoritate era foarte mare înaintea întregii biserici și s. *Toma de Aquino*, principele teologilor. Cu toate acestea însă sărbătoarea despre conceperea nepetată s'a răspândit în toate părțile și teologii, cu excepția Dominicanilor — cu toate că în alte chestiuni urmau părerea s-lui Toma — totuși în chestia aceasta se abăteau de el, dovadă, că în poporul creștin era vie credința, că în atributele acelea despre sfințenia extraordinară a Prea Curatei Fecioare, se cuprinde și scutirea ei de păcatul original. Și fiindcă adevărul acesta nu se poate ști decât numai din revelațiune, prin urmare tradițiunea primitivă a trebuit să cuprindă și adevărul acesta.

5. Tot aceasta se deduce și din *purtarea magisteriului bisericesc*. Magisteriul bisericii s'a opus totdeauna învățăturilor opuse revelațiunii. Când s'a tractat însă despre scutirea de păcatul original a Prea Curatei Vergure el n'a contrazis — cu toate că afirmațiunea aceasta se opune dogmei despre universalitatea păcatului original — ci a favorizat părerea despre scutirea de păcatul original a Născătoarei de Dzeu, pe care mai târziu o definește ca dogmă. Și fiindcă *magisteriul bisericii e infalibil în păstrarea și predicarea învățăturilor descoperite*, prin urmare a fost infalibil și în chestiunea aceasta. În consecvență, învățătura despre conceperea nepetată a P. C. V. Maria a trebuit să se cuprindă în revelațiune.

6. Din *rațiune* încă se pot propune mai multe argumente dar numai de *cuvîntă*. Căci ar fi fost inconvenient, ca *Dumnezeu Tatăl*, să concreeadă pe Fiul său unei muiere întinate cu păcatul original; ar fi fost inconvenient, ca *Dumnezeu-Fiul* să-și aleagă de mamă o muiere întinată cu păcatul original, din carea să-și ia natura omenească; ar fi fost inconvenient, ca Fiul să fi răscumpărat pe mamă-sa în acelaș mod, în care a răscumpărat pe ceilalți oameni și să nu o fi răscumpărat scutindu-o de păcatul original; ar fi fost inconvenient, ca *Spiritul Sfânt* să formeze trupul Mântuitorului din o muiere întinată odinioară cu păcatul original. De aceea chiar și mintea ne arată cuvenința conceperei nepetate a Maicii noastre.

7. De altcum și „*Confesiunea Ortodoxă*“ a lui Petru Movilă — carea este credința autentică a Bisericii Răsăritului — încă recunoaște, că *Prea Curata Vergură a căpătat mai multă grație, decât oricare altă creatură*. „Asemenea salutarea aceasta prin cuvintele «plină de dar» ne învață, că *dânsa s'a făcut partașe grației divine mai mult, decât orice altă creatură*, fiindcă este mama lui Dumnezeu“²⁾.

¹⁾ Sărbul V. Maksimovici în periodicul sârbesc „*Bogostorski Glasnik*“, Karlovicz VII. 1905, nr. 2. pag. 48—59, tractează chestia despre conceperea nepetată a P. C. V. și zice, că ea de aceea se numește sfântă, fiindcă a fost un dar al lui Dumnezeu. Cfr. *Slavorum litterae theologicae*, Praga 1905, III. pag. 145. — Răspund. Afirmarea aceasta nu se poate deduce din cântarea citată.

E adevărat, că biserica noastră ține și conceperea s-lui Ioan Botezătorul (în 23 Septembrie), ba o numește și „*mărită*“ (la Mărirea dela Sthiri și în Luminătoare), și „*sfântă*“ (în Canon, Cântarea I.) Dar atributele acestea nu pentru aceea i-le dă biserica noastră conceperei s-lui Ioan Botezătorul fiindcă el ar fi fost conceput fără păcatul original, ci din motivul: a) că conceperea lui a fost *extraordinară*, — fiindcă Zaharie era bătrân și Elisaveta stearpă — și: b) pentru că conceperea lui *prefigură conceperea Mântuitorului*.

Că apoi aievea din motivele acestea și nu din altele se numește conceperea s-lui Ioan sfântă și mărită, ni-o arată inșeși cântările citate.

Astfel la „*Mărirea*“ dela Sthiri (dela Doamne strigat-am) se zice: „*Din pântece sterp astăzi rodul rugăciunii a răsărit*, Ioan mergătorul înainte. Bucură-te pustie și dăntuiește omenire: că iată propoveditoriul pocăinții merge, în pântece de maică să se intrupeze. Veniți bucurându-ne întru *mărita lui zămislire* iubitorilor de praznic să dăntuim“ etc. Aci se spune, că conceperea s-lui Ioan e „*mărită*“ fiindcă este „*rodul rugăciunii din pântece sterp*“. — Și mai împede se mărturisește motivul acesta al „*sfintei*“ conceperei a s-lui Ioan Bot. în *Cântarea I din Canon*, în carea se zice: „*Ale sufletului meu celui sterp gândirile cele neroditoare smulge-le, ale celui ce începe a lăuda odrăsle celei sterpe, a ta (adecă) sfântă zămislire în pântece de maică*“. — În „*Luminătoare*“ apoi se spune, că conceperea s-lui Ioan de aceea a fost „*mărită*“ fiindcă prefigură conceperea Mântuitorului, căci pe cum s'a conceput el din Elisaveta cea stearpă și din Zaharie cel bătrân, așa s'a conceput și Dl Hristos din vergură. „*A mergătorului înainte mărita zămislire mainainte vestește pe împăratul cel ce va din Fecioară să se nască*: precum acesta din Elisaveta cea neroditoare și stearpă, și din bătrânul preot marele Zaharie“.

²⁾ Dr. Barbu Constantinescu, *Confesiunea Ortodoxă*, București 1879, ediția III. pag. 32. întreb. 42.

Așadară, dacă Prea Curata Vergură Maria a făcut excepție cu grația lui Dumnezeu, primind mai multă, decât oricare altă făptură, ea n'a putut fi despoiată de grația sfințitoare prin păcatul strămoșesc, ca celelalte făpturi omenești. — Sfințenia aceasta *specială* a Prea Curatei Vergure, care samănă cu sfințenia Mântuitorului, o propune „*Confesiunea ortodoxă*“ și în răspunsul dela întrebarea 43 din partea III. Căci întrebându-se aci: „*Care este păcatul nemortal*“, răspunde: „*Păcatul nemortal, care se numește de alții și venial este acela, de care nu poate nimeni să fugă, afară numai Hristos și fecioara Maria*“³⁾.

8. La aceasta mai putem adauge credința unor teologi rușești, citați la *Gagarin*⁴⁾.

Lazar Baranovici, rectorul academiei din Kiew, are un curs de predică pentru sărbători, tipărit în Kiew la a. 1684. Aci se află o predică despre „*Conceperea sfintei Fecioare*“. În ea se cetesc următoarele: „*Toți căți suntem zicem rugăciunea aceasta: Iacă întru fărădelegi m'am conceput, și întru păcate m'a născut maica mea*“ (ps. 50, 7.) *Tu singură ești, căreia nu i-se potrivește rugăciunea aceasta, căci n'ai fost concepută întru fărădelege, nici n'ai fost născută în păcate*. S'a și căzut să fii concepută fără păcat căci a trebuit să naști pe Acela, care a trebuit să măntuiască lumea de toate păcatele și să șteargă toate fărădelegile... *Nu s'a căzut, ca Maica Domnului să fie roaba păcatului, nici pe un timp scurt*... Ceice se nasc în păcatul strămoșesc, se numesc fiii diavolului. Oare Dumnezeu să nu fi scutit pe Maică-Sa de sclăvia aceasta? Cum s'ar fi putut naște Dumnezeu din ea, fără să i-se fi știrbit onoarea, dacă diavolul ar fi numit-o înainte de aceea roaba sa?... Potopul a înecat toate, afară de corabia lui Noe. Păcatul original încă a copleșit pe toți oamenii, și neamul omenesc strigă cu psalmistul: *Măntuiește-mă Dumnezeule, căci au intrat apele până la sufletul meu*“ (ps. 68, 2.) *Numai corabia cea vie a adevăratului Noe n'a fost copleșită, ci a rămas ne-atinsă*“⁵⁾.

Al doilea e *Ioanițiu Galiatowski*, rector la aceeaș academie. El în cuvântarea dela „*Nașterea Prea Curatei Născătoare de Dumnezeu*“ comentează cuvintele: „*Că mi-a făcut mie mărite Cel puternic*“ (Luca 1, 49) în modul următor: „*Al treilea lucru mare, ce i-l-a făcut Dumnezeu Prea Curatei Fecioare, a fost, că a scutit-o de păcatul original; pentru că Prea Curata Fecioară a fost concepută fără păcatul strămoșesc*“. Lucrul acesta îl explică apoi prin corabia lui Noe, și prin vâul lui Gedeon. Vâul lui Gedeon era umed de rouă pe vremea, când pământul ardea de secetă. Apoi continuă: „*Bucură-te ceea ce ești plină de dar*“. *Cuvintele acestu ne arată conceperea nepetată a Prea Curatei Fecioare*. Dacă nu se poate turna apă ori alt lăcid în nescari vase pline cu ulei, fără să nu dea afară; tot așa nu-și găsește loc, în Prea Curata Vergură, nu numai păcatul original, dar nici alt păcat, *pentru că ea e plină de darul lui Dumnezeu*“⁶⁾.

De altcum nici nu e mirare, pentru că în jumătatea a doua a veacului al XVII-lea și în primele decenii ale veacului al XVIII-lea întreagă academia din Kiew propunea conceperea nepetată a Prea Curatei Vergure, așa că credința aceasta străbătuse chiar și în statutele congregațiilor Mariane. Martor ne este teologul rus *S. Golub'ev*. El, în revista rusească „*Trudi Kievskoi duhovnoii Akademii*“ 1904, Kiew, vol. III pag. 446—482, scrie niște adănsuri explicative de ale bisericii rusești-apusene. Aci spune, că episcopul *Iosif Gorbachij* în 10 Iunie 1651 a întărit statutele congregației Mariane din Polock, în cari se află următoarea formulă de vot: „*Mă dedic să fiu cu totul servitor în congregațiunea conceperei nepetate* (neporocinago Zaciatie)... și mai vărtos promit, că trebuie să apăr în întreaga mea viață *conceperea ta curată și nepetată*“. „*Votul acesta, adauge Golub'ev, arată cât de tare a fost lătită și apărată pe timpul acela părerea catolică despre conceperea nepetată a P. C. V. M., din partea academiei din Kiew, unde părerea aceasta se propunea până în deceniile prime ale veacului al XVIII-lea, cu toate că patriarhii din Moscva porunciau să se propună contrariul*“. Arhiepiscopul din Kiew, *Varlaam Jasinskij*, zice el mai departe, a scos din cărțile sale învățătura despre conceperea nepetată a P. C. V. M., dar nu pentru *convingerea sa*, ci pentru porunca patriarhului⁷⁾.

¹⁾ Cfr. *Confesiunea Ortodoxă* cit. pag. 135.

²⁾ L'Eglise Russe et l'Immaculée Conception, Paris 1876.

³⁾ Gagarin, o. c. pag. 100 și 104.

⁴⁾ Gagarin, o. c. pag. 172.

⁵⁾ Cfr. „*Slavorum litterae theologicae*“ Pragae Bohemorum 1905, II p. 92

Obiecțiune. La „Mărire“ dela Laudele din 25 Martie se zice, că pântecul Prea Curatei Vergure a fost curățit cu Duhul mai înainte de ce Cuvântul lui Dumnezeu și-ar fi luat trup dintr'insul²⁾. Tot în înțelesul acesta vorbesc și unii sfinți părinți, de ex. s. *Ciril al Ierusalimului*, s. *Griгорie Teologul*, s. *Efrem* și s. *Ioan Damascen*³⁾.

²⁾ „Să se veselească ceriurile și să se bucure pământul, pentru că cel împreună veșnic cu Tatăl, și împreună fără de început și împreună pe scaun șezător, îndurarea luând, și mila cea de oameni iubitoare, s'a pus pe sine însuș spre deșertare, cu bunăvoința și sfatul părintesc: și s'a sălășluit în pântecul fecioreșc mai înainte curățit cu Duhul“. Cfr. *Mineul* de Blaj 1838 partea II pag. 286.

³⁾ Cfr. *Mucarie* (Bulgakow : Teologia dogmatică ortodoxă cit. vol. I. pag. 94—95.

Răspund. Curățirea aceasta a Prea Curatei Vergure Maria nu poate fi curățire de păcatul original, pentru că ea — presupunând, că s'ar fi conceput și s'ar fi născut cu păcatul original — ar fi trebuit să se curețe de păcatul acesta curând după naștere, pe cum se curățeau și ceilalți copii ai Jidovilor prin tăierea împrejur (băieții), ori prin alt mijloc (copilele), pe cum vom vedea la sacramente. Prin urmare curățirea aceasta trebuie să fie o curățire specială sau o înzestrare a Prea Curatei Vergure cu anumite *daruri speciale*, ca să devină vrednică Maică a lui Dumnezeu.

Escursiune

Pe Heliconul român.

(s'a cetit în casina română din Blaj.)

Să ne aducem aminte de înaintașii nostri!

Din acest loc s'a făcut laudabilă mențiune de autori moderni, poeți și poete cu cari ne mândrim: sunt gloria literaturii noastre D-voastră cu aplauze ați manifestat simpatia și admirațiunea pentru eroii cu peana în republica literară. Nu odată V'ați scaldat mintea obosită de proza vieții în riul cel limpede al Pieridelor. »*Acel riu trece pe o vale, pe câmpie, printre flori*« (Alexandrescu), Naiadele, sprintene zine, locuesc acolo și Muzele din Helicon din acele unde cristaline adapă pe favoriții lor. Să nu le conturbăm noi muritorii. Eu vă invit de astă dată la o escursiune sus, sus pe Helicon, să vedem poezia noastră la izvor. Calea este anevoioasă, dar nu va fi fără mulțumire sufletească. O făcea aceasta escursiune Eminescu și iată cu ce impresii se coborea:

- »Când privesc zilele de aur a scripturilor române,
- »Mă cufund ca într'o mare de visări dulci și senine.
- »Și în jur par'că-mi colindă dulci și mândre primăveri,
- »Seau văd noapți, ce'tind deasupra-mi oceanele de stele,
- »Zile cu trei sori în frunte, verzi dumbrăvi cu filomelc,
- »Cu isvoare ale gândirii și cu riuri de cântări.«

De acea și D-voastră, st. doamne și domni, nu vă pregetați puțină ostencală. Vom vedea pe fca Polimniei române, ce se numește *Lirica* în leagăn. Ea dă pe față cu naivitate copilărească, bucuria, întristarea veselie și durerea, patimi mari și gânduri multe, câte încap în mintea și inima simțitoare a poetului și ne zice »eată omul!« Vom cunoaște pe *începătorii lirismului român* și vom pune o cunună de recunoștință memoriei lor.

Pân'acolo voiu povesti ceva despre lirică în general.

Baza lirice de artă e poesia poporană. În ea se resfrâng »*doruri vii și patimi multe*«, astfel ea devine ajutoarea cea mai puternică a psihologiei etnice. Natura se imprimă adânc în sufletul românului, astfel apa, riul, frunză, floare și codru frate cu românul toate sunt motive pentru infinitatea de dureri și de plăceri, câte se perândă în sufletul lui. Așa se naște poezia lirică cea mai de întâiu în timp și mama celorlalte genuri. Ea este poesia tinereței, a sentimentului aprins, că tinereța însăși este o poezie — Ea crește și-și ajunge desvoltarea în zilele de juneță a nașunii. Atunci caracte-

rul ei este: nobleța sentimentelor și eleganța expresiunii. Tema dela începutul lirice este prin excelență amorul și natura. »*Amor și patrie*« își întitua un mănunchiu de versuri poetul ardelean I. Drăgescu. Literatura clasică elină mai întâiu a desprețuit această patimă sublimă, acest motiv pururea tinăr; mai târziu însă l-a cultivat cu mai multă afecțiune și cu mai multă artă școala Alexandrină, de unde s'a altuit în literatura romană și prin mijlocirea acesteia în literaturile moderne. *Primii nostri lirici* împărtășesc până la un punct direcția școlii amintite. La ei predomină aproape absolut poezia lirică erotică (amoroasă), în care cu forme, imagini și tot felul de figuri artificiale se exprim sentimente nesimțite, nereale. De aici provine, că ei ne lasă reci. Dar aceasta răceală își are explicarea psihologică. Se știe, că alta este a înțelege și alta a simți. Pricepem poeziile acestor primii poeți în ordinea timpului, dar nu simțim, ceace au simțit ei. Ei n'au avut arta de-ași străpune sentimentele în inima ascultătorilor. Aceasta scădere provine în primul loc din defectuozitatea limbajului. Materialul poetului sunt cuvintele. Ori ce cuvânt cuprinde pe lângă idee încă și un grad de sentiment și atunci a intrat în conștiință, când nu numai l'am priceput, dar l'am și simțit. Ear limba este un organism viu, care-și schimbă cuvintele și expresiunile, le înnoiește, le nuanțează, cum câmpul își înnoiește florile, cum pădurea frunzele. De aici vine, că deși nu este deosebire esențială între limba română din secolul trecut și între cea de azi, totuși este nuanțat înțelesul multor cuvinte și este o diferență în calupurile cugetării atunci mai greoaie și impregnate de străisme, azi mai sprintenă în mișcări, mai îndrăsneată în sbor. Poetul liric colorează cu formele cele mai uzitate ale graiului în vigoare. Lipsiți de cunoștința fundamentală a artei poetice primii nostri lirici au avut fericita idee de recurge la izvorul pururea viu al poeziei poporane, vecinic tinere.

Dar iată-ne ajunși la obârșia lirice de artă!

Tradițiunea a păstrat primul cântec românesc de caracter eroic cu timbru literar, descoperit de învățatul Hașdeu pe psaltirea slavo-română (dela 1680) a metropolitului Dosoteu, care zice, că »*cântarea eră făptuită de Ștefan-Vodă cel bun*«.

Cântarea se compune din aceste 6 versuri:

- »Hai frați, hai frați, la năvală dați,
- »La năvală dați, țara v'apărați!
- »Hai frați, hai frați la năvală dați,

»La năvală dați, crucea v'apărați!

»Hai frați, hai frați, la năvală dați,

»La năvală dați, steagul v'apărați!«

Vechimea tradițiunii o dovedesc cuvintele: »*crucea v'apărați*«. Se știe, că în evul mediu popoarele creștine aveau drept steag crucea, sau steagul însemnat cu cruce: »in hoc signo vinces«. Invățatul metropolit a însemnat numai aceste 6 versuri, făcute, parcă, pentru *vers de buciun*. Alte cântece gin secol. XV nu s'au descoperit, până acum; deși nu se poate crede, că Muza română ar fi durmit doi secol.

Intre primii poeți lirici merită onorabilă mențiune moldovenii *Dositeu*, metropolitul, și cronicarul *Mironu Costin* ambii în secl. alu XVII-lea. Cel dintâi au versificat Psaltirea, cel de al 2-lea scris: »*Viața lumii*« mica poemă, epigramă în Psaltirea metropolitului Dositeu. O altă epigramă despre neamul țării Moldovei. Iată acele versuri:

Neamul țării Moldovei de unde derază
Din țara Italiei tot omul să crează.
Flach întâi, apoi Traian a adus pe aice
Pe strămoșii acestor țări de neam cu feric.
Resădit'au țerilor hotarele toate
Pre seme, ce stau în veci, a se vedea poate.
El cu vița cestui neam țara românească
Împlut'a Ardealul tot și Moldovenească
Scmele stau, de se văd, de dinsul făcute
Turnul Severinului, se custe vremi multe.
Strămoșii Moldovei adus-a în țară,
Pre Geții cu sabia scoțând din hotară.
Stau semele podului cu praguri căzute,
Și turnul Severinului de Sevr făcute.
Podul preste Dunăre în țara românească
De au trecutu-și oștile în țara Ungurească
Pre acela Pod au trecut Moldovei strămoșii
Bătând resboi cu Dachii, a Sașilor moșii.

Putem privi aceste ca primele începuturi de poezie lirică de artă, căci învățatul cronicar cunoștea și teoria poeziei. El scris și un tractat de versificație românească.

Dar numai cu Văcăreștii iea poezia lirică ceva avânt. Aceasta celebră familie de Olteni din Făgăraș¹⁾ a dat o pleidă de bărbați toți înzestrați cu talente poetice. Aceștia sunt: Banul Enachiță cu fiii săi: clucerul Alecu și vornicul Nicolae Văcărescu; și peste toți Marele Logofăt: Ion s. Iancu Văcărescu.

Trebuie să regretăm, că dela cel de întâi ni-au rămas de tot puține poezii, mai multe dela fiul-seu Alecu și prea puține dela Nicolae. Aceasta împrejurare face cercatarea noastră dificilă. — Ei au trăit și au scris în epoca fanarioșilor, timp de restricte pentru viața și literatura românească. Ei n'au scris, poate, nici pentru a arăta Gre-

¹⁾ La Ohaba sunt și azi familii cu conumele Văcariu.

cilor, că și în limba română s'ar puteai scrie poezii, nici pentru ca să-și alunge urâtul, ci au scris pentru că erau poeți născuți și simțea necesitatea de a-și tâlmăci inima în limba armoniei. De aici ne explicăm, că în poeziile lor nu vedem influența școlii grecești. Banul Enachiță statorind regulile poetice române n'a avut în vedere cantitatea prosodică a limbilor clasice; nu ci el a fundat-o pe poezia populară. Muza noastră rustică, pururea tină, i-a fost singura inspirație. Se dăm nescari dovezi: Banul Enachiță iubia mult varietatea. În bogăția fantaziei el se închiuia »șoim« și-i plăcea să fie prins în cursă, atunci își cânta robia astfel:

Intr'un copaciu zăriflor
Un șoim prins în lăntșor
Strigă amar ciripind,
Norocul seu blăstămând:
»Multe paseri am vânat
»Și-mi ziceam »șoim« minunat,
»Iar aici lațul fiind întins,
»Cum am dat, pe loc m'am prins.

Iată o strofă din versuri de câte 7 silabe trohaice cu rimă împărechiată. Spiritul poeziei este cel *neo-grec*, sub influența mediului social de atunci. Aceasta direcție în poezie durază până la revoluțiunea lui Tudor (1821) și face curentul al 2-lea din epoca primă a lirice române.

Acelaș cântăreț având nefericirea de a-și pierde scumpa soție e plânge cu gungunitul turturelei din poezia populară în versuri de câte 7—8 silabe cu rimă imbinată. El instrună așa:

»Amărată turturică, of.
»Când rămâne sindurică, of.
»Cât trăiește tot jelește,
»Și nu se mai însotește.
»Unde vede apă rece,
»Ia o tulbură și-o trece,
»Undo vede vânătorul,
»Acolo o duce dorul.

Este admirabilă asemănarea durerii sale cu a turturiceii rămase singure. Paseri, plante, frunze, flori, aceste sunt termeni de comparație ai poeziei noastre populare, căci prin varietatea lor de însușiri fizice corăspund cu varietatea sentimentelor inimii omenești.

Enachiță V. a impatriat în domeniul poeziei noastre lirice strofa numită în italiană »terțel«. Adânc cunoscător al limbei germane și italiene poetul nostru poliglot care poședea 11 limbi, s'a inspirat une-ori și din poeziile lui Goethe. Cine a trecut munții, să nu fi auzit cântându-se de lăutari aceea poezie naivă-model, ce se întitulează »Floarea« ?

»Intr'o grădină
»Iâng'o tulpină,
»Zării o floare,
»Ca o lumină.
»S'o taiu, se strică,
»S'o las, mi-i frică,
»Că vine altul
»Și mi-o ridică,

fericita imitație a poeziei »Gefunden« alui Goethe, care zice:

»Im Schatten sah ich
»Ein Blumchen stehen
»Wie Sterne leuchtend
»Wie Auglein schön.
»Ich wollt es brechen
»Da sagt es fein:
»Soll ich zum welken
»Gebrochen sein?

Tot din Goethe se pare inspirat în poezia: »Boala inimioarei«, în care poetul nostru așa-și agrăește inima:

»Spune, inimioară, spune,
Ce durere te repune,
Arată ce te muncește:
Ce boală te chinuște»,

iar la Goethe cetim:

»Herz mein Herz, wass soll das geben,
Was bedrängt dich so sehr?»

Vedem aceasta idee imitată cu măestrie în forma versului popular. Important este pentru noi, că primul nostru liric are călăuză numai Muza populară și forma limbei lui, din fericire, este ceea a poeziei populare; chiar și când în idei imitează genii cei mai mari ai altor națiuni. Fericită direcție pentru literetura noastră în leagăn.

Dela fiu-seu clucerul Alecu ni-au ramas puține poezii. Dar și din acele putem întrevădea talentul poetic »din *facilitatea* cu care se desvoaltă ideea, din *modul plăcut al comparațiilor*», prin cari se pun în relief ideile poeziilor sale.

Motivul poetului este tot sentimentul *erotic*. În iubirea sa poetul se aseamănă uneori cu un fluture, care se arde nizuind la lumina candeliei:

»Ca perveneaua am ajuns
»Nu-i vre-un lucru de ascuns;
»Singur alerg de voie
In foc, fără nevoie.
Să ard trăind, să mor arzând
Și al tău obraz numai văzând
Să-mi pară focul viață,
Și moartea o dulceță».

Consequent direcției inaugurate de tată-seu, poetul Alecu scrie tot în forma poeziei populare. Așa-i place a se asemăna cu floarea soarelui și spune, că în inima sa își urmărește iubita »cum să întoarce după soare, pururea aceasta floare« — versuri de 8 silabe trohaice, îndatinate în poezia populară; dela care nu se abate nici în privința rimei, care este tot împărechiată. Dar nu uită poetul nostru nici *terțelul*, introdus de Enachiță Văcărescu, probă este poezia: »Ochișori frumoși«:

»Ochișori frumoși,
Dulci și mângăioși,
Ce sunteți mâniași
Și vă năcăjiți
Și să urgisiți
P'u rob, ce stăpâniți.

Clucerul Alecu Văcărescu a scris, poeziile sale între anii 1735—1788. Mult ar fi scrise poate, de nu-l ucidea fanariotul Moruzi, ai cărui arnăuți l'au ridicat noaptea, nu se știe unde.

»Om care în vcauri abia'l dă firca,
»In grab răpituni-l'a pismuirea»

zice fiu-seu Ion, într'o epigramă.

3. Fiul mai tinăr alui Enachiță Văcărescu a fost Nicolae, care a trăit până la 1828. Poeziile lui însă s'au pierdut mai toate, cum ne spune Eliade, care ni-a păstrat puține în »Biblioteca poporului român«. În acele fragmente prețioase surprindem un spirit nemulțumit, un fel de pesimist. Mai toate respiră durere. Chiar și amorul îi este contrar, de aceea poetul nemângăiat cântă:

»In noian de întristare, când se află cineva,
»Cum să-și mai afle scăparea, când chiar dragostea
[nu va?]

Intr'alt loc astfel lamentează:

»Amărat e al meu traiu . . .
»Iad îmi pare, iar nu raiu!

Nu puțin a contribuit la nemulțumirea vieții lui faptul, că poetul eră ghibos, ca și pesimistul dela Recanati.

În ajunul revoluțiunii lui Tudor, Nicol. Văcărescu apucă lira să cânte un marș și într'un mod de tot popular el instrunează astfel:

»Primăvara se ivește,
Se vezi mugurn 'nfrunzește,
Și iarba cum încolțește.
Inima-mi sburdă și crește.

Roibul meu iarna mai toată,
N'a văzut vișor, nici . . .
Că-l țineam tot pe câtare,
Pe bere și pe mâncare
Vai de draga lui spinare.

Daleo, haleo, dragă durdă,
Fă-te 'ncoace nu fi surdă,
Vin să te 'ngrijesc mai bine.
C'a 'mpuiat grecii 'n tine,
Daleo durdă, vai de mine.

Cucul a 'nceput să cânte,
Nu pe crengi uscate, frânte.
Micșuncaua, cam plâpândă
Miros altor flori comândă,
Daleo, doamne, ce osândă.

Roibule, măi, te gătește
Șalele 'ți întepenește
Să ne duci peste pripoare,
Văi și coaste la strâmtoare,
Pe potecă fără soare.

Oleoleo! vremea 'nvitează,
P'al cu inimă vitează,
Să nu stee să 'clocească,
Ci 'n sânge se bălăccască,
Pomina să-și fericească!»

Puțin avânt rezboinic, ce e drept, dar avem mângăierea, că Nicol. Văcărescu n'a fost pesimist, cât se nu se inspire la o mișcare națională epocală cum a fost cea a lui Tudor.

4. Dintre toți Văcăreștii cel mai talentat poet a fost Marele Logofăt Iancu, fiul lui Alecu Văcărescu, unul dintre boerii cei cu mult dor pentru țară. Provedința i-a dat și viață îndelungată, ca să poată scrie, cum îl trăgea inima și cum l-a inspirat evoluțiunile, la cari a luat parte și al căror factor însemnat a fost. Căci el cu Banul Constantin Bălăceanu, cu vornicul Constantin Goleșcu, cu logofătul A. Filipescu (Vulpe) au stăruiat din toate puterile pentru deschiderea școlii românești alui Lazar la săntul Sava.

Poeziile lui Ioan Văcărescu s'au publicat în 1-a ediț. la 1830 și a 2-a la 1848 și merită a fi analizate în o conferință specială; și până atunci însă îmi permit a Vă invită, să cetim cu această ocaziune numai câteva modele, din cari să ne facem idee, de spiritul, de care eră pătruns, acest însemnat poet.

Vremea, »O zi zi și o noapte de primăvară la Văcărești s. primăvara amorului*).

»Sfătuire și rugăciune».

Poezie de înaltă inspirație patriotică este »Cântecul românesc».

Tot așa avânt patriotic își ia Văcărescul în oda: Glasul lui Mihail Viteazul asemenea în poezia »Vremea«. Iar în stihurile făcute la stema țării, când aruncă o privire la starea cea tristă, la care ajunseră Românii reamintindu-și gloria trecutului în loc de odă lingușitoare pentru Caragea-Vodă, care edase codice de legi

*) Această poemă, scrie d Ghica, a devenit populară prin frumuseța sa. Toată lumea recită odinioară: Se întinde o câmpie.

și poftă, ca poetul nostru să scie un vers ocazional, Văcărescu exclamă cu durere: «Ah de-am putea redobândi și câte avem pierdute!»

Cât despre tehnica versificării lui Văcărescu se dau cuvântul părintelui literaturii rom. din Muntenia, nemuritorului Eliade, care o laudă foarte mult numindu-o *luxoasă*. Dar luxul ce-și permite poetul V. este defectul de căpetenie a liriceii lui, căci n'a putut împacă forma cu idea.

Defect, ce se esplică din influința, ce a avut asupra lui școala clasică. El statorțește de mai nainte un ritm oare-care, așa cât spre a nu strică accentul ritmic recurge la o sumă de inversiuni, nenaturale poeziei române, ca d. e.

«Tânăr nu poate
Să biruiască.
Relele toate
Ce s' întâlnească
Are într'al vieții
Drum strămtorat»

Atâta valoare are accentul ritmic în poezia lui Văcărescu, încât din cursul accentului (ritm) putem să ghicim starea sufletească a poetului.

Când inima-i jelește el întrebuințează spondeele, ca d. e.

«Trist filomelo și frumos,
«Tu cânti cu daruri multe,
«Pe cel mai rău îl faci milos
«Sîlindu-l să te asculte! —

Vesel și plin de nerăbdare poetul aplică ritmul iute și alergător în versuri trochee amestecate cu săltărețe dactile. Așa reese versuri sglobii, ca în:

«Du-te curgând, curgând te dă,
«Ah râuleț, găsește-o tu,
«P-aș care face de-am vărsat,
«Lacrimi, cari te-au tulburat».

Din lirica germ. introduse Enachița *versul Adonic* (dactil cu spond. ori trocheu) și acest vers este predilect lui Ioan Văc., care îl aplică și de câte două ori într'un vers, ca d. e.

«O întâmplare neașteptată
«Nădejde 'n mine însufleștește,
«Simțirea toată mi-e deșteptată,
«Inima-mi bate, sufletu-mi crește.

Din lirica italiană a introdus *sonetul*, acea piatră de probă a poezilor, dar cu puțin succes.

Insemnătatea poetului I. Văc. o putem deduce din influința, ce a avut-o asupra tinerei generațiuni de poeți contemporani: Greg. Alexandrescu a fost influențat în mod vădit; iar despre B. Paris Momuleanu ne relatează Eliade, că acesta a învățat mult dela Văcărescu, «Mumuleanu, gias cu durere» îi zice Eminescu. Nu mai puțin a fost influențat duiosul Cârlova; iar Boliac ne spune espres, că spiritul său poetic s'a aprins din cetirea poeziilor lui I. Văcărescu. Așa ne explicăm de ce «*Boliac cântă iobagiul și alui lanțuri de aramă*» (Emin.)

Limba poeziilor lui este curată românească, dovedindu-se vrednic erede al marelui Testament făcut de bunul său Enachița, care la moarte a recomandat îngrijirii deosebite a Văcăreștilor, tot, ce a avut el mai scump, tezaurul nostru cel mai prețios: limba:

«Urmașilor miei Văcărești
«Las vouă moștenire
«Creșterea limbei românești
«Și a patriei cinstire».

A. Viciu.

Mysterium crucis.

Roman

din timpul împăratului Nero

de

Felix Nabor.

Capitlul I.

Un tânăr Roman.

O admirabilă dimineață de vară stăpâna mândra cetate a Cesarilor.

Se scria anul 58 dela nașterea Domnului Hristos. Pe înălțimea Capitoliului, răzimat de una din sulegetele colonne ale templului lui Jupiter stetea un tiner, lăsându-și privirea limpede să rătărească peste tabloul ce se întindea la picioarele sale. O togă tivită cu purpur înfășurâ statura-i înaltă, iar ochii i păreau ai unui vultur. Privirea-i se pierdea în amestecul de edificii de lux, de palate și monumente de tot soiul, ce se întindeau cale de miluri peste văi și coline, în depărtare nevăzută.

O graniță bine statorită a cetății nu se putea recunoaște, nu există anumit semn, după care să se poată statori cât de departe se întinde Roma și unde se începe alt teritoriu. Pretutindinea, marginile orașului se imbinau cu număroasele sate și opide de prin prejur ale Campaniei și suburbiile Romei se pierdeau în noile așezări cu admirabile ville, temple și monumente, a căror coperișe și cupole scîlpiuau pe fondul verde închis al dumbrăvilor și grădinilor.

Puternica impresie ce privirea acestei cetăți de marmoră o făcea asupra omului, se reogîndia în privirea luminoasă ce tinerul și-o lăsă să alunecă plină de admirare peste uriașa cetate, de sub arcul vînat-azur al cerului.

„O, Romă!“ grăi el, „câtă frumuseță și forță, câtă putere și câtă demnitate, câtă podoabă și grație s'a revărsat peste tine! Voi, zeilor, și mai înainte de toți, tu, sfântă Trinitate: vestitoriule de biruință Jupiter, Juno cea luminoasă, și datătoare de înțelepte sfaturi Minervă, scutiți-mi această falnică Romă!“

Privirea-i imbrățișă largul șes, închis de trei laturi de incovoietura Tibrului, șes a cărui suprafață enormă oferia spaț suficient amestecului de cară și de călăreți printre mulțimea nenumărată, imbrățișă laryrintul acela de clădiri și monumente, de cupole și de colonade, intrerupt de pașiștea deschisă-verde, de aleele de arbori și de pomi, iar din colo de rău mărginit de culmile colinelor ce se înălțau în semicerc, și a căror coaste își răcoriau poala în valurile Tibrului.

Numai cu greu se putu smulge tînărul nostru de sub vraja plină de colori a acelei icoane, se plecă de trei ori cătră cele trei porți ale templului, ce purtau încrustate în litere de aur numele celor trei zăități principale ale Romanilor. Cu pas măsurat scobori treptele de marmur ce străluciau ca argintul, în lumina de soare.

Pe strade și pe piețele publice ale orașului domnia o imbulzeală, cât abia puteai să te strecuri înainte; pentru că Roma devenise tot mai mult capitala a lumii și toate națiunile se concentrau aicia. O sută de limbi se amestecau pe stradele ei, chipurile și colorile tuturor rasselor se imbulziau aicia, porturile tuturor popoarelor se puteau vedea.

Selavi mari, pe jumătate goli, cu verigi de aur în urechi și în nas, treceau cărmuind elefanți din grajdurile împărătești; ici trecea în fugă o trupă de Gali blonzi din garda împărătească, în armatură scîlbitoare, colo Egipteni cu capetele rase, învăliți în talare de in, purtau în procesiune la templu pe zeita lor Isis; în urma unui învățat grec, cu nutră serioasă, pășiă un tiner Nubian cu brațul încărcat de volume de cărți; tii de principii orientali, cu căciuli înalte, împodobite cu pietri scumpe, imbrăcați în largi haine de mătase pistriță, treceau încunjurați de număroasă suită, cu sărbătorească tăcere, pria mulțime; sălbatici tetovați ai depărtatei Britanii căseau gura la minunățiile noiei lumi, ce îi încunjură.

În admirabilele prăvălii ale Septei Iulia, în număroasele șetre ale neguțătorilor puteai admira toate produsele comerțului lumii, cele mai prețioase și mai rari mărfuri ale țarilor străine, cele mai minunate opere ale industriei și artei tuturor popoarelor: lână de Hispania și mătase chinezească, păhare artistic impestrițate și în din Alexandria, vinul și stridiele insulelor grecești, cașul Alpilor și peștii Mării negre.

Magazinele erau înghesuite cu buruieni de leac aduse din Sicilia și din Africa, cu coloniale și miresme arabe, cu mărgăritare scoase din fundul Mării roșii și diamante din minele Indiei, scânduri minunate poleite din cel mai prețios lemn al Atlasului, grinzi colosale și blocuri de marmură de multe colori, aduse din munții diferiteor provincii. Nu există product al vre-unei țări ori mări, a vre-unui anutimp ori al al vre-unui ținut, al vre-unui riu ori mări, ca să nu se transporte la Roma; tot ce producea munca grecilor și a barbarilor se adă acolo.

Pe apa lată a Tibrului se legănau năi mari de transport încărcate cu scumpeturi din India și din Arabia ferică, cu haine și cu prețioase scule, din Babilon și din interiorul Asiei; tot ce agonisiă agricultura cu tot ce se scotea la lumina zilei din mine, tot ce produceau artele, tot ce se prăsiă și creștea pe acest pământ — se aducea la Roma.

Artiștii tuturor țarilor își puneau spre vedere prin salele de marmură operele lor; poeți și oratori, filozofi și erudiți se puteau ascultă în public. Tineri de prin toate țările alergau să-i asculte, lăsându-și patria, bătându-se după strălucirea și lumina cetății lumii, a acelei cetăți, ce oferia cel mai larg câmp ambițiunei, și imbia celea mai grandioase instituții, pe sama cultivării și a studiului, pe sama plăcerilor și a recreării.

Pe treptele de marmură ce duceau la templul lui Jupiter stator stăteau la povești grupe de Quiriți. Înaintea unuia dintre acești Quiriți se opri, închinându-se, un om imbrăcat sărăcește, cu o haină plină de găuri.

El nădăjduia că, prin noutățile ce le aducea, să-și poată găștișă banii pentru un prânz. „Prealumițați Quiriți,“ începă el, văzut-ați minunile lumii? Copilul cel cu patru capete la jidovul Natanael? Șerpele cel de 50 de coți de lung, pe Comitium? Rinocerul din Septa Iulia? Poftim, veniți după mine!“

„Lasă șarpele și rinocerul,“ îi zise un brutar gras, „mi-se pare că de vre-o zece zile tu trăiești numai din aerul Romei.“

„Zei te-au dăruit cu înțelepciune.“ răspunse omul din manta. „Drept ai. Dar cu toate acestea te voi duce undeva, unde ai să vezi multe lucruri minunate.“

„Vorbește, palide fiu a lui Charon! Un obol tot vei câpăta!“

Cerșitorul își strânse mantaua în jurul trupului și prinse cu multă dibăcie banii ce i-se aruncară, zicând: „Binecuvinte-Vă Zeii! Dară în for este un om din Alexandria, pe care tot trebuie să-l vedeți, prealumiților Quiriți.“

Acestia își întinseră capetele tunse neted și întrebă, că ce e cu acel Alexandrinean.

„E ca o bute fără fund.“

Quiriții începură să râdă.

„Asta nu e cine știe ce lucru mare,“ zise unul. „De acestia se găsesc în Roma mai mulți decât câți porci în munții Albaniei.“ Și privi batjocoritor spre brutarul cel gras.

„Ei“ zise celalalt „dară ca acesta tot nu ați mai văzut. Mai întâiu a mâncat un porc sălbatic întreg, fiert.“

„Minți,“ răsună vocea ca de urs a unui german ce se apropiă, „așa ceva nici eu nu sunt în stare să fac!“

— „Un porc sălbatic întreg,“ continuă cerșitorul, fără de a se lăsa scos din sărită, „pe lângă aceea, o găină vie cu pene cu tot.“

„Pfui!“ esclamă Germanul, scuipând pe lespedea de marmură a treptelor templului, ceea ce îi atrase privirea plină de reproș a unui preot a lui Joe, ce trecea serios pe acolo.

„Peste asta apoi 100 de oue cu coajă cu tot, un pumn plin de cuie de talpă, patru serviete muiate în vin, un pureel fript, un maldăr de fân —“ continuă cu foc cerșitorul; în vremea ce ascultătorii își ascuțiră urechile.

„Trebuie să-l văd și eu,“ zise brutariul cel gras și își puse în mișcare rotunda-i statură.

„Stai încă!“ îi strigă cerșitorul. „Arpocras, Alexandrineanul, încă nu și-a stimpărat foamea. Păzește-te să nu ajungi prea aproape de el. La urma urmelor, cine știe, te poate mânca și pe tine.“

„Pe Hercules! strigă grasul. „Atunci mai bine nu mă duc.“ Intre hohotele de râs ale celor rămași figura-i groasă se pierdu prin mulțime.

Tinerul roman zimbi la conversația aceasta, contemplând minunata fațada a templului, și plecă apoi mai departe. Inghesuiala deveni tot mai mare, tot mai mare se auzia vuetul; cară scârțâind treceau, încărcate cu blocuri de piatră și cu trunchi de arbori. Dobitoace și hamali cu povara în spate se izbiau de cei ce mergeau pe jos; din toate laturile erai cotit și împins.

Ca o mare se revarsă oastea Quiriților pe strade, printre șetre, pe lângă înalte case cu ferști mărunte, prin halele de colonne. În tăcere distinsă clădirile monumentale priviau pare că amestecul acela de oameni; în clară lumină a soarelui sclipiau coperișele de marmură și sutele de colonne. Povoii de oameni răpi cu sine și pe tinărul Roman și îl duse la un șir de colibi scunde, în piața sclavilor.

(Va urmă).

Crematoriu.

În timpul din urmă din nou se ventilează ideea de a zidiși în Pesta un crematoriu după modelul celor din Gotha și Milano. S'ar părea, că și la noi sunt oameni dornici să știe, ce li-se întâmplă cu rămășițele pământești. Vrajmașii crematoriilor se împuținează mereu și poate, că nu suntem departe de timpul, când și la noi în Ungaria vor apărea cutiile, cari sămănând binișor cu cele folosite în arta culinară, ușor pot induce pe om în pacostea să «intabuleze» o liguriță din cenușa soacrei în loc de sodă bicarbonică.

Din gluma aceasta, poate nu chiar nesărată, să nu credeți, că cele ce urmează ar face propagandă pentru vechiul mod de îngropare și ar ponegi tendința multor aderenți ai arderii cadavrelor. Șirele următoare vor să clarifice lucrul din punct de vedere, al celor rămași în viață, căci pentru cei morți, probabil, e indiferent cum se prefac în ceea ce au fost. Caut adevărul obiectiv, iar acesta numai în natură se află.

Chestiunea de îngropare fără îndoială e o chestiune asupra căreia nu s'a spus încă cuvântul din urmă. De altfel cuvântul acesta nici nu-l prea așteaptă oamenii, căci mor mereu și fără să se sinchiscască pentru așa lucru bagatel.

Înmormântarea după cum am zis e o chestie a celor rămași în viață, pentru că și materia și energia rămâne ce e drept, dar compozițiunea materiei e groaznic de variată. Din variațiunile acestea noi trebuie să alegem — întru cât ne stă în putere — pe acelea, cari sunt mai folositoare omului și viitorului. — E o gândire sublimă, că și din moarte răsare viață și că natura permite omului să lucreze și după moarte. Lucrul — doară — nu-i blăstăm, ci binecuvântare.

Dar să trecem în meritul chestiunii, aducând un exemplu din istoria veacului al XVII-lea. În anul 1655 așa recoaltă a fost în Germania de sud și în Boemia, cum nu s'a pomenit nici până atunci, și nici de atunci încoace. Causa? Cu 7 ani mai înainte s'a fost încheiat pacea vestfalică, prin care s'a pus capet rezelului de 30 de ani. Intervalul acesta de timp a fost chiar destul să prelucre rămășițele pământești a celor căzuți în luptă — în lanuri de grâu. Învățătorul cel mai bun e însuș pământul, care ne arată că toți trebuie să lucrăm și că oamenii sunt unii pentru alții, chiar și după moarte.

Există un element foarte inteligent și absolut de lipsă, se chiamă nitrogen. Acesta face cam două din trei părți a aerului, el subție cu multă precauțiune oxigenul, care în stare curată ar da atâta viață, de te-ar omori. Nitrogenul acesta, care în aer are un rol însemnat, dar mai mult pasiv, bunăoară ca soda într'un pocal cu vin, în corpul omenesc e de cea mai mare importanță, prin urmare și în alimentele luate de oameni. Pe lângă cărbune acesta e cel mai puternic stâlp al trupului omenesc, dinaintea cărora fierul, fosforul, calciul și celelalte 10 elemente din om se pot ascunde.

Nitrogenul de altfel își cunoaște importanța și lipsa sa neapărată și-i fâlos pe

treaba aceasta. Se dă de aristocrat, căci cercul de înrudire și-l restrânge la minim. Nitrogenul adecă e înrudit cu foarte puține elemente, va să zică e mic numărul acelor elemente, cu cari se împreună și dă un corp nou și de folos omenimei. Se împreună numai cu borum, cu saliciuși cu titanul și în stare solidă ocură mai adese ca salitru. — Dar și în formele acestea se silește din reputeri să-și părăsească rubedeniele, și cu o pocnitură să se reîntoarcă în aer, care după cum se știe nu-i combinațiune, ci numai mixtură. N'avem nici c materie explozivă, care să nu conțină salitru adecă nitrogen, drept forță activă. Se dorește cu patimă în aer unde duce o viață de trântor, și nefolositoare pentru omenime.

Din aer numai cu multă greutate poate fi trecut în stare solidă. Numai unor curenți electrici foarte puternici le succede să prindă nitrogenul din aer și să-l facă folositor pentru om.

E ușor de priceput, că ființa de față pe pământ a nitrogenului e o chestiune economică de ordinea primă, o chestiune, de care depinde posibilitatea vieții însăși, a nutririi și a omului. — Ne trebuie foarte puțină fantasmă și calcul, să pricepem, că din toate cadavrele arse sub influința focului și a căldurei milioane și milioane de atomi de nitrogen trec în aer, de unde nu-i mai readucem cu una cu două.

Scoaterea nitrogenului din aer cu ajutorul electricității nu să plătește, căci electricitatea recerută e mult mai scumpă decât câștigul realizat.

Cu puțină sfortare a fantasmiei, ne putem transpune în timpurile stăvechi, când încă nu erau oameni pe pământ. Dacă în epoca mamușilor, a mastodonilor și celorlalte animale gigantice le-ar fi trăsnit prin minte acestor colosuri să-și treacă prin ardere la vecinicie rudeniile moarte, astăzi n'am aveă petroleu, n'am aveă guano, n'ar exista sol productiv și pământul lipsit de nitrogen s'ar învârti în jurul soarelui, ca o criptă inspăimântătoare, pentru că e goală. Nu ar fi viață. Nu ar fi oameni, pentru că materia recerută spre acest scop ar pluti liberă în miliarde de atomi în aier.

Până când mintea omenească nu va excugetă vre-un mijloc, ca, cu spese suportabile să estragă din aer nitrogenul necesar vieții animalice, până atunci arderea cadavrelor e un lux dintre cele mai periculoase. E împrăștierea pământului în aer, o paradare neescuzabilă.

Francmasonii să sfortează zădarnic, căci sf. scriptură exprimă adevărul cel mai limpede, când zice omului: pământ ești și în pământ te vei întoarce. De ne vom schimba în aer, pământul rămâne fără oameni, devine un deșert fără rost.

Prin urmare nu numai poezie, ci și știință naturală conține gândirea, că după moarte din inima mea vor răsări spice de grâu, cari vor fi secerate de nepoți și nu voi fi în neplăcuta situațiune, să mă iea drept sodă bicarbonică.

Ch. V.

Tinărul doctor.

Tinărul Emanuil Pahone, când pentru primadată și-a pus titlul *dr. medicinae* înaintea numelui, gândea, că toată lumea e a lui. Se plimbă oare întregi de-alungul odăii cu pași gravi, cu mâinile la spate, cu capul în pământ, iar când îl ridică așa se uită de mândros la perețele din fund, că de ce îi stă în cale de nu poate vedea până în nemărginita zare.

Visă ziua întreagă: că va face un sanator, din care vor eși bolnavii tot sărind. Se gândi apoi, că ar fi mai bine să se așeze la un oraș mare, să-i rostescă numele toată suflarea, dela un colț de țară până la celalalt; să vină toți, câți își văd moartea cu ochii, să vină la el și să se vindece. Ba gândea chiar să se așeze în vre-o parte a României, să se jertfească cât trăiește, pentru a crește dincolo o generație de oameni sănătoși și viguroși.

Îl puse însă pe gânduri câteva șire sosite de acasă, dintr'un sătuleț dela poalele muntilor, în care mamăsa văduvă îi scrie, să vină acasă cât mai curând, că năcăzurile sunt multe și ea nu mai poate răzbi cu cheltuelile, câte le are cu el.

Când ceti scrisoarea aceasta, îi veni în minte multele datorii, câte le are.

Parecă auzi, că bate cineva la ușă și în fantazia lui vede, pe croitor, pe păpucar, făgădar, barbier și alți mulți, pe cari nici nu-i mai ține în minte, și cu atât mai puțin sumele, cu care e dator. Și pentru a-i mulțumi pe toți aceștia, lui abea i-a mai rămas o rată de o sută cor. din stipendiu.

El însă le-a spus, că așteaptă sute de acasă și va plăti, deci vede înaintea cum vor tăbări asupra lui, când vor auzi, că i-au venit bani.

Își luă repede caputul pe sine și să cobori la poartă. Nu merse doi pași și vede epistolerul. Se duce repede la el.

— Dle, în zilele acestea trebuie, că-mi sosește și ultima rată din stipendiu, te rog nu-mi aduce acasă banii, ci dă-mi numai de știre, că vin eu după ei.

Epistolerul făcu numai cu capul și trecu înainte.

La o săptămână a plecat către casă. Că ce au făcut creditorii după ce a plecat el, nu a mai putut afla.

— Dragul mamii, i-a zis acasă mamă-sa, nu umblă tu cu planuri așa mari, ci vezi, să-ți capeți un post de medic, ca să poți trăi. Așa sunteți voi tinerii, umblați cu capul tot pe sus și îndată ce aveți o para îi faceți cap pe toate nimicurile. Dacă eră și tatăl tău așa și nu veni în parochia aceasta, ci așteptă să fie deuna protopop, eu nu aveam cu ce te ținea la școală nici așa.

Tinărul doctor auzi însă numai pe jumătate vorbele acestea. Ținând în mâni o foaie cetea și răscețea un post de medic undeva la un sat, ce avea — gară. Salar 1200 cor., bani de quartir 200 cor., paușal 120 cor., fiecare vizită 1 coroană, noaptea dublu etc.

Eră un cerc înființat de nou, căruia îi aparțineau 40 comune tot românești.

Doctorul nostru calculă mereu.

— Vizita o coroană! Să am pe zi, se zicem numai șasă morboși, la lună fac

180 cor. Alte vizite extraordinari, răniri, pentru cari nu sunt taxe hotărâte, ci să lasă la bunăchibzuiala doctorului, încă vre-o 100 cor. lunar, vizitele din cerc trebuie să aducă cel puțin 180 cor. Se mai zicem, ca fiind cercul curat românesc e natural, că fiecare comună să-și aibă boierul său ungar, care plătește altcum. După 10 ani mă pot stabili la orice oraș, până îmi adun o sumuliță frumusică și voi începe după aceea opera cea mare, prin care să-mi fac un renume respectabil.

Ș'a trimes imediat concursul.

Nici, că s'a mai interesat de reușită. Ținea de așa ceva natural, ca să fie ales, că documente ca ale lui nu putea se aibă altul. A trecut toate examenele cu distincție, iară despre praxa, ce a făcut-o în clinică și în spitale, avea atestate splendide.

La câteva săptămâni un cursor special îl așteaptă cu o telegramă:

Cetește:

Ales cu unanimitate și mare în-suflețire.

Gratules! Notariul comunal.

Încă în sara aceea își pachetase tot, hainele, cărțile, cele mai de lipsă instrumente medicale și pleacă.

La gară îl așteaptă notarul comunal. Eră un om nici bătrân, dar nici tinăr, cu o față rumenă, sănătoasă, cu niște mustețe mari, bineordonate și cam roșietice, îl primește afabil și zimbitor.

— Ce tare mă bucur dle doctor, ce bine, că te-a adus Dumnezeu. Am cea mai bună nădejde, că te vei afla bine la noi. Voi și face tot posibilul ca să te afi bine. Până îți vei afla un quartir core-spunzător, te poftesc la mine. Sunt neîn-surat și eu.

Pahone mulțamește de atențiune, de telegramă, de sprijin, de toate.

Nu e de ce iubite doctore, zise acum mai confidential notarul, îl prinde pe Pahone de braț și îl duce într'o căruță, ce stă singură afară de gară și așteptă.

Oamenii ce erau adunați pe acolo se plecau și mai tare înaintea notarului, văzându-l de braț cu noul doctor.

— Vă mulțamesc de notar și de sprijinul la alegere. N'am avut pe nime cunoscut și nu am îndrăznit să vă rog necunoscându-vă, dar m'au recomandat îndestul sper documentele.

— Nu le-am văzut, că le-a uitat dl solgăbirău acasă, dar îndată ce ai fost candidat te-am aclamat fără nici o contracizere.

— Și câți concurenți au fost?

— Numai Dta ai fost, dar să fie fost o sută și nu putea să reese altul peste Dumneata.

Lui Pahone îi cădeau bine cuvintele acestea și se bucură înainte, că ce sprijin și prieten va avea el în toate împrejurările în notarul.

— Și cercul ce zici oare bun e? Înțeleg, că oare poate să trăiască din venitele lui un domn?

— Cercul e de nou înființat. S'a făcut aceasta anume, pentru ca să-l poată cutreeră cel puțin într'o lună odată medicul. Că sunt sate, cari n-au văzut medic, de când a făcut Dzeu lumea.

— A și publicat dl solgăbirău, zise într'un târziu notarul, în toate comunele, că s'a înființat un nou cerc medical și că

e doctor nou. Toate satele vorbesc acum despre noul doctor venit dela împărăție.

Doctorul nostru se gândi iarăși pe o clipă la chemarea lui sublimă, la satele înapoiate, la diftirie, la bubat, la șcarlatină și altele, cari numai seceră copii cu zecile; îi vin în minte babele tămăduitoare și parecă creștea în haine, când se gândea cum va spulberă toată superstiția și cum va griji de sănătatea românilor.

— Drumurile numai vor fi cam rele întrerupse liniștea notarul, când văzu păpușii de lac, scelipicioși al tinărului doctor. Avem puțină piatră, foarte puțină și când ploaia cu greu putem eși din casă, necum din sat. Pentru aceea mi-am și cumpărat cismele acestea tari, căci păpușii de lac nu țin aici mai mult de două zile.

Doctorul se înroși puțin. Pentru un notar se potrivesc în sfârșit și cismele, să gândi el și nu se putea închipui umblând în cisme de piele de cal.

— Iar cât e pentru salar să nu ai teamă, că s'a dat un strict ordin, ca să se încasseze regulat și să se plătească regulat. Numai că nu prea au banii mojiicii aceștia și chiar și eu trebuie să aștept cu anii până când pot pune mâna pe salar. Ce bine, că avem și venite laterali, pe cari trebuie să le plătească îndată, că dacă nu, ar trebui să luăm lumea în cap.

— Ș'apoi dle doctor ești tinăr, neexpert, îmi permit să-ți dau un sfat; cu mojiicii aceștia tractează scurt și până nu-ți pun banul pe masă nici în curte să nu-i suferi. Svârle-i pe ușă grămadă.

Și trasă o strajnică injurătură.

Își eșise din ogașie. Se credea în cancelaria comunală între capetele plecate și priviri viclene, cari erau dedate la tratamentul acesta.

De bunăseamă, că tinărul nostru eră departe de a se și putea închipui într'o situațiune de soiul acesta. Se cutremură la cuvintele aspre ale notarului și îi parecă bine, că au ajuns acasă, ca să nu aibă ocaziune notarul a continua în felul acesta.

De abia la o săptămână își aflase quartir. Casa, ce e drept nu eră podită, dar dupăce i-o văruise și își căpătă un pat provizor și un divan dela notarul, eră destul de frumoasă.

De mâncat mânca la notariul, care îi și dase din cassa comunală 100 cor. ca să aibă la început bani de cheltuială, că celalalt va mai trece, până îi va putea scoate de prin sat.

Vizite avea puține. Oamenii încă nu știau prețui pe doctorul și mai bucurosi umblau sate dearândul, colindând pe la toate babele, despre cari știau, că au făcut cutare și cutare minune.

— Is tare proști. Vezi frate doctore în toate satele li-s'a publicat, că dacă sunt bolnavi să meargă la medicul, că, dacă sunt săraci nu trebuie să plătească nimic și totuș is tot la babe. Proști de strigă.

Iar îl prinse mânia.

— Și ți-am tot zis, care îți vine în casă să pună banii jos, dacă n'are aruncă-l afară. Nu te uita în gura lor, că se tot vaieră, că n'au ce mânca, dar is hoți cu toții și tâlhari.

Pahone începu pe încetul a înțelege pe notariul. E de aproape două săptămâni aici și încă nu a văzut nici o para

frântă. Care cum vine bagă receptul la sărpar și pleacă pe aici incolo mulțumind.

I-a fost tot rușine să ceară și mai avea și din suta aceea de coroane, pe care o ridicase dela cassa comunală, dar simțea el că mult n'o să mai meargă așa, că trăi nu poate din bogdaproste.

Se hotări a curma modul acesta de a veni la medicul.

Pe cel dintâi îl opri și zise aproape răstit.

— Mă, doctorului să-i plătești, că nu nu sunt sluga voastră.

Acela se uită lung, apoi scoase de-abia trei pițule, le numără încet și se uită și la număr să nu se înșele.

— Dle atâta am, mai mult nu pot.

Pahone nu zise nimic. Ii făcu semn să meargă. Când acela închise ușa după sine, Pahone se așeză pe divan și îi venea aproape să plângă.

— Ce mizerie, ce dejosire! Se vindec omul pentru cele trei pițule. Și cât de amărit și de sărac se părea!

Avea să meargă în cerc.

Înainte îi spuse notariul, că unde să ramână peste noapte. Deabia căpătă doi cai și o căruță rea. Dimineața plecă într'un boncânit de clopot de fier. Din depărtare se părea că umblă cu păcură. Nu eră groapă în drum peste care să nu sară tiriboanța, că nici căruță nu i-se putea zice, și bietul doctor sărea pe scândura dindărăpt jucând.

Îi eră rușine. I-se părea, că toți drumarii întreabă:

— Nu cumva e acela Dr. Emanuil Pahone, care a făcut toate examenele cu distincție și umblă cu păpuși de lac?

Ajunse în prima comună.

Merse la primariul, unde eră și cancelaria. Soția primarului eră bolnavă, suferea de durere de cap de nouă ani de zile.

Pahone o cercetă cu deamăruntul apoi îi prescrie o dictă și îi dase un recept, pe care îl primi și primariul și primărița cu mari mulțumite.

De mulțumite de acestea eră acum Pahone sătul până în grumaz. Să și hotări, că în prima comună să le curme.

Ajunse într'o comună departe. Intră la primariu, eră curtea plină. Copii, femei, bătrâni, schilavi și tot soiul de bolnavi, așteptau uitându-se mereu cătră hula, pe unde avea să sosească noul doctor trimis de împărăție, ca să-i lecuiască. Veniră oameni și sănătoși, ca să se apere contra eventualelor boale ce pot să vină, mai ales în contra aprinderii de plumâni, care o poate căpăta ușor omul dintr'o singură răceală.

Erau îmbrăcați toți de sărbătoare.

— Aha, gândi doctorul când îi văzu pe toți, aici mă îmbrac odată de bani.

Porunci să vină pe rând. Mai prinse și el curaj.

Veni unul mai bătrân. Avea slăbire de picioare, adecă o boală pe care o arc omul de bătrânețe. Îl caută conștientios doctorul nostru, îl bate în spate și în piept și îi scrie receptul.

— Mulțam zice bătrânul și vâri receptul la șerpar, apoi plecă cătră ușa.

— Ho măi bade, adă coroana.

— Ce coronă?

— Pentru recept.

— Pentru hârtia aceasta?

— D'apoi pentru ce? Eu nu sunt sluga voastră.

— Nouă ne-au spus dnul notar, că Dta ești dela împărăție și ne vindeci de pomeană.

— Mergeți apoi la notariul să vă vindece de pomeană el.

— Apoi n'ati hârtia!

Ieși în curte. Doctorul auzi încă cum zicea.

— Oameni buni, care aveți coroană să mergeți înlăuntru ceialați vedeți-vă de drum, că de pomeană nu vindecă pe nime.

— În trei minute nime n'a mai rămas în curte.

Se călcau pe picioare care să iasă mai iute.

Peste șasă luni sermanul doctor scria mamei sale.

„Mamă dragă!“ Vin acasă, că mai bine stau la tine și am de toate câte îmi trebuie, decât să stau aici ca vai de mine. Oamenii sunt săraci lipiți, n'au bani, salariul nu mi-l pot scoate, nu mă mai bag în datorii“.

Iși uitase de iluziile lui de demult, de sanatoriu, de orașe mari, de renume.

T.

Cântece.

— In „spiritul oriental.“

Ascultă! — e glasul iubitelui meu:
El vine sărind preste munți și colini,
Ca puțul de cerb, fugind prin grădini —
El vine și cântă mereu!

Și iată-l în dosul înaltului zid,
In cale-i cu pripă ferești se deschid,
Toți vor să privească la mirele meu;
El vine și cântă mereu:
Cu dor cercetează prin desele gratii
Și cantă chipu-asteptatii...

Atunci a grăit și mi-a zis:
Trezește-te floare din vis,
Trezește-te nu mai visa —
Mireasa și prietna mea!

Corneliu Moldovanu.

Una-alta.

În adausul de Dumineca al unui mare jurnal din Pesta, care tractează de regulă chestiuni pentru femei, un conferențiar să plângea în zilele trecute cât de impaciente sunt damele din orașe mari cu ocaziunea celor mai interesante serate științifice. El cerea ca să se pună și în salele de conferență afșuri, ca „Doamnele sunt rugate a nu conturba conferența prin șoapte și râsete“, înlocma după cum să afșează astăzi în teatre „Doamnele sunt rugate a-și depune pălăriile“ sau dupăcum să afșează în unele vagoane „Fumatul este oprit.“

Observația aceasta deși nu e măgulitoare pentru damele din Pesta, totuși este fără îndoială adevărată. În aceiași vreme trebuie să recunoaștem ca și impaciența damelor de oraș mare. Încă e scusabiliă. Ele au ocaziune de-a privi zilnic piesele teatrale cele mai bune și celea mai nouă, de-a cunoaște pe toți artiști și artistele celebre, cari să opresc acolo pe câteva zile.

Ele pot azista zilnic la desbaterile din cameră și la pertractarea proceselor celor mai senzaționale, pe cari noi le cunoaștem numai din jurnale. În intrunirile lor pretinești convin adeseori cu persoane cari au rol conducător în literatură și în artă. Iată pentruce ele au prilejul de a-și însuși o cultură mai înaltă decât a noastră, și iată pentruce ele vorbesc cu un zimbet batjocuritor despre damele din provincă.

Înțelegem deci că aceste doamne cari sunt mai culte, sau cel puțin își închipuiesc că sunt mai culte decât noi, se plictisesc cu ocaziunea seratelor literare. Ele or asculta vreo 5—6 minute în tăcere pe conferențiar după aceia văzând că acestia tractează numai despre lucruri săci științifice, fără ca să spună ceva extraordinar, vor începe a povesti la început mai încet, apoi din ce în ce mai tare, în loc de-a asculta cuvintele lui, se vor distra mult mai bine criticând toaleta cutării prietina sau pălăria imensă a cutării dame necunoscute.

Iși împărtășesc reciproc ce au pregătit de cină, eventual receta unei prăgături mai noue. Una să plângă că conferențiarul nu mai termină odată, alta își întreabă prietina la ce croitoreasă și-a comandat costumul!

Și bietul conferențiar vorbește numai păreților, în vreme ce glasul lui abia de mai poate răsbate asupra galăgiei generale.

Azi e săptămâna când am cetit tânguirea acestui conferențiar, m'am gândit mult despre ce să vorbesc ca să nu ajung și eu la soartea lui. În aceiași vreme, mă mângăiam gândindu-mă că damele noastre sunt un public neasămănat mai recunoscător decât damele din Capitală.

Doamnele noastre nu au atâtea prilejuri de a-să distra zilnic, nici nu au pretenții de a vedea zilnic lucruri senzaționale.

În liniștita noastră viața de provincă e adevărată plăcere, că putem să ne intrunim din când în când într'un cerc mai restrâns prietinesc, spre a ne distra o oară sau două. Iată pentruce sperez că disertația mea ori cât de modestă ar fi, va fi mai bine ascultată aici, decât cum ar fi ascultată o disertație ori cât de savantă în capitală.

Conferențiarul din provincia sunt într-o situație neasămănat mai puțin favorabilă decât cei din capitale. Numele conferențiarilor de aicea abia de să publica cu o zi înainte în jurnalul local. Numele celor alaiți însă, figurează deja cu săptămâni înainte în toate jurnalele și pe toate placatele dela colturile străzilor. Cu toate aceste seratele din provincă sunt în proporție neasămănat mai bine cercetate, decât cele din capitale. Cel puțin aici la noi în Blaj, dovadă că reclama e o minciună și că nu are nici pe departe efectul ce s'ar presupune.

Venind vorba despre reclame îmi vine în minte că nu poți lua în mână un jurnal fără ca să nu dai cu ochii de obișnuitele reclame. Adeseori cetești ceva cu multă atenție când iată o intrerupere de câte un reclam „Csillag Anna“ cea cu părul până la călcăe, care îți atrage atențiunea asupra unei anumite alifii care ajută negreșit la creșterea părului. Chiar în jurnalele din România încă a pătruns „Anna Csillag“ cea cu părul extraordinar de bogat. Nu am întrebuințat nici când această alifie dar sunt curioasă că dintre cele cari au folosit-o, câte să vor fi ales cu un păr mai bogat ca cel de mai înainte.

Cu toate aceste reclama apare regulat în toate jurnalele. Căci lumea de astăzi e obicinuită să facă multă vorbă și să audă multe laude până să se increadă în ceva marfă. Fără îndoială, pe noi damele ne interesează mai mult reclamele de modă. E de ajuns ca un lucru să fie modern sau la modă pentru că să aibă cea mai mare trecere.

În anul acesta sunt moderne pălăriile mari cât o rotilă, la anul vor fi poate pălăriile mici cât un degetar, (cum a fost în anul trecut) și tot așa să întoarcă roata, până ce ne pomenim că după douăzeci-treizeci de ani, sau poate și mai curând, iarăși devin moderne pălăriile și costumele în cari au umblat bunicile noastre.

Cine stărnește moda? Cine o schimbă așa numai după bunul lui gust? Cine e puterea aceea mare, care dictează întregii lumi femeiești ca astfel să se îmbrace și nu altfel? Și cum de nu se ridică nici o tânguire în potrivă acestui glas poruncitor, căruia i-se supune toată lumea cu umilință?

Nu știu, și ce e mai interesant, nu-și bate nimeni capul să afle acest lucru.

Totuși bănuim că rolul principal îl au aici marii fabricanți și croitori dela Paris sau din alte orașe mari cari fac totul pentru ca articlii lor să fie puși în circulație. Spre acest scop ei întrebuintează apoi reclame.

Se spune că cele mai bune reclame ar fi chiar reclamele vii. Fabricanții cei mari ar fi adevărat în legătură cu câteva femei din societatea înaltă, cărora le liferează cu totul gratuit, articlii cei mai noi. Doamnele acestea, de obicei tinere și frumoase, sunt obligate în schimb, să se plimbe cu noua toaletă, câteva oare la zi pe bulevardele cele mai aglomerate.

Lumea trece pe lângă ele și femeile observă numai decât schimbarea toaletei lor. Și nu trec două trei zile, când iată că toată lumea e îmbrăcată la fel: moda e gata!

Din orașe mari moda să propagă apoi mai departe prin jurnalele de modă și prin reclame. Te pomeniști cu preiscuranturi și cu mustre de cine știe unde, încât te miri de unde și-au putut afla adresa. Jurnale din America spun că acolo moda a ajuns la culme. O fată tânără milionară, ne mai știind ce modă să poarte ca să fie mai estra vagantă, și-a făcut o rochie din ceva muslin subțire pe care apoi a lipit tot felul de mărci din toate străinătățile. Măreile au fost imitate și cusute cu fire de aur.

Te apropii cu trenul de un oraș mare, deja înainte cu 2—3 kilometri afișuri uriașe îți atrag privirea. Le cetești, fără să vrei, trenul trece înainte, și te miri, că la ce bun au expus reclamele aceste, când lumea și așa nu le dă atențiune? Dar dai a doana oară cu ochii de ele pe columna de placate apoi cetești în ceva jurnal. Și atunci te oprești: „Crema-Diana“ sau „Crema-Margareta“ uude am mai cetit eu de asta, căci îmi vine așa de cunoscut numele?

Cât de adeseori te păcălești, cetind câte un reclam, care la început îți se pare că e ceva foileton frumos. E vorba de cutare fată săracă și nenorocită, care nu e nici frumoasă și nici din ceva familie mai de seamă. Avea mai ales un ten urât. Și iată că biata copilă ajunge chiar la disperare, văzându-se așa de singură și de părăsită — când de odată apare un inger mântuitor, — în forma unei femei bătrâne, car îi șoptește o taină. Copila zimbește — și iată că

în scurt se face ca prin minune din ce în ce mai frumoasă, lumea începe să o bage în seamă și în curând ea se mărită după cutare partie de mâna întâi. Prietenele ei o tot întreabau să le spună și lor taina, care i-a dăruit frumuseța, dar ea nu vrea să le destăinuiească nimic, ci numai după moartea ei au aflat un plic sigilat, în care spunea că datorește întreaga fericirea ei — Cremei Diana.... Arunci jurnalul la o parte cu indignare, dar reclamul și-a ajuns scopul, căci numele îți rămâne țintuit în minte.

Un reclam bine reușit, trebuie să recunoaștem a fost acela al unui jurnal din Paris despre care am cetit în jurnalele din săptămâna trecută. Acest jurnal anunțas că va da două mii de franci aceluia care va recunoște pe colaboratorul său. Cunoștinții personali ai colaboratorului au fost eschiși dela concurs.

În fiecare dimineață, jurnalul scriea apriat stradele pe cari le va percurge colaboratorul, care avea dreptul să-și pună barbă sau mustețe false, schimbându-și și îmbrăcăminte în fie care zi. Trei sau patru zile a fost o îmbulzală ne mai pomenită pe stradele unde avea să treacă colaboratorul, care era dator să dea numai decât cele două mii de franci aceluia care-l va întimpina cu întrebarea „Dta ești colaboratorul dela jurnalul cutare?“

Patru zile colaboratorul a reușit să se strecore necunoscut, făcând în aceeași vreme o reclamă atât de mare jurnalului, în cât tranvaiele nu puteau circula pe stradele prin cari trecea el. A patra zi însă intrând într-o prăvălie a fost recunoscut de o calfă care l'a întrebat „Dta ești colaboratorul dela?...“

El a luat-o numai decât la fugă, dar calfa a sărit în urma lui și văzând că nu-l poate ajunge a început a striga: „Prinde-ți hoțul.“

Colaboratorul a fost prins de trecători și era cât pe aci să mănșe și o bătaie bună dacă în vremea aceea nu sosea calfa spunând cine e. Colaboratorul a plătit calfei cele două mii de franci, dar jurnalul a câștigat în schimb 10 mii de franci în cetitori.

Interesante sunt reclamele cu Napoleon. Îl vezi desemnat cu frunte încrunțată gândindu-se adânc. Un paj de al lui îl întreabă cu smerenie „La ce te cugeți Majestate?“ Și știți ce răspunde Napoleon? „Mă gândesc că totuși cele mai bune sămânțe sunt cele dela Mautner.“

Patria adevărată a reclamelor este America, și rămâi mirat de istețimea cu care se fac acolo reclamele.

Unul din cel mai neplăcut, dar în aceeași vreme și cel mai sigur reclam, e o depeșă care și-se inmanuiază noaptea. Când bărbatul doarme mai bine se pomeniște că sună cineva. I-se predă o depeșă. Să ridică somnoros și spăriat totodată, desface depeșă cu teamă, cugetându-se la ceva nenorocire neașteptată. Și cetește „Cele mai bune ghete se află la fabrica cutare.“ Isbește depeșă infuriat, și abia poate să adoarmă într'un târziu. În cealaltă zi va spune însă prietenilor prin ce păcăleala a trecut, și acestia încă vor spune mai departe Fabricantul și-a ajuns scopul și reclama s'a făcut. În reclame lucrurile să spun totdeauna mărite și înfrumusețate și publicul se îmbată de aceste minciuni. Când judeci serios, zimbești de istețimea, cu care lumea de azi se întrece în

reclame. Știe oricine că lucrul e mărit și falsificat dar totuși dela o vreme te obișnuiești cu el!

În lumea aceasta a reclamelor trebuie să ne deschidem bine ochii și să nu credem nici jumătate din ce ni-se spune.

Reclamul e o exagerare pentru lumea naivă. Cei înțelepți vor crede numai pe jumătate spuselor lor, sau nu le vor crede de loc.

Leontina Ciura.

Cântece.

— În spiritul oriental. —

Arată-te, arată-te frumoasa mea
Și vino 'n mângăerea dimineții, —
Căci soarele de-o răsări pe cer,
O să te-abată iar din calea ta
Ca să-ți răvnească taina frumuseții...

Arată-te mireasa mea și vino,
Căci am cules toți spinii din cârare
Iar crengile-aplecate le-am tăiat,
Ca frunzele, măcar din fluturare
Să nu-ți atingă părul aromat!

O scoală-te iubita mea și vin,
Căci iarna a trecut, — azi e sănin, —
Și ploile s'au dus — târziu și reci,
Și flori au răsărit lângă poteci...

Sub soare cald răd pomii înfloriți,
Prin crâng și lunci părechi de fericiți
Străbat la pas umbroasele cărări
S'asculte-a turturelelor cântări.

O tu — cea mai frumoasă din cetate
Grăbește-te și vino 'n așteptate,
Căci dimineața-i limpede — albastră.
Și ciocârliă cântă 'n țearna noastră!

Smochinii înfloriți, cu a lor parfum.
Vestesc pe toți că-i primăvar' acum,
Iar mirosul de rodii altuit
Ne 'ndeamnă la visări și la iubit.

O scoală-te și nu mai aștepta,
Tu păsărică, porumbița mea —
Ce stai ascunsă 'n crăpături de stânci
Și 'n scorbora prăpastiei adânci...

Ci lasă-mă privind să te ascult,
Cu brațul de mijloc să te cuprind,
Prin pajști să te alung și să te prind,
Stringându-te la pieptu-mi tot mai mult!..

Corneliu Moldovanu.

Mărioara.

Acasă îi ziceau Mărie, dar baronesa cea tină, careia îi scria de cât-va timp o numia Mărioara; căci Mărie ori Marie e un nume prea comun pentru o fată ce servește la o baronesă.

Azi dimineață, când baronul și baronesa luau dejunul pe terasa castelului, vorbeau despre Mărioara. Baronul își răsfoia gazeta. Baronesa îi zice: »Ce faci bărbate, azi nu este gazetă, doar ieri a fost sărbătoare.«

»Cum, chiar eri?«

»Da zău, Înălțarea Domnului! Aceasta o știu eu și fără să fi căutat în călindar. Mărioara firește a trebuit să meargă în bi-

serica sa, și iarăși a venit numai la 8 oare acasă.*

»Pe când tu dormiai bine.«

»Mai bine ar fi făcut și ea să doarmă.

»De aceea a avut ea sărbătoare, pe când noi avem tot numai zile de lucru, cât ține anul.«

»Ah estravanțele acestea! Eu vreau să-ți spun, că am de gând să-i dau drumul.«

»Oho! Rentru ce, de e permis să întreb?»

»Pentru ce? Eu n-o pot vedeă pe lângă mine, mi-e așa de uricioasă și plictisitoare.«

»Uricioasă și plictisitoare?« zise baronul rizând. »Plictiseala e un prilej al celor bogăți.«

»Poftim și filozofează numai iarăși! Eu scriu încă astăzi după alta.«

»Dacă tu nu vrei să ai pe Mărioara în jurul tău, — zise baronul, — atunci lasă-o să servească lui Francisc. Copilului îi place, și e mult mai îndestulit, decât e cu ea.«

»Se va obicinui el și cu alta.«

Baronul era să-i facă doamnei impuneri serioase, dar privirea ei rece și provocătoare l'a desarmat. »Fă ce vrei eu nu voi arunca ulei în foc, ție îți va părea rău«. Și cu aceasta se scoală de pe scaun, și vrea să plece. Dar într'acea nimereste economul: un bărbat tinăr, cu exterior plăcut, ce arăta sănătate și traiu solid. El era o rudă mai depărtată a baronesei, carea se trăgea dintr-o familie burgheză, el se bucura într-o măsură mare de încrederea stăpânului său.

Baronul îl întimpină: »Iar avem schimbare de servitori. E vorba să mergă Mărioara. Domnia ta îmi ești mărturie, Domnule econom, că eu am fost hotărât contra acestui lucru!«

Baronesa, conștie de frumuseța ei cuce-ritoare, face pe bolnava: »Natural, aceea nu împoartă, că eu nu o mai pot suferi. Doar ea e numai servitoarea mea de casă, carea trebuie să o am lângă mine de dimineața până scara.«

Baronul îi netezește obrazul și-i zice: »Acum mă duc să văd de Francisc. Lucrurile noastre le vom isprăvi noi mai târziu«. Întinde mâna economului său, și părăsește terasa.

Economul a trebuit să mai rămână »Domnia Ta mi-ai putea isprăvi lucrul« zice baroneasa, »scrie la biroul de servitori, să-mi trimită o persoană calificată, ori mai bine două, dar numai decât.«

»În 14 zile?«

»Ce în 14 zile! Doar nu ne vom mai ținea și de formalitatea aceasta, carea numai supărare ne aduce! Celea 14 zile le vom plăti.«

»Da, însă, iertați-mi doamnă baroneasă că îmi iau voie să vă observ, pe mine mă doare de Mărioara.« Tinărul econom după priceperea lui începu a apăra cauza fetei. Lăudă diligența, alipirea ei față de stăpâna sa, modestia, purtarea ei cea corectă. A vorbit poate ceva mai cald de cum aveă de gând, căci baronesa îi observă.

»Ei, vezi« zice baronesa rizând, »vezi ce poate o larfă frumoasă!« »Dar acum zise ea ispitindu-l« »nu-mi mai contrazice iubite vere, căci chiar acum mă îngrijesc și de D-ta.«

Baroneasa nu-i zicea economului de zece ori într-un an »vere«, dar când îi zicea știa el, că dânsa are ceva gând bun. Era deci curios.

»Așa dar mâne va sosi la noi un oaspe, pe care dându-mi-se prilej, ți-l voi recomandă. Gâci cine e?«

Economul dădu din umeri.

»E Clotilda, prietina mea din institut. Eu ți-am zis odată, că aceasta ar fi potrivită pentru D-ta! Doamne sfinte! Domnia Ta trebuie să te căsătorești. Nu mi-ai spus chiar D-ta, că așa e de plictisitoare viața aici iarna? Ori ca să nu mai lungim vorba, monotoană. D-ta trebuie să te socotești bine. Nu-ți poți lua o țarancă, ori o servitoare, și de altele nu sunt aici. Uită-te numai bine la Clotilda.«

»O cunosc din anul trecut.«

»Uită-te numai mai bine!»

»Ea e foarte frumoasă și foarte cu spirit . . . și apoi, d-ta știi, că ea e fata unui comerciant renumit.«

Economul nu zise nimic.

»Deci uită-te numai la ea, să o cunoști cât să poate de bine! Vom face o parte de călătorie la țară, celelalte urmează de sine. Numai să nu fii încăpăținat!«

Baronesa se scoală și întinde economului să-i sărute mâna ce strălucea de diamante și cu aceasta îl dimisă.

Din căsătoria sa cea dintâiu baronul avea doi copii: o fată, ce era în institut, și un copil de 11 ani, la nașterea căruia muri mama. Copilul era o biată de schidoală, ghibos, și suferea de reumatism articular în măsură mare. Cea mai mare parte a anului o petrecea în pat, aproape tot timpul în chilie; fața lui era ca de ceară, din ea apăreau ochii scânteitori. Copilul era foarte inteligent. Avea un învățător privat, și era lăsat în grija unei fete, carea de comun nu petrecea multă vreme la el, și nu-i arătă năltă dragoste. Mamei sale vitrege »li cădea așa de greu să-l vadă«, o vizită la el era o mare jertfă, la carea numai cu greu să putea rezolvă. Și tatăl venia rar, lui îi cădea într'adevăr greu, să-și vadă copilul cum suferă, și să nu-i poată ajuta nimica; cei mai vestiți medici au încercat vindecarea acestui copil, dar fără succes. Pe lângă acestea copilul să irita iute. De multe ori erumpea în plânsete și tânguiri fără să știe cineva, că de ce. Învățătorul îi era uricios, servitoarea scârboasă. »Afară, afară« striga el înfuriat, când nu vreau să-l scoată afară în vre-o zi ploioasă ori în zori de zi. Numai de când îl grijă Mărioara, a început a se liniști din ce în ce mai mult. Isbucnirile împaciunii au devenit mai rare, se putea observă pe încetul o anumită liniște și ascultare. Tatăl îl cerceta mai adese ori, aproape în fiecare săptămână de vreo câteva ori.

Astăzi supărat și posomorit cum era simția lipsa să mai vadă de copilul său. El voia să se convingă, cum îi va cădea copilului dimiterea Mărioarei, mai ales că cunoștea predilecția copilului față de ea.

Copilul nu se așteptase la vizita tatălui său, de aceea s-a bucurat mult când l-a văzut, o spuneau ochii.

»Tu iar ești în pat, și așa zi frumoasă e azi! Ce mai faci?«

»Bine tată dragă, bine!«

»Ai dormit bine!«

Copilul întârzie cu răspunsul.

»N-ai dormit bine? Ai avut fierbințeli? spune dragă! Lasă să vad!«

Tatăl pipăe pulsul. »Nu e nimic« zice copilul, și-și smulge mânuța, ca să ducă la buze mâna tatălui său.

»Tu ești așa de bun tată, de vii la mine!«

»Eu vin așa de bucuros, mai ales când tu ești atât de pacient . . . Căci ce putem noi face altceva decât să sperăm.«

»Tată eu nu sperez nimic. Medicii nu-mi pot ajuta. Dar știi tu tată dragă, Mărioara îmi zice totdeauna, că nu ține asta mult!«

Baronul nu pricepea. »Nu ține mult.« Doamne, să-și piardă el copilul, la care se uită cu atâta înduioșare, pe care îl iubia mai mult, decât ar putea spune . . . și aceasta i-o spune copilului Mărioara.

»Mărioara e proastă și n-are inimă, ca să poată zice așa ceva!«

»Ba nu tată dragă, nu, ea prinde altfel lucrul! Știi tu tată, întreagă viața nu ține mult, nici 80 ani nu e mult.

Baronul suridea. »Ei, cu 80 de ani suntem îndestuliți.«

»Nu, nici aceasta nu-i mult. Nu e așa tată, că de voiu cere dela tine 80 coroane, mi le dai îndată.«

»Bucuros copile, să știu numai că pentruce.«

»Uite tată, pentru că aceasta e puțin în proporție cu averea ta. Dar 80 de ani în comparație cu vecinicia, aceasta e cu mult mai puțin, e chiar nimica.«

»Ah, așa crezi tu?«

»Da, și chiar să sufer 80 de ani pentru o vecinicie, o vecinicie plină de bucurie.«

»Aceasta ți-o spune Mărioara? . . . Da, aceasta e o mângâiere pentru tine.«

»Eu mi-am propus tată, să nu mă mai plâng deși de multe ori mă doare așa de tare!«

Ochii copilului se împăinginiră.

Tatăl îl sărută. Că frumos era! Capul ochii, gura îi aduceau aminte de mama lui cea bună, moartă așa de timpuriu.

Așa e dragul tatii, e drept ce spui, trebuie ca după atâtea suferințe, tu să afli fericire și bucurie!«

»Da tată! La aceasta mă gândesc adese. Eu și doresc fericire, — și cine nu dorește să fie fericit?«

»De sigur copilul tatii, aceasta e una dintre învățăturile, pe cari le-au admis toți filozofii: Tot ce facem țintește — cu voie ori fără voie — la fericirea noastră, oamenii nici nu pot face altfel, ei trebuie să-și voiască fericirea.«

»Da și nu o găsec toți aici . . .«

»Nu toți? O copile, intradevăr numai puțini, numai foarte puțini, se pot numi fericiți. Și cel mai fericit nu-și sdrobește capul cu stabilitatea fericirii sale . . . Tu știi cine a fost Goethe, cel mai mare poet germân?«

»Da știu, acela care a scris poezia: Über allen Wipfeln ist Ruh' (peste toate vârfulurile e pace).«

»Așa e. Ei bine, Goethe a fost în toate privințele unul din cei mai fericiți oameni, cari au trăit vr'odată, și cari au înțeles cum să guste viața. Și Goethe a zis la bătrânețe: N-am avut 36 de oare în vieță, cari să le fi trăit în tihnă. Aceasta încă te poate mângâia cât de cât.«

»Mângâia? Dar când toți oamenii sufer, aceasta e și mai rău!

»Într-un anumit sens. Dar suferința se pare a fi o lege naturală.»

»Nu,« zise copilul după ce s-a gândit puțin. »Dacă eu am vrut ceva dela tine — tu mi-ai dat totdeauna; bunul Dumnezeu încă e tatăl nostru.»

»Dar uită copile!»

»Nu, așteaptă! Dacă oamenii nu pot fi fericiți în lumea aceasta, atunci dar în viața vecinică.»

»Tu crezi« zice baronul gândindu-să că instinctul după fericire trebuie să fie îndestulit undeva?»

»Vezi bine, e un ce natural!»

»Ai drept întrucât natura nu a creat nici o lipsă, nici un instinct, pentru îndestulirea căruia să nu fi purtat grijă. De sigur acea trebuie să fie adevărat.»

»Vezi tată! Eu vorbesc așa de bucuros cu tine. Tu mă înțelegi și Mărioara încă mă înțelege!»

»Vorbești tu cu Mărioara despre astfel de lucruri?»

»Vorbesc adeseori. Ea știe cu mult mai multe decât mine. Mai știi tu încă una? Noi trebuie să și merităm.»

Mărioara zice, că toate trebuie să le merităm.»

»Da, așa se pare. Viața stă din lucruri trecătoare, și din ostenele stă rezultatul, onoarea din opintiri — și noi nici nu băgăm de samă, ce ne vine fără să merităm.»

»Și fericirea vecinică trebuie să o merităm.»

Pătrund se o compătimire adâncă se uită tatăl la copilul bolnav. »Crezi tu, că prin suferințe?»

»Ba nu, eu îmi închipuesc lucrul astfel». Copilul luă în mână un păhar cu flori, ce era pe măsura de lângă pat. »Dumnezeu a dat fiecărei creaturi destinațiunea sa, fiecărei alta.»

»Da, și după destinațiune e întocmit și organismul.»

»Vezi bine, chiar aceasta am vrut să zic. Nici o floare nu e ca alta, nici una, și micii gândăcei și vermișii încă toți sunt diferiți; și noi oamenii încă suntem diferiți.»

»Ei, și?»

»Noi suntem diferiți, pentru că fiecare are o altă problemă. Și dacă noi ne-am îndeplinit chemarea atunci căpătăm răsplată!»

»Și pe tine te-a creat Dumnezeu copile pentru suferință!»

»Ba nu, pentru bucurie! Dar eu trebuie să meri bucuria prin suferințe. Tu tată altfel... Baronul tăcî uimit. Și copilul tăcî. Se uită după un chip ce era așezat la picioarele patului. Și îndată se arată iarăși iritarea cea veche a copilului. Ochii i-se umplură de lacrimi, degetele i-se contrase și el începu a tremura.

»Ce ți-e?» întreabă îngrijit tatăl.

»De ce nu mi-s'au spus mie lucrurile acestea mai de demult? Tată, aceasta aceasta a fost îngrozitor!...»

»Ce dragul tatii?»

»Că bunul Dumnezeu ne iubeste, că el iubeste toate creațiunile sale, și pe noi mai mult de cât pe toate.»

»De bună samă, așa e copile!»

»Da, și el ne cărmuește pe noi.»

»Vezi bine, bunul tatii, și pe tine spre cer.»

Copilul surise. După un moment zise: »Vezi tată?» și arată chipul dela pat, care reprezintă pe cel Răstignit. »Chipul acesta mi-l-a dat Mărioara.»

»Și tu te mângâi, când te uiți la chip?»

»Doar el zice: eu te-am iubit așa de tare, până la moarte... Știi tu tată, că Dumnezeu a voit să merite și iubirea noastră?»

Tatăl stă pe gânduri. Acum nu mai putea vorbi despre dimiterea Mărioarei. Cu inima plină de cele ce i-le spusese copilul pornește să iese.

»Te duci deja? Vino iute înapoi!»

»Da îndată vin.»

»Tată când vine Lona?»

»Da Lona îți va face ție societate. Direcțoara îmi scrie să mă duc să o aduc peste două săptămâni. Te bucuri de sosirea ei?»

»Foarte.»

»Adio iubitul meu copil! La revedere!»

Când se deschise ușa, copilul îi zise: »Te rog, dacă să poate, mi-ar părea bine dacă Mărioara a rămânea mai mult timp lângă mine. Ea are așa mult de lucru.»

Baronul era adus în perplexitate. »De sigur» zise el.

»Știi tu, mie mi-e așa de dragă, ea m-a făcut fericit.»

»De bună samă! Adio, adio puilul tatii!»

Discuțiunea cu copilul său i-a ocupat baronului toată ziua. Cele ce s'au accentuat acolo, părerile, ce i-lea inspirat Mărioara copilului, nu erau altceva decât fundamentul religiunii creștine, dela care s'a desvâțat și s'a înstrăinat tot mai tare, de când a avut pe a doua soție. Și aceasta totuși era o învățătură, carea e cugetată și singură menită pentru cei nefericiți și săraci, cari formează partea cea mai mare a omenimei. Și de ce să nu fie și pentru avuți, cari nu sunt siguri de fericirea lor nici măcar o zi ori o oară? Dacă toți trebuie să părăsască pământul acesta, de ce să nu aibă toți nădejdea aceasta pentru lumea de dincolo de pământ?... Aducându-și aminte cum zăcea pe patul de moarte femeia sa cea dintâiu, pe care o iubea foarte mult i-se părea, că vede, ce bucurie a simțit ea văzând pe preotul lângă patul ei, și cât s'a sfârșit de ușor!... Și apoi ce abus, ce deosebire teribilă e între acel om, în care mai licărea o scântee de viață și între cadavrul fără viață: — nu trebuie oare să fie, ceea ce face deosebirea aceasta: sufletul, cel mai real lucru de pe lume, a cărui negare se opune simțurilor noastre ca și minții și simțmintelor noastre?... Și până când trupul trăiește mai departe în atomii săi, oare nu trebuie ca înainte de toate să trăiască mai departe sufletul?

... De bună samă trebuie!

Totdeauna îi treceau astfel de gânduri prin minte. Chiar și în zilele următoare, în cari vizita Clotildei a adus distracții și varietate. Totdeauna șocotea el vorbele copilului său ca o imputare, ca o dojană. Dar rezolvă nu se putea. Ca să creadă cineva, trebuie să aibă o inimă eroică, dar el n'avu curaj nici măcar să apere pe biata Mărioară, deși șocotea dimiterea ei de neîndreptățită, ba chiar de o nefericire pentru

copil Când cu ocaziunea unei preumblări aduse baronesa vorba despre Mărioara, domnișoara Clotilda observă: »Eu te înțeleg. Oamenii aceștia din lumea cealaltă sunt cei mai nesuferiți». Și baronul nu află o singură vorbă să le replice.

Economului i-a vorbit despre convorbirea cu copilul său, și cu o superbă părințască i-a lăudat agerime minții și argumentarea puternică. »Bagă numai de samă, copilul dă semne de filozof. Cine știe, ce stă ascuns în el! Și în Mărioara și-a găsit el un dascăl, poate pe cel mai potrivit.»

Acum, când Clotilda se apropia de economul, trebuia ca el să-și aducă aminte de Mărioara, și să o asemene cu domnișoara aceasta dela oraș, carea cercă să-l cucerească în tot chipul, și l-ar fi putut cuceri numai prin exteriorul ei cel grațios. Căci societatea ei era plictisitoare, desi făcea multe glume și-și arată cultura, internul ei era gol. Iar ce privește părerea ei despre viața, aceasta nu era vrednică nimic și era frivolă.

Când vorbise ea cu atâta dispreț despre oamenii din cealaltă lume, se întoarse către el cu întrebarea: »Ce crezi tu, dacă noi suntem creați pentru lumea cealaltă, de ce nu ne-a dat buna natură și aripi? Durere, noi avem numai două oasă solide.»

»De ne-ar fi dat patru!» zise el într'un ton așa de potrivit, încât damicela s'a scandalizat, și s'a făcut și mai rezervată ca până aci.

La opt zile după ce părăsi Clotilda castelul, economul anunță sosirea unei fete recomandată de agentură. Era după pofta baronesei; baronul zicea: »Trebuie să-ți placă. Dar ce faci acum cu Mărioara?»

»Ea încă nu știe nimica. Te rog d-le econom, cruță-mă de iritare, comunică-i, că am dimis-o. Natural îi plătim despăgubire pe 14 zile. Îi poți da și atestat. Scrie-i tot numai bine, o poți recomanda. Ea-și împlinește datorița.»

Economul se uită câteva momente la baronesa, se părea că nu găsește cuvintele potrivite. De odată se întoarnă dela ea către baronul: »Eu cred că Domniei Voastre Vă pare rău că să duce Mărioara, pentru copilul d-voastre. Dar poate că vom găsi noi modru, să o ținem în apropierea copilului. Chiar în zilele acestea m-am gândit mult la acest lucru, și m-am rezolvat, să-i cer mâna Mărioarei. Ea s'a învoit.»

*

Povestea aceasta e o parabolă, o asămănare, să fiu bine înțeles. După cum a fost tractată aici biata Mărioară, așa se întâmplă de comun cu religiunea creștină: cu atâta timiditate, lasitate, cu atâta scârbă și ură o împină lumea. Dar cei lipsiți și năcăjiți, de cari s-a alipit »Mărioara«, aceia știu bine, ce comoară posed în ea: și bărbatul cu mintea sănătoasă, și voința loială, carea a ales-o pe ea înaintea altora, credeți d-voastră, că nu va afla în ea, cea ce ș-a promis dela ea?

Karl Domanig.

Cântece.*— In spiritul oriental. —*

*Prinde vulpea — află-i vizunia!
Prindeți puiul mic ce strică via,
După urma lui să ne luăm
Și-mpreună veseli s'alergăm!
Căci al meu ești tu și eu a ta
Și cu tine-i bucuria mea!*

*Eu sunt turma, — paște-o printre crini,
Poart'o prin zăvoae și colini
Odihnește-o 'n iarbă la izvor
Și adoarme-o 'n cânt legănător,
Până 'n zorii zilei, la mijit,
Când pogoară noaptea 'n nesfârșit...*

*Precum gazela fuge pe vâlcea
Și cerbul-pui prin munți de aromate,
Pornește grabnic, numai adăsta,
Stăpânul meu — e ziua pe 'nserate!..*

Corneliu Moldovan.

Idile sfărâmate.

de Antonio Fogazzaro Trad. de Grațian.

Locuiam în Oria, la o vilă a mea spălată de valuri, pe țărmul lacului Lugano, într'un vârful de munte împodobit cu vii, maslini și cu olivi, unde nici-un poet nu s'a urcat înaintea mea.

Eră un colț de lume plăcut și liniștit, un loc draguț pentru visători și turiști. Când îs în Oria, o bună parte din zi o petrec pe lac, îmbrăcat ca pescar, singur în gondola mea provăzută c'o carsă și cu uneltele de lipsă la pescuit. Acestei indeletniciri am să-i mulțumesc aventura cea mai romantică din viața mea, întâmplată cu mulți ani mai înainte.

Într'o dimineață am debarcat cu gondola lângă Lugano, în portul situat între două stânci, pe locul unde să află astăzi otelul Cavallino. Locul acesta p'atunci eră încă sălbatec și părăsit. Printre cele două stânci se scurgea în mormur lin un pârăuș, ce ducea peste o mică cascadă argintie. Multă vreme am pescuit pe țărmurii pietroși a muntelui Caprino, însă mi-am curmat pescuitul, fără a fi prins nici măcar un pește.

Am eșit din gondolă și m'am pus la umbră, ca să fac pregătirile de lipsă pentru a prinde pești. Câteva clipe am stătut acolo, când de-odată numai, colo din sus de cascadă, o voce dură de bărbat, răsete delicate și mai multe sbierete mărunte mi-au lovit urechea, ca și când acolo sus nește dame ar lupta cu greutatea coborâtului. Și de fapt lângă cascadă, pe pajistea verde am văzut coborând în jos o fetițe frumusică, sprijinind cu cortul său o altă tovarășe ce număra c'am patrușprezece ani. Aceasta ținea o corfă în brațe. În urma lor se târa tânându-să de iarbă un domn

înaintat în vrâstă, morâind ne-nterupt ceva. Din corfă au scos sandewichi, o ploșcă, fructe și s'au așezat la dejun. Bătrânul spătos, cu nasul roșcat, cu favoriții remișii părea ca și când l'ar irița apropierea mea, iar fata mai în etate aruncând spre mine în treacăt o căutătură, zise cu dispreț: Acest-ai fischerul! Aceasta mi-a căzut nițel c'am greu și simțiam cum sângele mi-să îngrămădește în față. După asta mai mult nu m'au mai încrestat, ci între cișpiri vesele au început a îmbrăca. Tânându-mi atențiunea încordată întracolo, am înțeles, că conversarea decurge în englezește; și ce-i mai mult, am rămas uimit cât de limpede exprimă oamenii aceștia cuvintele și mai cu seamă fetișoara ce numai mai înainte mi-a zis: fischer. Într'adevăr eră frumoasă, vială și 'naltă de statură; avea părul caștanu închis, ce să potrivea cu cei doi ochi strălucitori, azurii. Ce să ține de îmbrăcăminte numai atâta-mi mai aduc aminte, că peste talia eră încinsă cu o salbă de flori, avea o statură sveltă și niște mâni delicate.

Pe timpul acela aveam o inimă prea de tot plâpândă și fantazia mea ne'ncetat se trudea să desvălească în ochii frumoși ce 'ntâlneau, sentimente de simpatie și comori de dragoste. Adevărat, oca fetița numai singur odată m-a privit, dar și atunci bagatelișându-mă însă chiar acest dispreț al ei mi-a atârțat imaginațiunea. În tinerețe găsim o deosebită plăcere imaginându-mi cele mai curioase și mai posibile aventuri amoroase. Eram un fiu de rege, necunoscut. Le-am cerșit dragostea, ele însă m'au respins; atunci le-am destăinuit originea mea și frumusețile secrete zdrobite s'au așternut la picioarele mele. Mai târziu însă am băgat de seamă că toate acestea nu-s fapte nobile și cu desăvârșire mi-am schimbat punctul de vedere. Până când așa dară nici pe-o clipă nu mi-am ridicat privirea de pe ea, într'una mă delectam în fața încântătoare și în stătura ademenitoare a copilei ce abia mai înainte căuta cu dispreț la mine, mi-a trecut însă prin minte, că eu nu-s fiu de rege și astfel nici când nu voiu putea-o vedea la picioarele mele. Dealtfel însă mi-am propus să-i cer satisfacție pentru ofensa ce mi-a cauzat și să deștept în ea respect față de mine, și încă așa că-mi arăt în fața cistiința englezească și î-i pun în vedere talentul meu literar.

Domnul cel bătrân abia a îmbrăcat de câteva ori din sandwich și îndată a și început a vorbi de reînțoarcerea în Lugano. După cât am

putut prinde din vorbele lui, nici n'a voit să mai auză de aceea, că mai urcând odată muntele să facă drumul pe jos până la stațiunea proximă Caprino și deacolo să se'mbarce pe corabie. Ce surprinsă ar fi fost când acest *fischer*, cu manieri de salon și cu zimbetul grațios pe buze, ar întreba în englezește: Poftiți doară o gondolă d-șoară și un pescar vâslaş ca să vă plimbe pe luciul scilipicios al lacului? Ba nu, m'aș face numai de răs și dacă fata mi-ar râde în față, atunci de ce treabă aș mai putea fi? Aș putea să-i spun: »Nu râde d-șoară, că asta-i poezia lui Byron?« Nu, nu, prin asta aș deveni și mai ridicol. În loc de toate acestea mi-am adunat rețeaua și o am pus în gondolă. Am ascuns o broșură de alui Heine ce-o purtam cu mine, m'am apropiat apoi de domnul acela bătrân și abia aridicându-mi pălăria, l'am întrebat italienește, că n'ar avea lipsă de barcă până în Lugano? Bătrânul s'a întors spre fata mai în vrâstă, care i-a talmăcit ofertul îmbiat. I'a căzut bine și fără întârzie mi-a răspuns: Jes, jes, Lugano, Lugano.

— Să vedem barca, papa — zise d-șoara c'o voce încântătoare. — Bărcile pescarilor mie nici decum nu-mi convin. Așa-s de murdare! Cine știe, papa, dar de au miros greu de pește!

O batjocură amară a fost asta pentru mine, căci chiar mai înainte numai m'am revoltat contra sorții pentru pescuitul zădarnic. Cealaltă fetișoară a fugit într'un suflet până la mal și încă din depărtare a strigat: Harriet! Harriet! Lângă țărm era numai o barcă și fetișoara nu s'a înșelat. Era a mea.

— Harriet — zise dânsa, întrebă-l pentru cât ne duce. Gondolierii aceștia de regulă te jăfuesc!

Nu m'am putut stăpâni să nu mă revolt nițel, încă situația mi-a devenit și mai critică, când miss Harriet î-i răspunde:

— Asta n'are înfășoare de bandit. Are un exterior destul de cuviincios, apoi se întoarsă spre mine și într'un frumos accent ingeresc anglo-italian mă întrebă:

— Până la Lugano! Pentru cât?

A roșit nițel, silită fiind să vorbească italienește. Era ceva grațios s'o privești, când roșind se uită spre mine, care am rămas mut în fața ei câteva momente. Apoi am răspuns degrabă cum mi-a venit la gură.

— Pentru cinci-zeci centisimi.

— Cât a spus? întrebă tatăl. — A spus mult, Harriet.

— Dar nu-i mult papa, ridicol de puțin; întreagă suma nu face o jumătate de schiling.

Mica societate s'a așezat în gondolă și deși nu mi-a făcut plăcere ajutând pe domnul cu nasul roș, în barcă, am fost totuși recompensat prin aceea, că am putut simți p'un moment mânuța delicată a miss Harriet-ei, într'a mea.

Lacul era luciu ca oglinda. Dela Cavallino până la Lugano sunt două pătrare de oară, dar la dreptul vorbind, nu m'am prea grăbit.

N'a fost nime atent la mine și în dragă voie am putut privi la Harriet. Îndată am simțit, că m'am și amoretat de ea. Atât de mult mi-a plăcut, că aș fi vâslat și-o lună, în schimb, că i-aș putea șopti în urechea trandafirică, măcar un cuvânt și ea mi-ar da ascultare; un an, dacă aș putea sărută fața delicată și ea nu m'ar respinge; o viață întreagă, dac'aș putea simți buzele rumene abia atingându-mi obrazul, iar eu să pot face același lucru.

— O sărmanul de mine! murmură bătrânul, tocmai când eram mai cufundat în gânduri.

— Așa parcă, abia cred, că vom ajunge azi în Lugano, Harriet; spune la ștregarul acela să vâsleze mai cu putere.

Miss Harriet însă, spre marea mea bucurie, îi reflectă, că lacul atâta-i de fermecător, iar Lugano te disgustă. Apoi a început a întreba după numele muntelui țepiș, ce se 'nalță îndrăsneț peste Valsolda.

— Murtele Cressogno — răspunsei.

— Cressogno? Ce-i aceea Cressogno?

N'a priceput, de aceea sora ei s'a pus pe răs.

Zimbind apoi i-am spus și franțuzește:

— Cressogno e numele muntelui, ce-l vezi acolo.

Miss Harriet mă privește speriată, eu însă am mai intercalat la propoziția de mai înainte, că mai de mult am fost luntraș pe lacul Genf.

Conversarea din ce în ce eră mai de spirit. Domnul cel bătrân nu pricepea franțuzește nici măcar o vorbă, Miss Bertha, fetișoara mai tinără, știă numai puținel, pe când Miss Harriet vorbea chiar foarte bine. M'a întrebat multe de toate, despre munți, și despre lac, eu însă ca să-i atrag atențiunea spre mine, mi-am uitat nițel și de rolul ce-l aveam și din vorbele mele a ieșit la suprafață mai mult poetul,

decât vâslașul. I-am arătat în depărtare Oria și i-am vorbit, că acolo pe muchea muntelui încinsă cu vii, maslini, și cu dafini, în una din căscioarele spălate 'n valuri locuște un tinăr poet italian și că de multe ori l'am purtat în gondola mea și acolo mi-a procurat el multă plăcere, mai ales, când lacul eră furtunos. Apoi am început să-i pictez frumusețile oceanului furios; i-am descris mânia sălbatică a valurilor spumegătoare, colorile variate a munților și-a apei, lumina pitorească a felinarelor, de pe prețipișurile muntelui Cressogno.

— Harriet — o agrăi în sfârșit bătrânul — cum se spune în italienește to row?

— A vâslă — îi răspunse.

Se întoarse spre mine și fără veste îmi strigă:

— Vâslează, vâslează?

Nu m'am putut stăpâni, să nu-mi izbucnească râsul dela inimă, au răs și fetele alătura cu mine.

Dânsul să înfurie, le muștră, iar mie îmi spune, că-s un obraznic.

Câteva clipe n'a îndrăznit nimenea să-și deschidă gura și eu tot mai cu putere am început a vâslă. Cea mai mică adeseori mă privea curioasă, cu ochii Miss Harriet-ei însă nu mi-a succedat să mă întâlnesc de loc. Mi-s'a părut ca și când mi-ar ocoli intenționat privirea.

Berta a vorbit mai de grabă, cam încetinel începui:

— Pare a fi foarte inteligent.

— Ei, să știi c'ai nimerit-o — răspunse tată-so la asta — un fleacăr de rând, nu altceva.

Pentru o lume n'aș fi dat plăcerea ce mi-a cauzat-o dialogul și conversația ce i-a urmat. Miss Harriet mă cercetă acum mai adesea cu privirea.

— Urechile cele lungi și mari a vâslașului — continuă bătrânul — s'ar putea potrivi de minune de vântrele.

A făcut apoi o descoperire foarte caraghioasă, că eu aduc foarte mult cu Jack al lui... Dumnezeule ce poate fi acel Jack?

Protestările energice ale fetelor, au trezit în mine supertițiunea, că acel Jack va fi poate vre-o moină.

Cea mai mică nu mă prea apăra. Din contră Miss Harriet, după ce cu răceala mi-a criticat opera naturii, din față, a constatat, că nu-s urât din cale afară, și că în fința mea este ceva ce o aduce în perplexitate, ceea ce-i place și ei.

În zăpăceala mea nici nu mai știu ce fac, încotro să privesc, și m-a cuprins o groază teribilă, că mă dau de

gol. Apropiindu-ne de Lugano, am întrebat de Harriet, unde dorește să se deee jos?

— La vila Ceresio — fu răspunsul — fiind mai aproape de Hôtel du Parc. Apoi i-am oferit serviciul, la caz, că și mâne ar avea voie să se plimbe.

S'a început o aprigă dispută între Bertha, care cu ori ce preț stăruia ca să-mi primească ofertul și între tatăl său, care uu mai avea plăcere să mă mai primească încă odată de de vâslaș.

— Papa — se ruga fetișoara — ce frumoasă e gondola!

Și mi-s'a părut ca și când i-s'ar fi umplut ochii de lacrimi.

Miss Harriet m'a întrebat, că în ce parte s'ar putea face o excursie frumoasă. Eu i-am făcut propunerea, că plecând la drum dimineața la orele nouă din Lugano, să țină direcția spre S.-Mamet, de aici să facă plimbare pe drumul pitoresc al Valtoldei, de unde reîntorcându-se la S.-Mamet, pot lua cina și pot să se întoarcă la Lugano.

Domnul cel bătrân s'a lăsat învins.

— Și Robert poate veni cu noi — zise el.

— Da da, papa, să mergem împreună cu Robert — a exclamat miss Bertha

Miss Harriet părea tristă și n'a reflectat nimica.

La dreptul vorbind și eu m'am opus în mine, căci nu mi-ar fi plăcut ca acest Robert să ne facă incomoditate, sigur putea rămâne acasă, de pe partea mea.

Eram la câți va pași de vila Ceresio, când miss Bertha de odată bătând în palmi începu-se a stiga:

— Priviți, Robert!

Fața părintelui să însenină de bucurie, miss Harriet i-a șoptit ceva, însă n'am putut înțelege. Când am debarcat, miss Bertha a sărit cea dintâiu afară, i-a întins mâna tată-s'o, până ce eu am întrebat de miss Harriet, că pot să le stau și pe mai departe la dispoziție?

Mi-a răspuns, că pot, după părerea sa și cu acestea mi-a pus cei cincizeci centesimo pe un scaun din barcă, când s'a plecat însă a văzut pe Heine al meu, care fiind rău ascuns, a lunecat de pe scaun.

Un zimbet i-a înseninat fața și încetinel m'a agrăit nemțește:

— Ai vâslat și pe Rin?

Și ușurel a sărit la țarm, fără a mai aștepta răspunsul.

Mi-a crescut inima de bucurie. Nu mi-a dat oare destul de clar să înțeleg, că mi-a descoperit secretul?

Simțeam, că să pregătește ceva lucru interesant și serios. Atât eram de agitat, că nici n'am observat pe Robert.

Am ascuns mai bineșor pe Heine, m'am pus în barcă și am început a-mi sfârâma creerul, că oare ce să va mai întâmplă.

Am așteptat zădarnic, până la o vreme, dar fără să mai zică cineva ceva.

N'am zărit pe nime, dar am auzit conversația din grăbină. Am auzit clar, glasul miss Berthei și a părintelui său, cu care ici-coalea să mai amestecau și alte glasuri străine. În sfârșit la intrarea în grădină am ochit pe miss Bertha în societatea unui domn tinăr și foarte elegant.

Indată mi-am gândit, că așa-i domnul Robert.

Mi-a făcut întrebarea, că aplicat așa fi eu oare să-l duc până la Castagnola.

Castagnola îmi cădea chiar în drum, de aceea i-am răspuns, că: da.

Apoi m'a agrăit fetișoara în franțuzește:

— Măne dimineață la nouă să fi-i aci.

Iată, coala să zărește și domnul cel bătrân, zimbând vesel; ducea de braț o doamnă de elită, ce să părea că are cam 25—30 de ani, și pe care miss Bertha, o titulase miss Robert. Numai miss Harriet nu se vedea nicăiri. Dar am văzut stătura frumoasă și esteriorul elegant al tinărului Robert, și am rămas satisfăcut.

Însă când s-a pus Robert în gondolă și i-am putut privi mai de-aproape, exprimarea feții n'a stârnit în mine multă simpatie. Trebuie însă să conced, că era un tinăr frumos; stătura înaltă, fața regulată, brună, ochi negri, musteața deasă, în culoarea funinginii, cu siguranță putea să-l învidieze, însuș nepotul emirului Abdel-Kader, însă privirea îi era egoistă, îndrăzneată și vicleană.

În vocea Mr. Robert se contopea renitența cu rigoarea; în contrast miss Robert avea o față blondă-ștearsă, ochii azurii, osteniți, vocea moale, dulce și puțin c'am somnoroasă.

Cât ce-am părăsit țermul, miss Robert, îmboldită de soțul, s-a întors și obosită și-a salutat indiferent prietini, mr. Roberts le-a mulțumit călduros și le-a strigat mai de multe-ori:

— Pe mâne! pe mâne!

Ceea-ce am asistat mai târziu ca martor, m-a pus în uimire. Abia s-a finit salutările reciproce, cele două

fizionomii s-au schimbat de necrezut, și s-au făcut cu mult mai reci și iudârjite, decum le-ai putea să le descrii. Când au fost destul de departe, așa, că nu mai aveau nici o teamă că i-vor auzi de pe țerm, au început a vorbi nemțește despre nește lucruri formidabile.

Miss Robert l'a anunțat, că ea mâne nu-și pune piciorul din casă, la ce mr. Robert între sudămi înfricoșate i-a răspuns, că va afla el ac de jocul ei, dacă nu va veni.

Asta, după cum se vede, era obișnuită cu amenințări de acest fel pentru că nici nu le-a luat în seamă, ba s'a pus să-și satirizeze soțul, că încă n'a ajuns la nici un succes pentru a putea cucerii pe americană. Numai decât i-am aflat și numele.

— Anevoie vei prinde în roci pe miss Forest — zisă dama.

— După cât văd eu a și început a ne suspiționă.

La urmă va afla, cine suntem. Cât mă privește pe mine m'aș bucură numai.

Mr. Robert a mai înjurat odată și i-a răspuns, că ar fi ceva imposibil.

— Li voi spune eu! — i-a reflectat femeia, într'o liniște obrasnică.

Bărbatul înfuriindu-se, a început a-și insulta foarte dur camarada, dânsa la toate i-a răspuns numai cu dispreț. N'a fost un singur lucru degradator, ce nu și l'ar fi reproșat unul altuia și blăstămau ziuă și oara în care s'au cunoscut primadată.

De repetite ori era să-i fac atenți, ca să tacă, căci eu le înțeleg tot cuvântul. Dacă n'ar fi fost miss Harriet în joc, cu toată siguranța făceam aceasta. Așa însă, fiind că dam cu socoteala, că să țese contra ei o cursă infamă, n'am aflat cu cale să mă tradez. Adeverat, că femeia nu era întratâta vinovată, cât mai mult nenorocită, dar bărbatul era un simplu om de nimica.

Așa apoi, când respectabila păreche, s'a dat jos la Castagnola, am fost în clar și eu cu cine am de lucru, s'au mai bine cu cine n'am.

E cert, că n'au fost frați și nici englezi și că propriaminte nici numele nu le-au fost Robert. Ba mai mult, de cât probabil, bărbatul n'a fost nici neamț, pentru că în focul mâniei, mai de multe ori a lărmit într'o limbă cu totul necunoscută. N'au fost nici soț și soție.

(Va urmă).

Noutăți.

„Sărbători fericite!“ dorim tuturor cetitorilor și colaboratorilor foii noastre.

În Arhidieceză. Preotul Ioan Isaic a fost numit de paroh al Feneșului săsesc (tr. Cluj).

Reun unea femeilor române din Blaj a distribuit vestimintele copiilor săraci Marți în 31 Decembrie. n. în localul Casinei în prezența unui număr public. În numele comitetului vorbește secretarul reuniunii, mulțumind publicului pentru că au sprijinit peste așteptare colecta întreprinsă de reuniune. Mulțumește mai ales doamnelor. Livia Doișă și Virginia Precup și dnului Chețan și Precup, cari atâta au ostenit ca să fie toți pe deplin mulțumiți. La cuvintele secretarului răspunde dl prof. Gavrilă Precup cu frumoase și calde cuvinte. Au fost provăzuți cu vestimente 70 inși și anume: 13 fetițe, 14 normalişti, 16 gimnaziști, 1 pedagog și 26 meseriași. S'au dat peste tot: 18 păr. de păpuși; 16 căputuri mari; 20 pantaloni 3 rânduri întregi; căciuli, veste, stoffe de haine etc. Copii au cântat o colindă, iară două fetițe și un băiat au declamat.

Reuniunea femeilor din Cluj. Primiți patru cărți postale cu vederi din Cluj: biserica lui Bob, interiorul bisericii, „Pogorârea Spiritului sfânt,“ (pictura din acea biserică) și Boboteaza în Cluj, având următorul text: „Reuniunea femeilor române din Cluj, constituită, sub numele scutitor „Sfânta Maria“ urmărește cu stăruință înfrumșetarea bisericii din Cluj, dar mai ales realizarea gândului celui mai frumos ce planează de asupra Clujului edificarea unei nouă și mari biserici românești în Cluj și înfrumșetarea ei corăspunzătoare. În folosul acestei scop s'au tipărit și aceste ilustrate, ce se vând cu 5 fileri bucata. Membre la aceasta reuniune se pot face femeile române de ori unde: fundatoare cu 20 cor; pe viață cu 10 cor. ordinare cu 2 cor. pe an; ajutoare cu ori cât. Bărbații se pot face membri binefăcători cu ori ce sumă — Mie, ca toate femeile culte și cu inimă creștinească din întreagă româniea să se însurue într-o frumoasă cunună în jurul acestei mărețe idei, spre a o realiza cât mai curând întru mărirea, lui Dumnezeu și spre cinstea numelui românesc.“ Recomandăm cu căldură sprijinirea acestei instituții, cu așa mărețe ideale.

Serata Casinei. Duminecă, în 29 Decembrie 1907. Casina română din Blaj a avut o serată bine reușită în fața unui public număr. Cu ocaziunea aceasta dl profesor Alexandru Ciura a cetit o lucrare sub titlul: Gândiri de sărbători, ear doamna Lucrăția Doișă a cântat românește: „De focul dragostii pătruns“ de Gh. Vasiliu și: „Te aștept“ de A. Pora. Acompaniarea la pia a făcut-o dșoara Valeria Muntean. Vocea dulce și sentimentul cald cu care fură executate cele două romane au stârnit aplauze furtunoase. În urmă dl profesor Dr. A. Chețan a proiectat cu schiopicoul chipurile prezidenților Asociațiunii însoțindu-le cu explicări.

Școala pentru economia de casă (școala de menaj), susținută de „Reuniunea femeilor române din Sibiu“, deschide la 15 Ianuarie n. un curs de bucătărie fină. Cursul va dura dela 15 Ianuarie până la 15 Aprilie. Taxa lunară a acestui curs e de 80 cor. Elevele primesc locuința și întreagă întreținerea în internatul școlii. Informațiuni se pot primi dela dna Iulia Dancăș, Sibiu, Strada Baier Nr. 1. În timpul acestui curs școala primește și execută comande pe lângă prețuri convenabile.

Noul turneu alui Bârsan. Vestitul nostru artist Z. Bârsan, în Oravița își va începe turneul său din 19 până circa 27 Ianuarie 1908 n. Reuniunea noastră de cântări cedând dorinței artistului și împrejurărilor de aici prea primitore de cultura românească a hotărât în una din ședințele comitetului a deschide prin legături private și amicale și în alte centre românești din Bănat calea pentru binevoitoarea primire a lui Bârsan, drept aceea cu devotate rugări purcesse din dorința a lăți iubirea de arta românească s'a adresat atât la reuniunea cât prin membrii ei la Timișoara, Lugoj, Caransebeș, Vârșeț, Bocșa, Ciacova și Bozovici la cunoscuți părtinitori a artei românești, la persoane de valoare, la amici la reamuni, și după cum s'a aflat în zeful nostru să facă în localitatea lor pregătirea pentru primire, avându subscrisul presidiu despre asta și despre zilele primirei. Avem nadejde că Bănatul în modul acesta își va putea asigura un teatru românesc stabil. Ajute Dumnezeu! **Dr. Mihail Grosșianu**, președinte. **Nicolau Andreiu**, secretar.

Dela societatea meseriașilor. Duminică în 29 Decembrie fiind de față un frumos număr de meseriași și membrii ai familiei lor și-a dezvoltat Dl profesor Dr. Octavian Prie interesanta conferință: Despre arta creștină. Conferențiarul ni-a condus prin catacombe, apoi a arătat felul cum s'au dezvoltat stilurile în arhitectură, pe urmă a făcut istoricul bisericilor române din principate. Spre ilustrarea celor espuse a împărțit în public tabele cu schițe din bisericile amintite. Conferențiarul a fost ascultat cu atențiune și răsplătit cu aplause. Au urmat două declamări. Apoi Dl prof. Dr. Chețianu ni-a arătat cu Skiopiconul vederi din capitala țării; ni-a condus prin China—Sicilia, arătând părți de lume necunoscute însoțindu-le de explicări instructive. — Șirul conferențelor, pentru cari meseriași nostri au arătat un interes de lăudat — să va continua numai după sărbători.

Sâmbătă în 11 Ianuar „Societatea meseriașilor,” va da o producțiune muzicală-teatrală. Credem, că oamenii buni nu-i vor lipsi de sprijinul cuvenit.

Intru amintirea prof. Nic. Ionaș. Pentru ridicarea unui monument pe mormântul neuitatului cântăreț au contribuit: Ioan Petean Jucul nobil 1 cor. Ioan Pop, Jucul inferior 1 cor. George Vintilă. Blaj, 5 cor. Colectați de Ioan Simu. Abrud, 28-40 cor. dela Dr. Laurențiu Pop, 5 cor. Silviu Lazar și Ioan Simu, câte 3 cor. Ioan Agârbiciana, Dr. Gh. David și Cornel Muntean, câte 2 cor. I. Arieșian, Patr. Palade, Pamf. Giurgiu. Aur. S. Micu, Vas. Costea. Gh. Giurgiu. M. Sas. Avr. Năpân, Andr. Candrea, Nic. Ciura și Nic. Ungurean câte 1 cor. Ales. Sighișorean 40 fileri.

Călindare. În biblioteca despărțământului Cluj, a apărut „Călindarul dela Cluj,” format mic, pag. 64 prețul 20 fil. Are în frunte portretul lui George Barițiu, apoi casa în care s'a născut și părinții lui, câteva porturi țărănești, chipul poetului Corneliu Moldovanu și noua biserică dela Gherla. În partea literară bucăți de Coșbuc, Nădejde, Roșioru și Roureanu. — La Bacău, în Moldova, a apărut „Calendar pe anul bisextil 1908 pentru romano-catolicii” de ritul latin din Moldova, redactat după stilul vechiu, pe baza unei concesiuni speciale dată Moldovenilor. Are în frunte portretul sf. Iosif, patronul sf. Biserici. În partea literară bucăți din viața sfinților cu învățături morale: despre Numele sf. Feocioare, sf. Vasile cel mare, sf. Ioan Gură de aur, ș. a. apoi câteva poesii bune, din cari reproducem una câtră sf. Feocioare. Prețul calendarului 30 bani. — „Calendarul revistei „Ramuri” pe 1908,” alcătuit de C. S. Făgețel și N. Vulovici, un calendar bogat în ilustrații frumoase și bucăți literare, parte mare inedite, scrise de colaboratorii bune reviste dela Craiova, care luptă din răspuneri pentru primenirea vieții din părțile Olteniei și în special a Craiovei. Recomandăm cu toată căldura acest frumos calendar.

Necrolog. † Ioan Cinca, paroh gr-cat. de Piscari, protopop emerit, preot iubilar după primirea sf. Taine ale muribunzilor, a repausat în 2 Ianuar 1908 în anul 75 al etății și 52 al preoției.

Odihnească în pace!

Bibliografie.

A apărut:

Fabule de George Ranetti „Biblioteca pentru toți” Nr. 303, prețul 30 bani

Fără de nici o îndoială dl George Ranetti, este poetul nostru care mântuește cu mai multă îndemănare satira.

Aci glumet, aci mușcător, în totdeauna vesel, dl Ranetti se bucură de o mare popularitate și mai ales fabulele dsale în versuri fac deliciul cetitorilor celor mai pretențioși. Poetul, și-a adunat în noul volum al „Bibliotecei pentru toți” inspirațiile sale cele mai frumoase. Se va râde mult, și multe din fabulele dinu George Ranetti vor fi în curând pe toate buzele.

Volumul se găsește în toate librăriile.

A se cere printr-o carte poștală catalogul complet al „Bibliotecei pentru toți” care cuprinde principalele opere din scriitorii noștri și străini.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domșa.**

p. redacție rezponz.: **Augustin Gruția.**

AVIZ!

Să vinde din mâna liberă 43 jugăre pământ de față foarte bun și într-o tablă comăsat. E hotărâș cu Blajul și aproape de stațiunea gării Blaj pe cum și lângă drumul țarei Pentru informațiuni mai detaiate a se adresa la proprietarul dl Marton Nuszbaum în Sânceel (Szancsal) posta Balázsfalva.

(1) 1 3

Anemia

Emulziunea de SCOTT o vindecă foarte iute, pe cum și toate morburile ce provin din aceasta. Renumele ce și-l-a câștigat Emulziunea de SCOTT cu deosebire la vindecarea

Anemiei

să bazează că la pregătirea aceleia s'au folosit lucrurile celea mai fine cari s'au putut afla numai după o esperință de mai mulți ani, mai departe părțile constitutive ale ei devin, prin procedura scott, gustoase și ușor de mistuit. Ace-ța e rezultatul preparativei acesteia a cărui putere de nutremânt e neîntrecută.

La târguirea Emulsiunei să fiți cu băgare de samă la marca Scott — pescarul cu știuca în spate.

Prețul unei sticle originale e 2 coroane 50 fileri.

— Se capătă în farmacii, —

(87) 15--28

Stomacul

să întărește, pofta de mâncare crește, înceată arsurile de stomac și orice indispoziție de stomac folosind pilulele Rebarbara-Elsa a lui Feller, 6 tegule 4 cor. franco să-le comandăm dela Eugen V. Feller, Stubica, Centrală 82 (cott. Zagrab). Carol

AVIZ! Se află de vânzare

lemne de fag pentru foc, gara

Erdő-szent-György. A se adresa

la MIHAIL PIROȘCA preot în

Bözödujfalu.

(2) 1 3

De vânzare:

(10) 8-10

Un quant mai mare de altoi de viță clasa I-mă, altoiți în viță americană („Riparia portalis”) după metoda cea mai bună (altoirea forțată) în următoarele specii:

SOIURI PENTRU VIN:

Rizling italian (Olasz Rizling)	1000 buc. = 200 cor.
Șmighiră (Som, Furmint)	„ „ = 200 „
Moi (Mustos fehér)	„ „ = 200 „
Mestecați (Vegyes borfaj)	„ „ = 180 „
Galbini (Mézes fehér)	„ „ = 200 „
Aramon (Aramon)	„ „ = 180 „
Goarneși (Járdovány)	„ „ = 200 „
Petești (Léányka)	„ „ = 200 „
Altoi clasa II.	

SPECIALITĂȚI DE MASĂ:

Chasselas blank	100 buc. = 22 cor
Fontainebleau	„ „ = 24 „
Madelaide Angevine	„ „ = 24 „
Passatutti	„ „ = 24 „
Muscat Hamburg	„ „ = 30 „
Suvenir de mileniu	10 „ = 4 „
Kosuth Lajos	10 „ = 3 „
Csaba gyöngye	1 „ = 1 „
	1000 buc. = 100 cor.

Perseci de 3 ani înalțime până la 2 $\frac{1}{2}$ metri 1000 buc. = 30 cor.

Soia (circa 100 kilogr.) 1 kilogr. = 50 fil.

La comande mai mari vând și pe cambiu pe lângă caventi buni, terminul

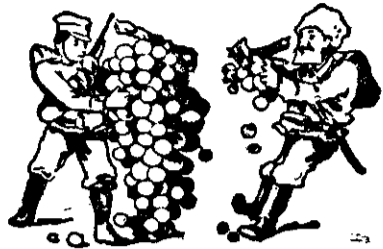
== == == solvirii 1 Octomvrie 1908. == == ==

La comande rog a se trimite $\frac{1}{3}$ anticipatiune, adresa să se scrie legibil indicându-se posta sau stațiunea căii ferate. Puchetareu se va face cu îngrijire socotindu-se spesele proprii. Reclamațiunile se iau în considerare, dacă sunt făcute cel mult la trei zile după primire.

Szancsal, u. p. Balázsfalva.

Ioan Bărbat,

învățător, absolv. al curs. de vierit din Aiud.

Vițe nobilitate

trimite cu *garanță, asortiment bogat*, de tot soiul, firmă de mulți ani recunoscută ca prima și foarte solidă:

Prima pepinerie cu vițe nobilitate

de pe Târnava.

Proprietar: **FR. CASPARI**, Medias.
(Ardeal) Nr. 54.

Cereți catalogul prețurilor!

Catalogul conține scrisori de recunoștință din toate părțile țării. Fiecare proprietar de vie să poată convinge înainte de a comanda de seriozitatea firmei, adresându-se verbal sau în scris la vre-o persoană cunoscută.

(30) 13-40

Se adă de vânzare în Librăria semiu din Blaj.

1. **Mitropolitul Dr. Ioan Vancea de Buteasa**, schiță biografică, Blaj 1890, broșură de 41 pag. Prețul 20 fil. + 10 fil. porto post.

2. **Cestiuni din dreptul și isto în biserică românești unite**, Blaj 1893. Partea I 260 pag. 8° scrisă de Dr. Alexandru Grama, costă 1 cor. 40 fil. Partea II 400 pag. 8° scrisă de Dr. Aug. Bunea, costă 2 cor. + 10 fil. porto.

3. **Vechile Episcopi românești: a Vadului, Găoagului, Silvașului și Bălgăradului** Blaj 1902 8° 162 pag. Prețul 2 cor. 50 fil. pentru România 3 lei).

4. **Episcopi P. P. Arcu și Dionisie Novacovișii sau Istoria Românilor transilvăneni dela 1751 până la 1764**, Blaj 1902. Prețul 4 cor. 50 fil. (pentru România 5 lei).

5. **Discursuri. Autonomia bisericăscă. Diverse**, prețul 5 cor. (pentru România 6 lei).

6. **Ierarhia Românilor din Ardeal și Ungaria**, prețul 3 cor. (pentru România 4 lei).

7. **Timoteiu Cipariu, Panegiric**, prețul 50 fil. + 10 fil. porto.

8. **Mitropolitul Sava Brancovici**, prețul 1 cor. 50 fil. + 10. fil. porto.

ACATISTUL MIC,

sau carte ce cuprinde în sine

rugăciuni către Preasf. Năs-

cătoare de Dumnezeu leg 24 fil.

BIBLIOTECA UNIREI. *)

1. **Benhur** sau zilele lui Mesia, de Levis Wallace. 2 v. 2.90
2. **M. Eminescu. Studiu critic** —.90
3. **Câte-va momente din începuturile bisericești rom. de C. Auner** —.20
4. **Nume de familie la românii din Ungaria**, de A. Viciu. —.12
5. **Din viața lui I. Micul** de M. Străjan —.16
6. **Albertina. Povestire de Dr. V. Bojor.** —.30
7. **Cestiuni din dreptul bis. unite p. I. II.** 3.40
8. **Cele două fețe ale lumii de Nicu** —.30
9. **Ziua Deșteptării de Aurel Fodor** —.16
10. **Cele două conștiințe, piesă teatrală în 5 acte, trad. de Simion Zehan** —.40

*) Aceia, cari vor comanda de odată toți 1 Nrii fi, primesc cu 6-10 cor. în loc 8-84 cor 0

Dracul în școală.

Povestire populară.

Tradusă după Bolonden

de

Augustin Paul.

Prețul 1 cor. 50 fil.

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătorie de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

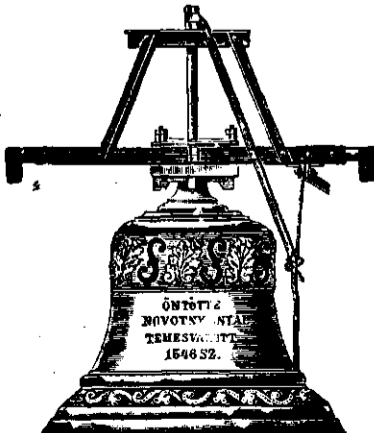
în Timișoara-Fabric

(27) 23-52

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai, de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiu

(28) 23-52

↳ întemeiată la anul 1868 ◀

Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii), asigură în cele mai avantajoase condiții:

◉ **contra pericolului de incendiu și exploziune.** ◉
edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutreturi și alte produse economice etc.

◉ **asupra vieții omului** ◉

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termen fix, asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală
Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: 94.975.294 coroane.
capitale asigurate asupra vieții: 9.293.195 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit:
pentru despăgubiri de incendii 4,295,120.15 cor. pentru capitale asigurate pe viață 3,760,810.21 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:
Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița și Cluj, precum și dela subagenții din toate comunele mai mari.